

DIAGNOZA
PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
na terenie
Miasta Radlin

Raport z badań ankietowych
przeprowadzonych w 2021 roku

SPIS TREŚCI

I.	WPROWADZENIE	2
II.	METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH.....	4
1.	CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA	5
2.	PROBLEMATYKA BADANIA	5
3.	WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH	9
4.	DOBÓR PRÓBY	10
5.	NARZĘDZIA BADAWCZE	11
6.	ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ	12
III.	ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW.....	13
1.	STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	13
2.	PROBLEM ALKOHOLOWY	14
3.	PROBLEM NIKOTYNOWY	18
4.	PROBLEM NARKOTYKOWY	21
5.	PROBLEM PRZEMOCY	28
6.	DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE	34
7.	UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH.....	36
8.	KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH	38
9.	ZAPOTRZEBOWANIE NA USŁUGI SPOŁECZNE	42
IV.	ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	43
1.	STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	43
2.	PROBLEM ALKOHOLOWY	46
3.	PROBLEM NIKOTYNOWY	51
4.	PROBLEM NARKOTYKOWY	53
5.	PROBLEM PRZEMOCY	57
6.	DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE	63
7.	HAZARD	66
8.	KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH	68
9.	RYNEK PRACY	70
10.	UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE	72
11.	NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I STAROŚĆ.....	75
12.	BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	78
13.	ZAPOTRZEBOWANIE NA USŁUGI SPOŁECZNE.....	80
V.	ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW	85

1.	STRUKTURA BADANEJ PRÓBY.....	85
2.	PROBLEM UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW	86
VI.	WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE.....	94
1.	UCZNIOWIE.....	95
2.	DOROŚLI MIESZKAŃCY.....	113
3.	SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH.....	139
VII.	BIBLIOGRAFIA	142
VIII.	SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	144
1.	SPIS TABEL	144
2.	SPIS WYKRESÓW.....	145
3.	SPIS RYSUNKÓW	148
IX.	ZAŁĄCZNIKI	148
1.	ZAŁĄCZNIK NR 1.....	149
2.	ZAŁĄCZNIK NR 2.....	153
3.	ZAŁĄCZNIK NR 3.....	155

I. W P R O W A D Z E N I E

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej-Majewskiej globalizacja jest „*wehikułem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”¹. Panujące przekonanie o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw, jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania,
- można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie ².

Jacek Wódz zauważa natomiast, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne „(...) *następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego*”³.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane

¹ Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

² Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s. 7.

³ Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s. 172.

szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁴. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- identyfikacji wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza, pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej

DIAGNOZA KLASYFIKACYJNA	Przyporządkowuje obserwowane zjawiska i cechy szerszym klasom społecznym, odpowiada na pytanie: z jakiego typu problemem mamy do czynienia.
DIAGNOZA GENETYCZNA	Poszukuje przyczyn danego stanu rzeczy.
DIAGNOZA ZNACZENIA	Określa wpływ badanych zjawisk na funkcjonowanie całego systemu.
DIAGNOZA FAZY	Służy ustaleniu etapu badanego procesu oraz określeniu jego dynamiki.
DIAGNOZA PROGNOSTYCZNA	Służy przewidywaniu dalszych zmian badanego stanu rzeczy.

Źródło: Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*

II. METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

⁴ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

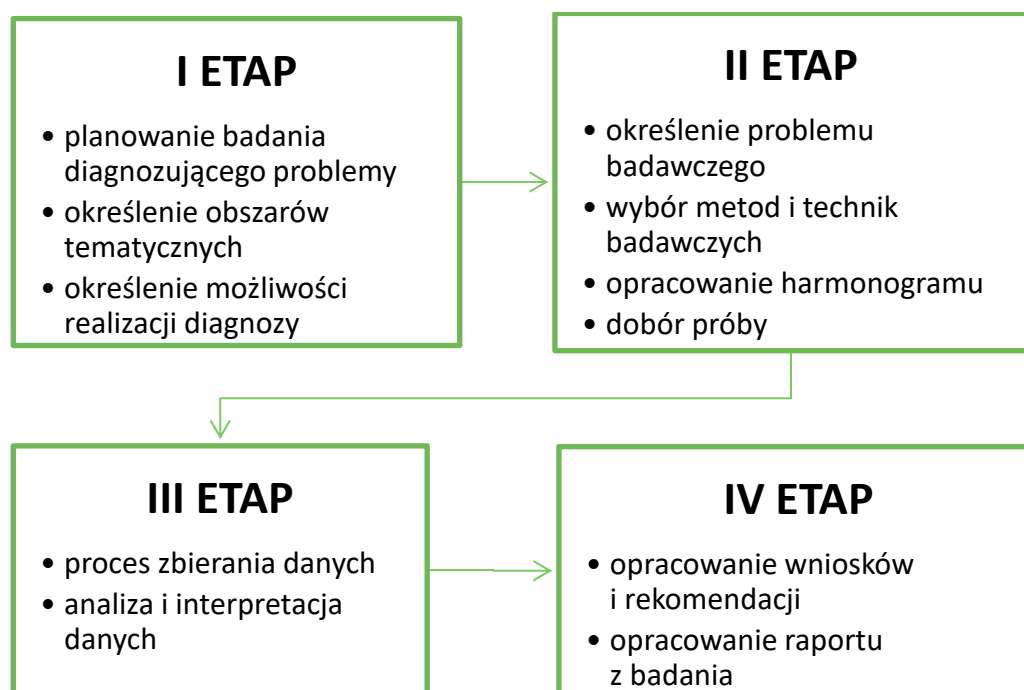
1. CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Ośrodka Pomocy Społecznej w Radlinie ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących na terenie miasta. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów występujących wśród dzieci, młodzieży oraz dorosłych mieszkańców,
- wskazania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- ukazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 2. Etapy badania

2. PROBLEMATYKA BADANIA

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

PROBLEM ALKOHOLOWY (ALKOHOLIZM) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁵. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich⁶. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, a także skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie miasta.

PROBLEM NIKOTYNOWY (NIKOTYNIZM) – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Miasta Radlin, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 roku poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja

⁵ Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (tj. Dz.U. z 2019 r. poz. 852).

przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*⁷.

PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”⁸. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

CYBERPRZEMOC (cybermobbing, cyberbullying, agresja elektroniczna, elektroniczna przemoc rówieśnicza) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
POWTARZALNOŚĆ	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwale obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktylizacji.
NIERÓWNOWAGA SIŁ	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
INTENCJONALNOŚĆ	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej (m.in. redukcja sygnałów niewerbalnych)

⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.)

⁸ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

chęć skrzywdzenia ofiary.

niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

Źródło: J. Pyżalski, Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży

Warto poznać przykłady agresji elektronicznej, z którą borykają się uczniowie szkół. Obejmuje ona następujące formy:

- **flaming** – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej,
- **prześladowanie** (ang. *harassment*) – regularne przysyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji,
- **kradzież tożsamości** (ang. *impersonation*) – podszywanie się pod ofiarę,
- **upublicznianie tajemnic** (ang. *outing*) – udostępnianie prywatnych materiałów ofiary (np. zdjęcia),
- **śledzenie** (ang. *cyberstalking*) – inwigilacja ofiary i nękanie jej niechcianymi komunikatami,
- **Happy Slapping** – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmu oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie,
- **poniżenie** (ang. *denigration*) – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary,
- **wykluczenie** (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej ofiary,
- **agresja techniczna** – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofierze⁹.

RYNEK PRACY – bezrobocie ściśle wiąże się z innymi poważnymi kwestiami społecznymi np. alkoholizmem, ubóstwem, czy obniżeniem standardu życia całej rodziny, stąd poświęciliśmy część naszej diagnozy na ten także ważny temat.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ – do głównych problemów osób z niepełnosprawnościami należałoby zaliczyć niski poziom aktywności zawodowej, problemy z utrzymaniem zdobytego zatrudnienia, izolację społeczną, która jest konsekwencją braku samodzielności i konieczności pomocy innych osób, a także bariery architektoniczne, transportowe, które utrudniają poruszanie się. Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku, w Polsce było 3 457 tys. osób z potwierdzeniem prawnym niepełnosprawności.

UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE – wykluczenie społeczne, ubóstwo oraz bezdomność to ważne problemy współczesnego świata. Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne.

⁹ Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, s. 126-128.

Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone. Według Ogólnopolskiego Badania Liczby Bezdomnych w nocy z dnia 12 na 14 lutego 2019 r. w Polsce było 30 330 osób bezdomnych. Najwięcej z nich przebywa w województwach: mazowieckim (4 278 osób) i śląskim (4 255 osób), natomiast najmniej w województwie podlaskim (646 osób) oraz świętokrzyskim (794 osoby)¹⁰.

OSOBY STARSZE – według klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia wyodrębnia się cztery etapy procesu starzenia się: wiek przedstarczy od 45 do 59, wiek starzenia się od 60 do 74 lat, wiek starczy od 75 do 89 lat oraz długowieczność – co najmniej 90 lat¹¹. Do głównych problemów seniorów można zaliczyć: ubóstwo, wykluczenie społeczne, choroby, ograniczenie sprawności fizycznej i umysłowej, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji, różne utrudnienia architektoniczne, czy niski dostęp do technologii.

WSPIERANIE RODZINY – wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej.

W Diagnozie Problemów Społecznych na terenie Miasta Radlin uwzględniono również zapotrzebowanie mieszkańców na usługi społeczne, w szczególności w zakresie usług kierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami oraz rodzin.

3. WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych, profilaktyki, rynku pracy, ubóstwa, wykluczenia społecznego, niepełnosprawności, bezdomności, osób starszych oraz zapotrzebowania na usługi społeczne. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych:

- dorosłych mieszkańców Miasta Radlin,
- uczniów szkół podstawowych,
- sprzedawców napojów alkoholowych.

Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć

¹⁰ Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz osób bezdomnych, Ministerstwo Rodziny, pracy i Polityki Społecznej.

¹¹ M. Muszalik, M. Biercewicz, *Problemy opiekuńcze u osób w starszym wieku*, s. 132.

cel, do jakiego się świadomie zmierza¹². Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedno, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹³.

Badania wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. Ankiety zarówno wśród dorosłych mieszkańców, jak i uczniów zostały przeprowadzone za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych. Badania wśród sprzedawców napojów alkoholowych zostały wykonane za pomocą techniki PAPI (*Paper And Pen Personal Interview*). Wykorzystana technika badawcza opierała się na bezpośrednim komunikowaniu się ankietera z respondentami w ich miejscu pracy, przy wykorzystaniu ustrukturyzowanego narzędzia badawczego, jakim był kwestionariusz ankiety.

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

Rysunek 3. Wykorzystane techniki badawcze podczas badania

4. DOBÓR PRÓBY

¹² Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

¹³ Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie miasta oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Rysunek 4. Dobór próby badawczej

DOBÓR PRÓBY	LOSOWY (probabilistyczny)	Każdy ma jednakowe szanse, aby brać udział w badaniu.
	NIELOSOWY (nieprobabilistyczny)	Ankieter ma wpływ na dobór osób do badania.

Badania zostały przeprowadzone od maja do czerwca 2021 roku i wzięły w nich udział łącznie 262 osoby. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

Rysunek 5. Struktura próby badawczej

5. NARZĘDZIA BADAWCZE

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych, rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

1. **część adresowo-tytułowa** - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
2. **część merytoryczna** - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,

3. **część metryczkowa** - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta. Kwestionariusz wywiadu natomiast to zestawienie logicznie ułożonych i odpowiednio sformułowanych pytań, na które odpowiada respondent w trakcie realizowanego wywiadu osobistego.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 2%).

6. ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach¹⁴.

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone były w sposób etyczny.

¹⁴ Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

III. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzecią oraz uzależnieniami behawioralnymi, a także poznanie opinii młodych mieszkańców na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

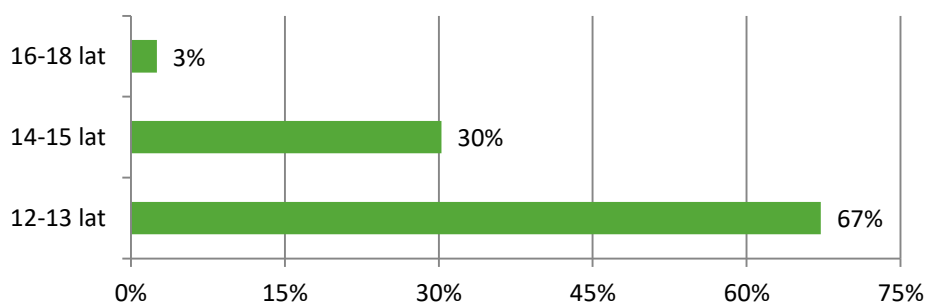
Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie Miasta Radlin wypełnili łącznie 119 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne przewagę mieli chłopcy, którzy stanowili 55% ogółu, zaś dziewczynki wypełniły 45% kwestionariuszy.

Rysunek 6. Płeć: N=119

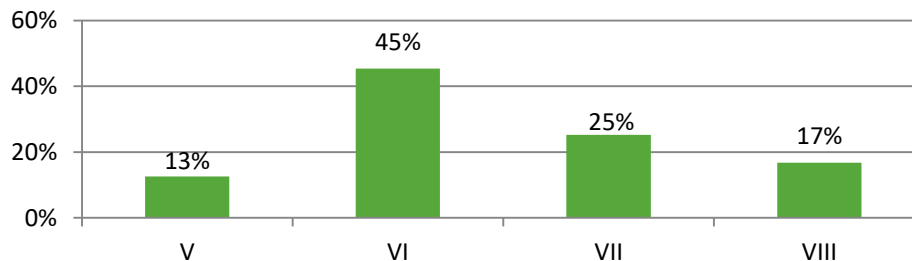
Zdecydowana większość uczniów biorących udział w badaniu była w wieku 12-13 lat (67%), z kolei 30% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 14-15 lat, a pozostałe 3% uczniowie w wieku 16-18 lat.

Wykres 1. Wiek: N=119

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Największa grupa osób biorących udział w badaniu uczęszcza do VI klasy szkoły podstawowej (45%). Co czwarty respondent wskazał na klasę VII (25%), 17% uczniów na klasę VIII, natomiast 13% na klasę V.

Wykres 2. Klasa: N=119

2. PROBLEM ALKOHOLOWY

Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że alkohol jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi – sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe – może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości¹⁵. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol – zwłaszcza piwo – w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych¹⁶. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie – 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe¹⁷. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych o udowodnionej skuteczności z udziałem zarówno uczniów, jak i ich rodziców oraz nauczycieli.

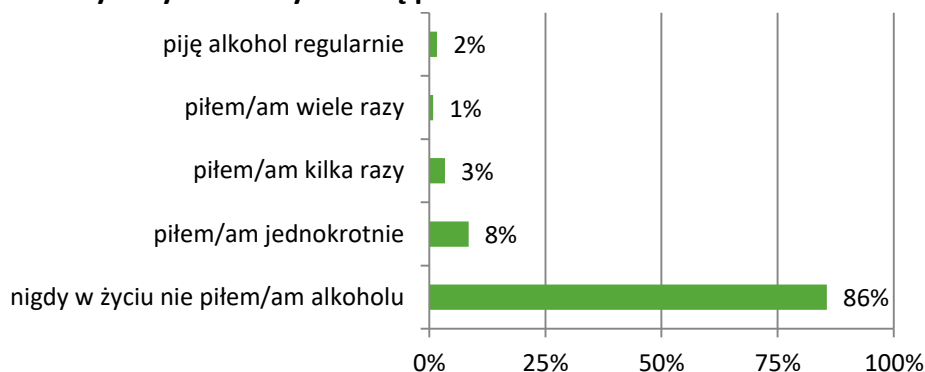
¹⁵ Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

¹⁶ Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

¹⁷ Sierostawski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miało 14%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, większość stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie (8%), natomiast 3% badanych piło alkohol kilka razy, 1% – wiele razy, a 2% respondentów przyznało, że sięga po niego regularnie.

Wykres 3. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?

Na kolejne pytania odpowiadali ci uczniowie, którzy pili alkohol.

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów wskazują, iż połowa, tj. 8 uczniów po inicjacji alkoholowej miało wówczas 14-16 lat (47%), 5 badanych było w wieku 11-13 lat (29%), a 4 osoby (25%) wskazały, że miały mniej niż 10 lat.

Tabela 2. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? N=17

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	24%	4
11-13 lat	29%	5
14-16 lat	47%	8
17-18 lat	0%	0

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie miasta, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Ponad połowa uczniów nie sięgnęła po alkohol w tym okresie (10 osób, tj. 59%). W grupie osób, które piły w tym czasie alkohol, większość spożyła go 1-2 razy (4 osoby, tj. 24%), 2 uczniów wskazało na więcej niż 7 razy (12%), natomiast 1 osoba podała, że miało to miejsce 3-4 razy (6%).

Tabela 3. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=17

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	59%	10
1 – 2 razy	24%	4
3 – 4 razy	6%	1
5 – 7 razy	0%	0
więcej niż 7 razy	12%	2

Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że wśród nastolatków zamieszkujących miasto Radlin najpopularniejszym rodzajem alkoholu jest piwo (10 osób, tj. 59%). Uczniowie często sięgają również po szampana (9 osób, tj. 53%). Znaczny odsetek badanych wskazał także na wódkę (7 osób, tj. 41%) i wino (5 osób, tj. 29%). Najmniej odpowiedzi uczniów padło z kolei na whisky oraz likiery i nalewki (po 2 osoby, tj. 12%). Z udzielonych odpowiedzi wynika, iż młodzi mieszkańcy miasta często sięgają również po inne rodzaje alkoholu (3 osoby, tj. 12%), wśród których znajduje się adwokat, rum oraz napoje o bardzo wysokiej zawartości alkoholu, jak bimber oraz spirytus.

Tabela 4. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? N=17

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	59%	10
szampan	53%	9
wódka	41%	7
wino	29%	5
inny	18%	3
likier, nalewka	12%	2
whisky	12%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badania wykazały, że większość uczniów, którzy spożywali alkohol nie doświadczyła z tego powodu przykrych konsekwencji (14 osób, tj. 82%). 3 osoby (18%) podały, iż w związku z sięganiem po alkohol miały problemy w rodzinie, natomiast na problemy finansowe, wypadek lub uszkodzenie ciała oraz kłótnię lub bójkę wskazało po 2 badanych (12%). Ponadto, pojedyncze wskazania padły również na problemy w szkole oraz pogorszenie się relacji koleżeńskich (6%). Żaden z uczniów biorących udział w badaniu nie przyznał, aby doświadczył kiedykolwiek problemów z policją na skutek spożywania alkoholu.

Tabela 5. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?
N=17

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	82%	14
problemy w rodzinie	18%	3
problemy finansowe	12%	2
wypadek lub uszkodzenie ciała	12%	2
kłótnia lub bójka	12%	2
problemy w szkole	6%	1
pogorszenie relacji koleżeńskich	6%	1
problemy z Policją	0%	0
inne	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie ich deklaracji możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej otrzymali go do spróbowania od rodziców (7 osób, tj. 44%) oraz byli nim częstowani (5 osób, tj. 31%). Na dalszym miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się otrzymanie go od starszych kolegów (4 osoby, tj. 25%), poproszenie kogoś o kupno (3 osoby, tj. 19%) oraz podkradnięcie alkoholu rodzicom (2 osoby, tj. 13%). Najmniej odpowiedzi uczniów padło na samodzielny zakup napoju alkoholowego – do takiej sytuacji doszło w przypadku 1 badanej osoby (6%). Młodzi respondenci wskazali także, że alkohol otrzymali od innych członków swoich rodzin oraz spożywali go przy okazji imprez okolicznościowych w formie toastu.

Tabela 6. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol? N=17

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzice dali mi spróbować	44%	7
ktoś mnie poczęstował	31%	5
dostałem/am od starszych kolegów	25%	4
poprosiłem/am kogoś o kupno	19%	3
inne	19%	3
podkradłem/am rodzicom	13%	2
kupiłem/am sobie sam	6%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

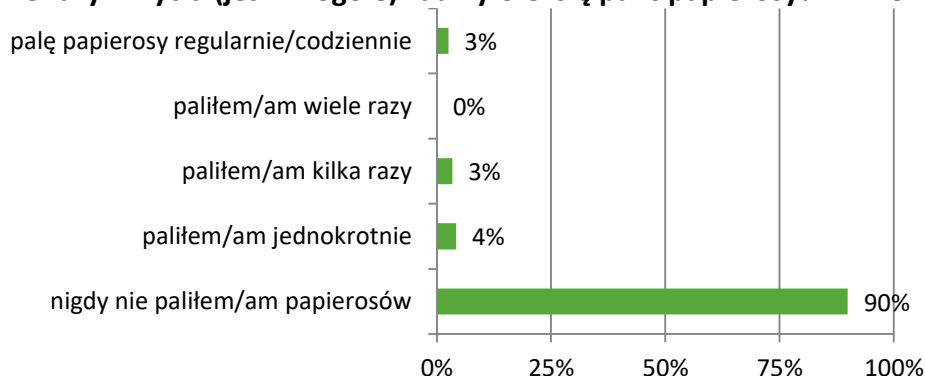

3. PROBLEM NIKOTYNOWY

Zrealizowane dotychczas badania wśród dzieci i młodzieży pokazują, że palenie papierosów jest nieco mniej powszechne niż sięganie po alkohol, jednak również stanowi poważny problem wymagający podejmowania stanowczych i systematycznych działań profilaktycznych. Dane dotyczące palenia papierosów przez młodych ludzi są niepokojące - prawie połowa uczniów 15-16 letnich paliła papierosy (49,9%), a niemal co szósty uczeń sięgnął po nie 40 razy lub więcej¹⁸. Palenie papierosów zaczyna się od eksperymentowania, najczęściej w grupie rówieśniczej, a prowadzi do fatalnych w skutkach zdrowotnych nałogu. Wyzwaniem w zakresie działań profilaktycznych stały się również zyskujące w ostatnim czasie na popularności papierosy elektroniczne. Są one postrzegane jako mniej szkodliwe, dlatego młodym ludziom wydają się bardziej atrakcyjne. Liczba użytkowników elektronicznych papierosów jest bardzo wysoka, szczególnie w grupie nastolatków i młodych dorosłych. Jak wynika z przeprowadzonych badań, odsetek respondentów deklarujących użycie ich kiedykolwiek w życiu kształtuje się na poziomie 38%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni używał ich niemal co piąty uczeń. Na uwagę zasługują również dane statystyczne pokazujące skalę częstego sięgania po e-papierosy przez 15-16 latków - do regularnego ich używania przyznało się 7% chłopców i 6% dziewcząt¹⁹. Coraz nowsze badania wykazują, że palenie e-papierosów wbrew powszechnie panującej wśród nastolatków opinii, również jest szkodliwe. Aerosol do e-papierosów, który użytkownicy wdychają, może zawierać szkodliwe substancje, w tym: acetaldehyd, formaldehyd, akroleinę, propanal, nikotynę, aceton, o-metyl-benzaldehyd, karcinogenne nitrozaminy.

W dalszej kolejności badaniu poddana została skala i częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 10% ankietowanych, w tym 4% sięgnęło po nie jednokrotnie, 3% stwierdziło, że paliło papierosy kilka razy, natomiast kolejne 3% przyznało, że sięga po papierosy regularnie/codziennie.

Wykres 4. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? N=119

¹⁸ Sierostawski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

¹⁹ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M., Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy palili papierosy.

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Jak możemy zauważyć, połowa badanych sięgnęła po papierosy mając 11-13 lat (6 osób, tj. 50%). Kontakt z wyrobami nikotynowymi przed 10 rokiem życia miało z kolei 3 badanych, a kolejne 3 osoby miało wówczas 14-16 lat (25%).

Tabela 7. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy? N=12

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	25%	3
11-13 lat	50%	6
14-16 lat	25%	3
17-18 lat	0%	0

W ramach badań uzyskano również informacje odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Wszyscy respondenci, którzy zadeklarowali sięgnięcie po papierosy w tym okresie wskazały, że miało to miejsce więcej niż 10 razy (3 osoby, tj. 25%). Pozostali badani nie palili papierosów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (9 osób, tj. 75%).

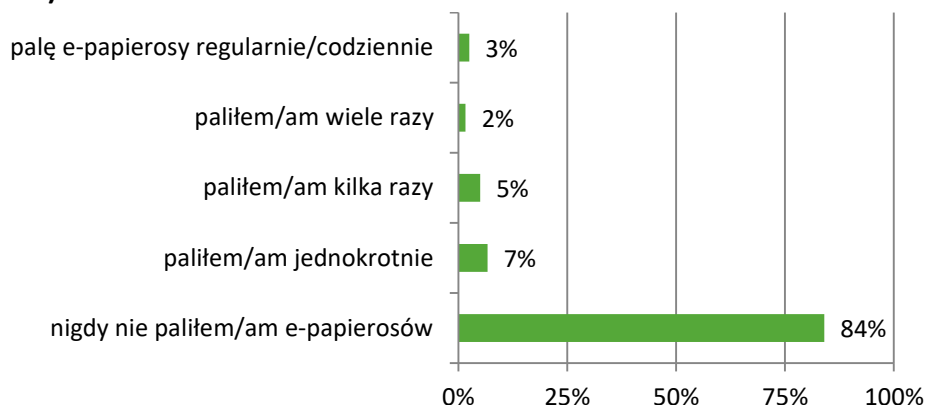
Tabela 8. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=12

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	75%	9
1 – 2 razy	0%	0
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	25%	3

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne wyroby tytoniowe sięgnęło więcej uczniów niż w przypadku tradycyjnych papierosów, tj. 16% badanych. 7% ankietowanych paliło je jednokrotnie, 5% – kilka razy, 2% – wiele razy, natomiast 3% zadeklarowało regularne/codziennie palenie e-papierosów.

Wykres 5. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? N=119

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy palili e-papierosy.

W ramach badań uzyskano również informacje na temat wieku, w którym respondenci pierwszy raz zapalili e-papierosa. Większość z nich sięgnęła po niego mając 11-13 lat (11 osób, tj. 58%). 4 badanych wskazało na wiek w przedziale 14-16 lat, a kolejnych 4 badanych przyznało, że miało wtedy mniej niż 10 lat (21%).

Tabela 9. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa? N=19

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	21%	4
11-13 lat	58%	11
14-16 lat	21%	4
17 -18 lat	0%	0

Ostatnie pytanie zadane uczniom w obszarze palenia e-papierosów dotyczyło częstotliwości sięgania po nie w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Odpowiedzi młodych mieszkańców miasta przedstawione zostały w tabeli poniżej i wynika z nich, że większość z osób, które miały kontakt z elektronicznymi wyrobami nikotynowymi nie paliło ich w tym okresie (13 osób, tj. 68%). Z zebranych danych wynika również, że w tym czasie po e-papierosy sięgnęło 6 badanych, wśród których 3 osoby miały z nimi bezpośredni kontakt 1-2 razy (16%), natomiast kolejnych 3 uczniów paliło je więcej niż 10 razy (16%).

Tabela 10. Jak często palicie/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=19

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	68%	13
1 – 2 razy	16%	3
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	16%	3

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

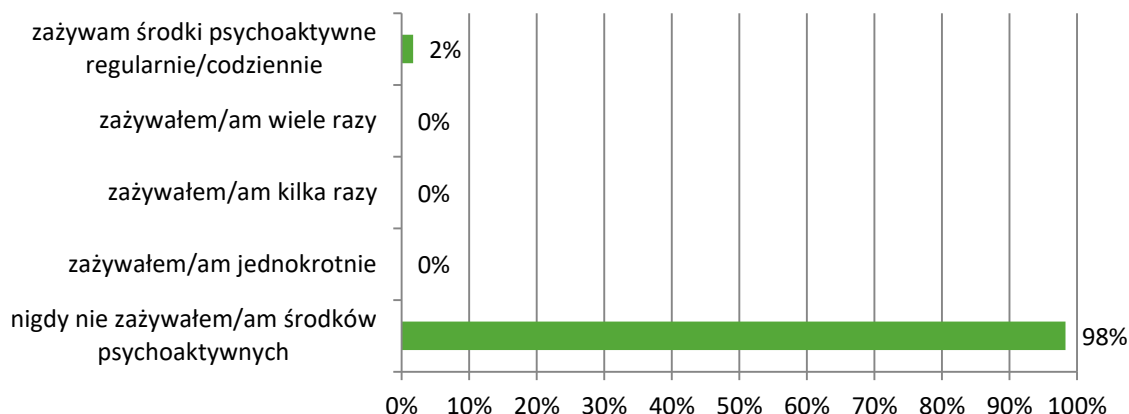
4. PROBLEM NARKOTYKOWY

W dzisiejszych czasach nielegalne substancje psychoaktywne są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 40% uczniów z III klasy gimnazjum. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co piąty uczeń, a dopalaczy co trzeci. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 4 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzenia się przyjmowało 6,6% ankietowanych²⁰. Chociaż skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wielu młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.

Kolejnym analizowanym w Diagnozie obszarem jest problem sięgania po narkotyki, dopalacze i inne środki psychoaktywne przez dzieci i młodzież. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Do sięgania po nie przyznało się 2 uczniów, którzy zażywają je regularnie/codziennie. Z uwagi na fakt, iż w kolejnych pytaniach osoby te zaznaczyły wszystkie możliwe odpowiedzi przewidziane w kafeterii należy przyjąć, iż mogą być one niezgodne ze stanem faktycznym.

²⁰ Sierostawski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Wykres 6. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=119

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy zażywali substancje psychoaktywne.

Poniższy wykres przedstawia częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych przez uczniów, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Jak możemy zauważyć, wszyscy respondenci przyznali, że miało to miejsce więcej niż 10 razy (2 osoby, tj. 100%).

Tabela 11. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=2

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni	0%	0
1 – 2 razy	0%	0
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	100%	2

Podczas realizacji badań, określony został również wiek inicjacji narkotykowej uczniów, którzy mieli kontakt z narkotykami lub dopalaczami. Jeden z respondentów nie udzielił odpowiedzi na to pytanie, natomiast drugi uczeń przyznał, że miało to miejsce przed ukończeniem 10 roku życia.

Tabela 12. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne? N=1

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	100%	1
11-13 lat	0%	0
14-16 lat	0%	0
17-18 lat	0%	0

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie o rodzaj zażywanych przez nich substancji. Jak wskazali badani, mieli oni kontakt ze wszystkimi najpopularniejszymi w Polsce substancjami jak marihuana i haszysz, substancje wziewne, grzyby halucynogenne, kokaina, amfetamina, ekstazy, sterydy anaboliczne, LSD, mefedron, dopalacze, metamfetamina, czy leki w celu odurzenia się. Wskazanie wszystkich pozycji może świadczyć o nierzetelnym uzupełnieniu kwestionariusza lub o dostępności rozmaitych środków w ich lokalnym środowisku. Taką sytuację może potwierdzać również fakt, iż 1 badany wskazał w odpowiedzi „inne” na mniej rozpowszechnioną w Polsce substancję jaką jest DMT, czyli silny, organiczny związek chemiczny wywołujący krótkotrwałe stany psychodeliczne.

Tabela 13. Jakie były to substancje? N=2

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana lub haszysz	100%	2
substancje wziewne	100%	2
grzyby halucynogenne	100%	2
kokaina	100%	2
amfetamina	100%	2
ekstazy	100%	2
sterydy anaboliczne	100%	2
LSD	100%	2
mefedron	100%	2
dopalacze	100%	2
metamfetamina	100%	2
leki w celu odurzenia się	100%	2
inne	100%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie, którzy spożywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o określenie, w jaki sposób znaleźli się w ich posiadaniu. Ich odpowiedzi ponownie padły na wszystkie możliwe odpowiedzi, jednakże pozyskanie narkotyków i dopalaczy od starszego rodzeństwa, kupno za pośrednictwem Internetu oraz wzięcie substancji wspólnie, w grupie przyjaciół zostało wskazane zgodnie przez wszystkich uczniów udzielających odpowiedzi na to pytanie.

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

Tabela 14. Skąd wziąłeś(ęłaś) tę substancję? N=2

Odpowiedź	%	Liczba odp.
dostałem/am od starszego brata lub siostry	100%	2
braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół	100%	2
kupiłem/am przez Internet	100%	2
dostałem/am od kolegi/koleżanki	50%	1
dostałem/am od kogoś, kogo znałem/am ze słyszenia, ale nie osobiście	50%	1
dostałem/am od obcej osoby	50%	1
kupiłem/am od kolegi	50%	1
kupiłem/am od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście	50%	1
kupiłem/am od obcej osoby	50%	1
otrzymałem/am ją nieświadomie (bez mojej zgody)	50%	1
inne	50%	1
nie wiem	50%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Interesującym obszarem w zakresie problemu narkotyków i dopalaczy jest również kwestia doświadczania przykrych konsekwencji w związku z sięganiem po nie. Badani uczniowie zgodnie wskazali, że doznali wszystkich wymienionych problemów – finansowych, rodzinnych, w nauce i szkole, czy też uszkodzenia ciała. Jednakże należy zauważyć, że mogły zostać one wskazane niezgodnie z rzeczywistą sytuacją na co wskazuje zaznaczenie „nie miałam/em przykrych doświadczeń” przez 1 respondenta.

Tabela 15. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?

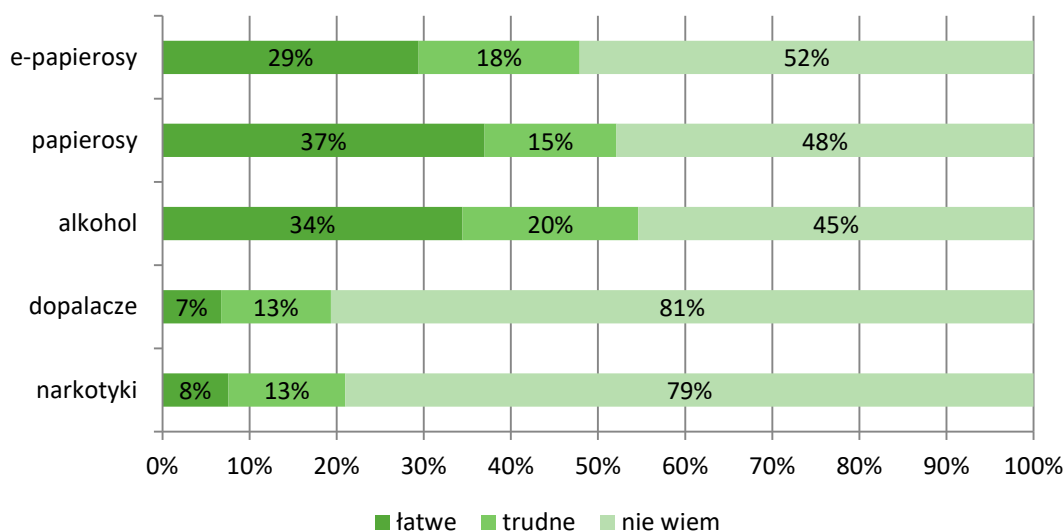
Odpowiedź	%	Liczba odp.
problemy w szkole	100%	2
problemy finansowe	100%	2
problemy w rodzinie	100%	2
pogorszenie relacji koleżeńskich	100%	2
problemy z Policją	100%	2
wypadek lub uszkodzenie ciała	100%	2
kłótnia lub bójka	100%	2
nie miałam/am przykrych doświadczeń	50%	1
inne	50%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w Mieście Radlin. Zebrany materiał badawczy wykazał, że:

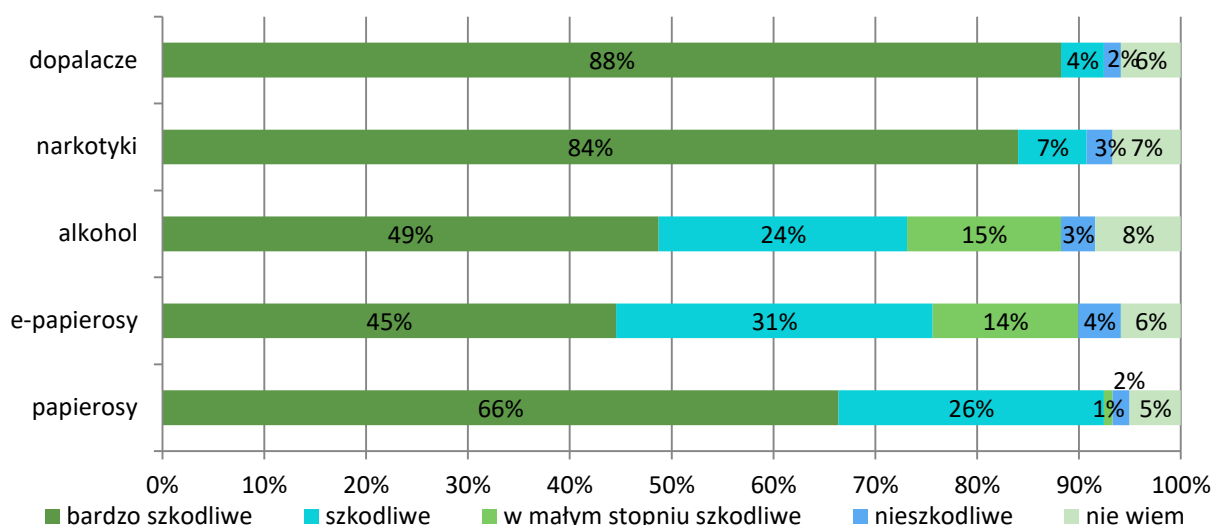
- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 8% ankietowanych, a trudne dla 13%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 7% ankietowanych, a trudne dla 13%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 34% ankietowanych, a trudny dla 20%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 37% ankietowanych, a trudne dla 15%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 29% ankietowanych, a trudne dla 18%.

Wykres 7. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=119

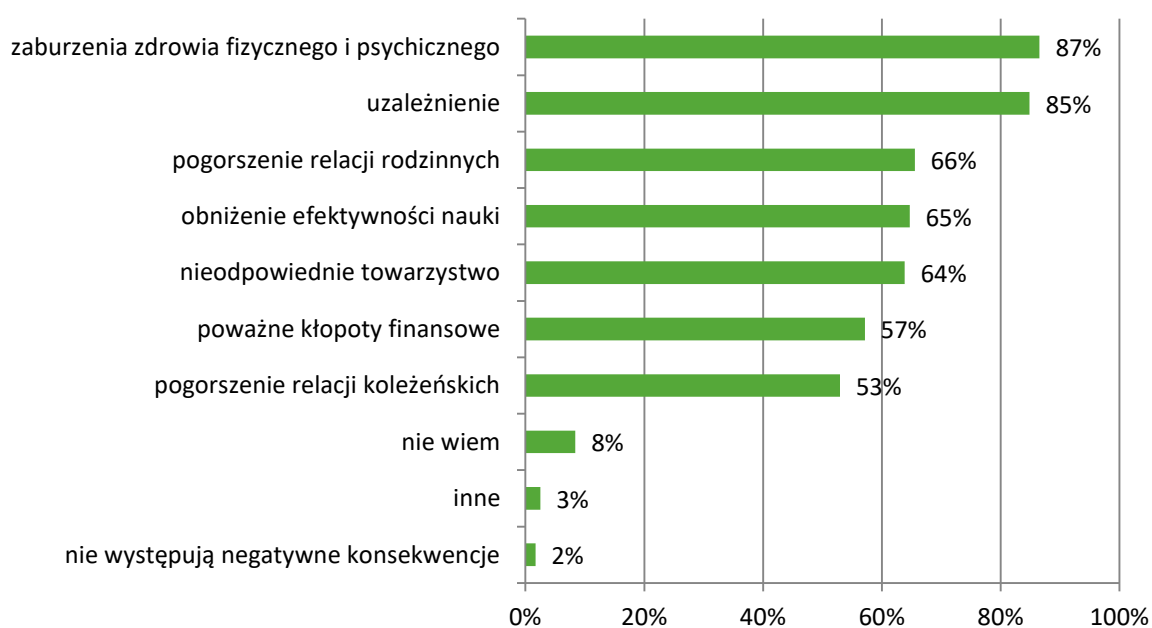

Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów uczniów przedstawia się następująco:

- szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 92% badanych, narkotyków – 91%, alkoholu – 73%, e-papierosów – 76%, natomiast papierosów – 92%,
- ze szkodliwości niżej wymienionych substancji nie zdaje sobie sprawy 2% uczniów w przypadku dopalaczy, 3% badanych w przypadku narkotyków, 18% uczniów w przypadku alkoholu, 18% jeśli chodzi o e-papierosy i 3% jeśli chodzi o papierosy,
- brak wiedzy na temat szkodliwości alkoholu ma 8%, narkotyków – 7%, dopalaczy i e-papierosów – 6%, natomiast papierosów – 5%.

Wykres 8. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=119

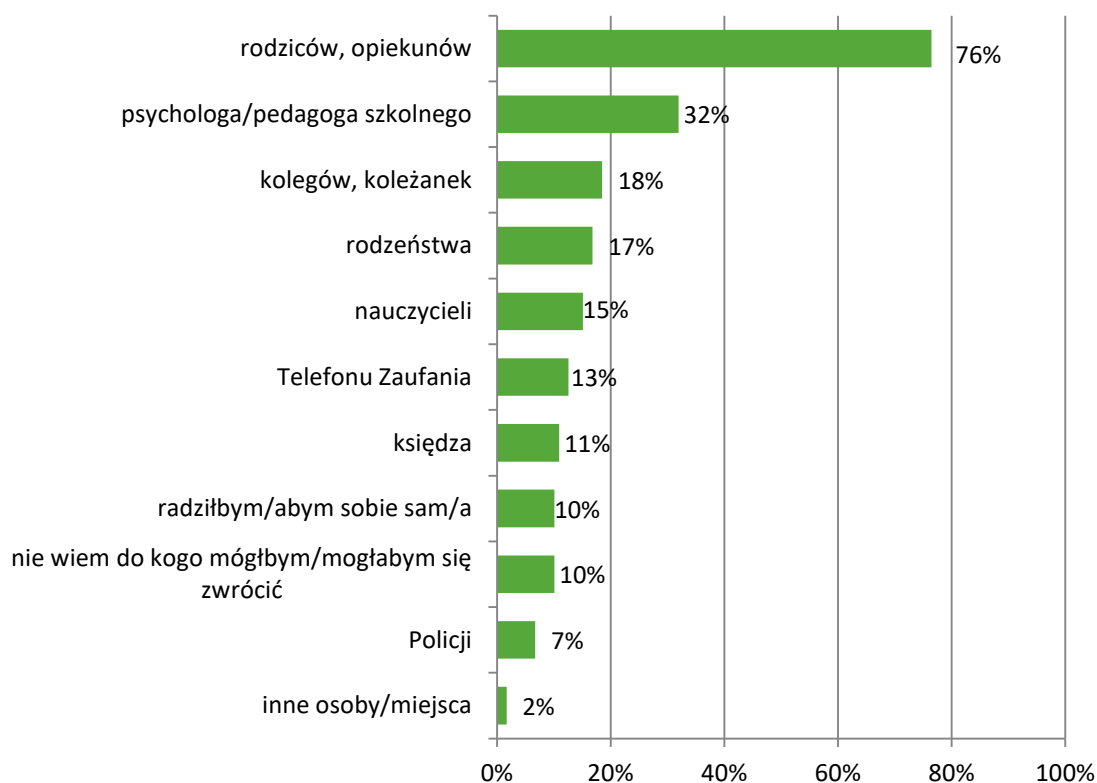
Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje zażywania alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (87%) oraz uzależnienie (85%). Niewiele mniej odpowiedzi padło na pogorszenie relacji rodzinnych (66%), obniżenie efektywności nauki (65%), nieodpowiednie towarzystwo (64%), poważne kłopoty finansowe (57%) i pogorszenie relacji koleżeńskich (53%). 2% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 8% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy. Ponadto uczniowie wskazali, że na skutek sięgania po takie środki mogą wystąpić inne konsekwencje.

Wykres 9. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów? N=119

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W przypadku problemów związanych z używkami jak alkohol, narkotyki lub dopalacze, zdecydowana większość młodych mieszkańców Miasta Radlin zwróciłaby się o pomoc do rodziców lub opiekunów (76%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się psycholog lub pedagog szkolny (32%), natomiast na trzecim koledzy i koleżanki (18%). Co szósta odpowiedź wskazywała na rodzeństwo (17%), natomiast najmniejszym zaufaniem w tym aspekcie badana młodzież obdarzyła funkcjonariuszy Policji (7%). Należy zaznaczyć, że aż 10% uczniów próbowałoby poradzić sobie samemu z problemem, a kolejne 10% nie wie do kogo mogłoby się zwrócić w celu uzyskania pomocy.

Wykres 10. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami? N=119

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

5. PROBLEM PRZEMOCY

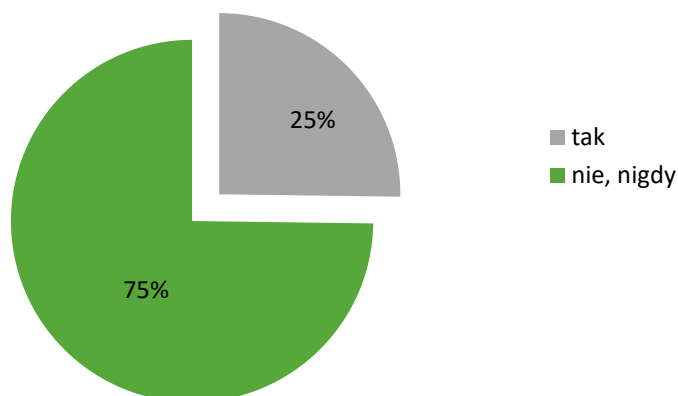
Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów²¹. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z *Raportu Rzecznika Praw Dziecka* z 2017 roku wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa (21%)²². Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktylizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez *Fundację Dajemy Dzieciom Siłę* w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce²³. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Kolejny blok tematyczny zawarty w diagnozie skierowanej do dzieci i młodzieży zamieszkującej Miasto Radlin dotyczył problemu przemocy. Pierwsze pytanie zadane uczniom miało na celu oszacowania skali tego problemu. Co czwarty respondent przyznał, że doświadczył kiedykolwiek w swoim życiu przemocy (25%).

²¹ *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

²² Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

²³ Ibidem.

Wykres 11. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=119

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy doświadczyli przemocy.

W celu pogłębionej analizy określono również, kto stosował przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych przez nich odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony swoich kolegów ze szkoły, co zostało wskazane przez połowę osób, które doświadczyły przemocy (15 osób, tj. 50%). Znaczna część respondentów wskazała również inne osoby, wśród których znaleźli się nieznajomi i przedstawiciele instytucji publicznych (8 osób, tj. 27%). 13% ankietowanych wskazało natomiast na doznanie przemocy ze strony na znajomych, a kolejne 13% na rodzeństwo (4 osoby). Doświadczenie przemocy ze strony taty oraz mamy zadeklarowało po 3 uczniów (10%).

Tabela 16. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=30

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	50%	15
inne osoby	27%	8
znajomi	13%	4
rodzeństwo	13%	4
mama	10%	3
tata	10%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Możemy zauważyć, że:

- przemocy psychicznej doświadczyło 22 uczniów (85%),
- przemocy fizycznej doświadczyło 12 uczniów (46%),
- przemocy seksualnej doświadczyło 4 uczniów (15%),
- zaniedbania doświadczyło 3 uczniów (12%).

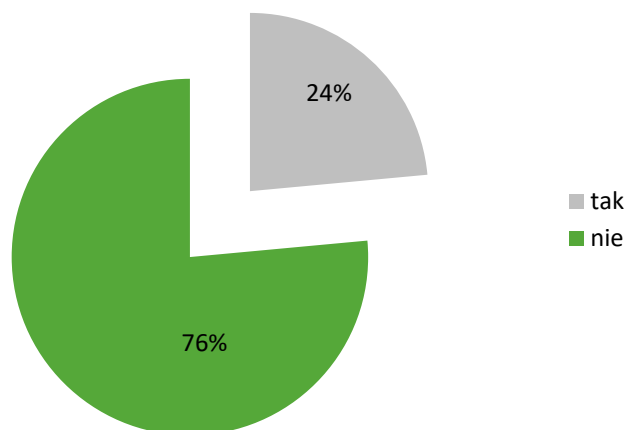
Tabela 17. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=30

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	85%	22
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	46%	12
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.	15%	4
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	12%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

W kolejnej części badania uczniowie zostali poproszeni o określenie tego, czy im samym zdarzyła się kiedykolwiek w życiu sytuacja, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Z odpowiedzi wynika, że do takiego zachowania dopuścił się nieznacznie mniejszy odsetek respondentów niż w przypadku doświadczenia przemocy, tj. 24%. Niepokojący jest jednak fakt, że do zachowań przemocowych dopuszcza się co czwarty młody mieszkaniec Miasta Radlin.

Wykres 12. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=119

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

- przemoc fizyczną zastosowało 19 uczniów (68%),
- przemoc psychiczną zastosowało 16 uczniów (57%),
- przemoc seksualną zastosowało 2 uczniów (7%).

Tabela 18. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=28

Odpowiedź	%	Liczba odp.
biłeś/aś kogoś, kopąłeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	68%	19
przeżywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	57%	16
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czymś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	7%	2

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej części badania analizie poddane zostały odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Zdecydowana większość ankietowanych osób przyznała się do przemocy wobec swoich rówieśników, na co wskazało 19 osób, tj. 68%. Odpowiedzi 7 respondentów padły na rodzeństwo (25%), 4 uczniów na rodziców (14%), a 2 uczniów na inne osoby (7%). Wśród odpowiedzi „inne” uczniowie przyznali, że zastosowali zachowania przemocowe wobec nieznanym osobom oraz przyrodniego rodzeństwa.

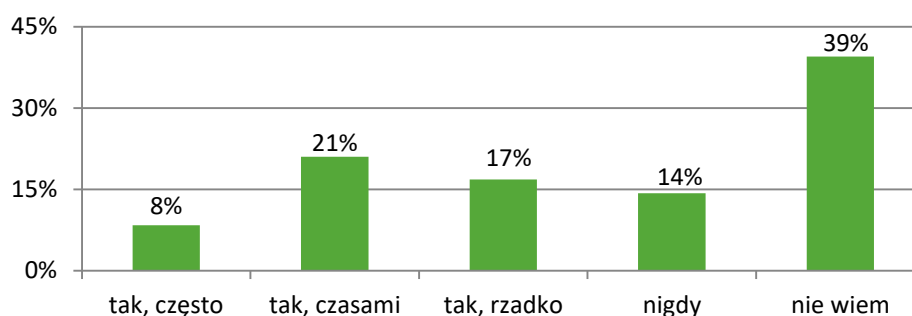
Tabela 19. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=28

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rówieśników	68%	19
wobec rodzeństwa	25%	7
wobec rodziców	14%	4
wobec innych osób	7%	2

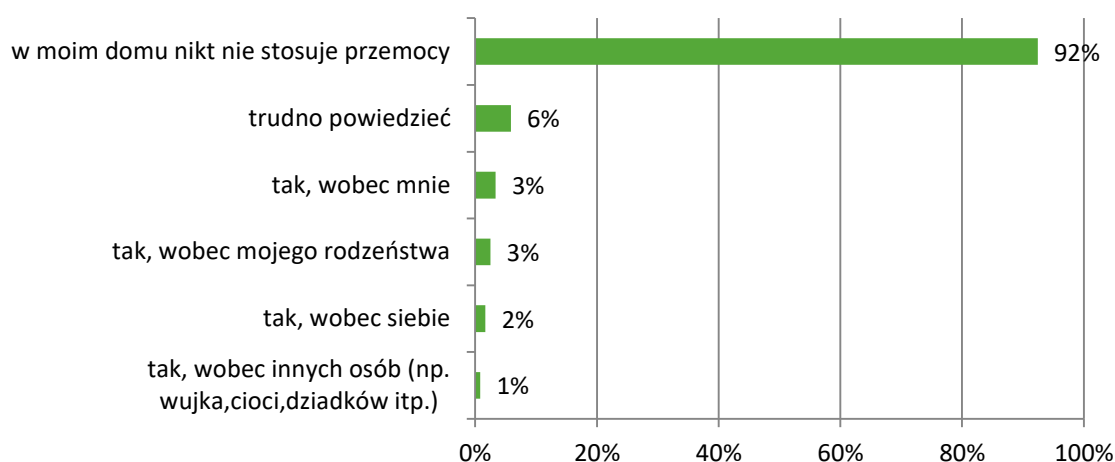
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to niemal połowa respondentów (46%). W opinii 17% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 21% – czasami, a zdaniem 8% – często. Jedynie 14% badanych stanowczo stwierdziło, że w ich szkole nie mają miejsca takie sytuacje, natomiast 39% respondentów miało trudność w odpowiedzeniu na to pytanie.

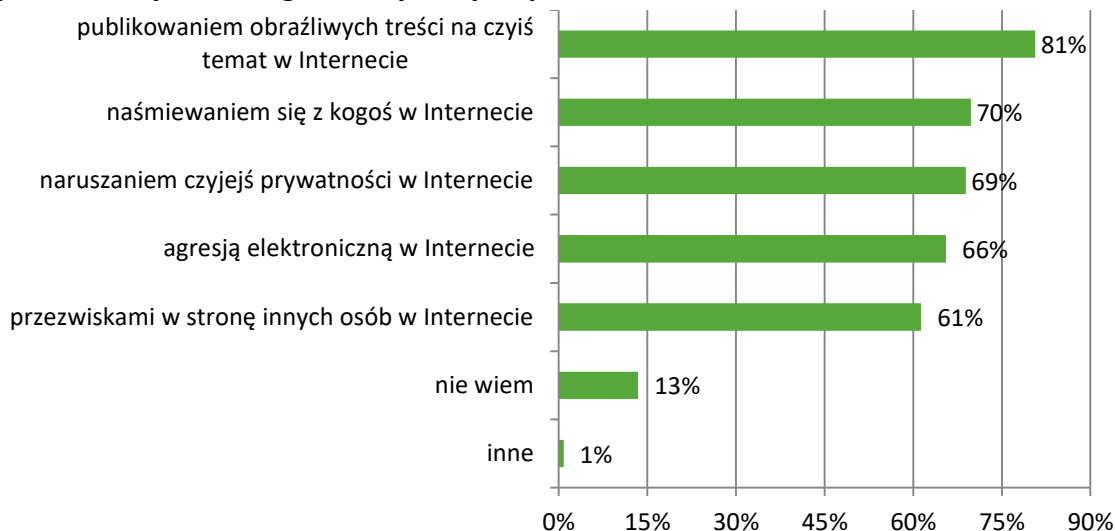
Wykres 13. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? N=119

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że przemoc w rodzinie może dotyczyć nawet 8% uczniów. Bezpośredniej przemocy doświadczyło 3% badanych, kolejne 3% wskazało na to, że osobami jej doświadczającymi jest ich rodzeństwo, 2% przyznało, że członkowie rodziny stosują przemoc wobec siebie nawzajem, natomiast 1% stwierdził, że przemoc kierowana jest do innych członków rodziny. Należy jednak zauważyć, że aż 6% ankietowanych miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

Wykres 14. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? N=119

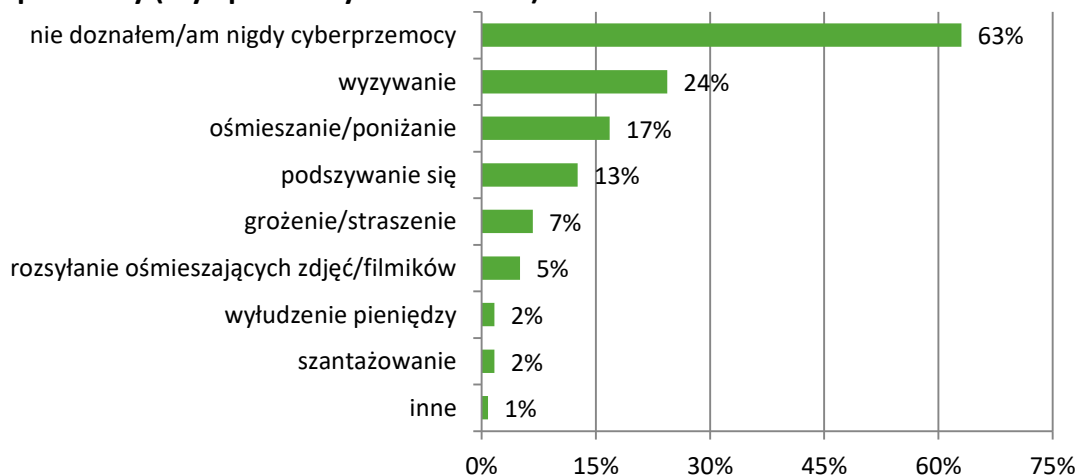
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie Miasta Radlin mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskane od uczniów odpowiedzi wskazują, że część młodych mieszkańców nie ma na ten temat świadomości. Najwięcej odpowiedzi, bo 81% padło na publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat, a niewiele mniej kolejno na naśmiewanie się z kogoś w Internecie (70%), naruszanie czyjejś prywatności (69%), agresję elektroniczną (66%), a także na przezwiska w stronę innych osób (61%). Co ósmy ankietowany przyznał, że nie ma wiedzy w tym zakresie (13%).

Wykres 15. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? N=119

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

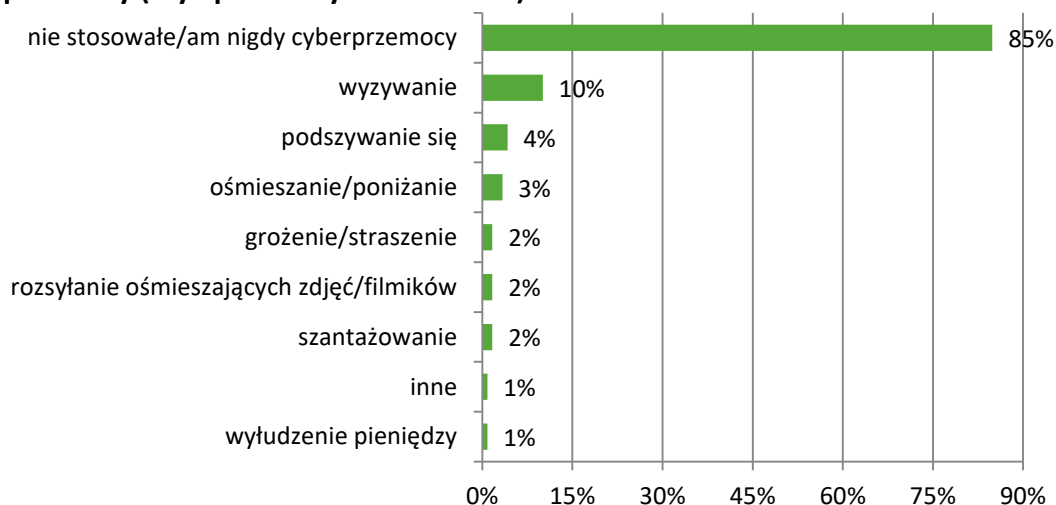
Aby nakreślić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z miasta, poprosiliśmy ankietowanych uczniów o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z wskazanych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało aż 37% badanych, wśród których 24% doświadczyło wyzywania, 17% ośmieszania/poniżania, 13% podszywania się, 7% grożenia/straszenia, 5% rozsyłania ośmieszających zdjęć/filmików, natomiast 2% wyłudzenia pieniędzy oraz szantażowania.

Wykres 16. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=119

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wskazanych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się znacznie mniej uczniów niż w przypadku doświadczenia tego problemu, tj. 15%. Wśród najczęstszych odpowiedzi znalazło się wyzywanie (10%). Znacznie mniej odpowiedzi padło natomiast na podszywanie się (4%), ośmieszanie/poniżanie (3%), a także na grożenie/straszenie, rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików oraz szantażowanie (2%). Najmniej odpowiedzi uczniów padło z kolei na wyłudzenie pieniędzy, na co wskazał 1% respondentów.

Wykres 17. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=119

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

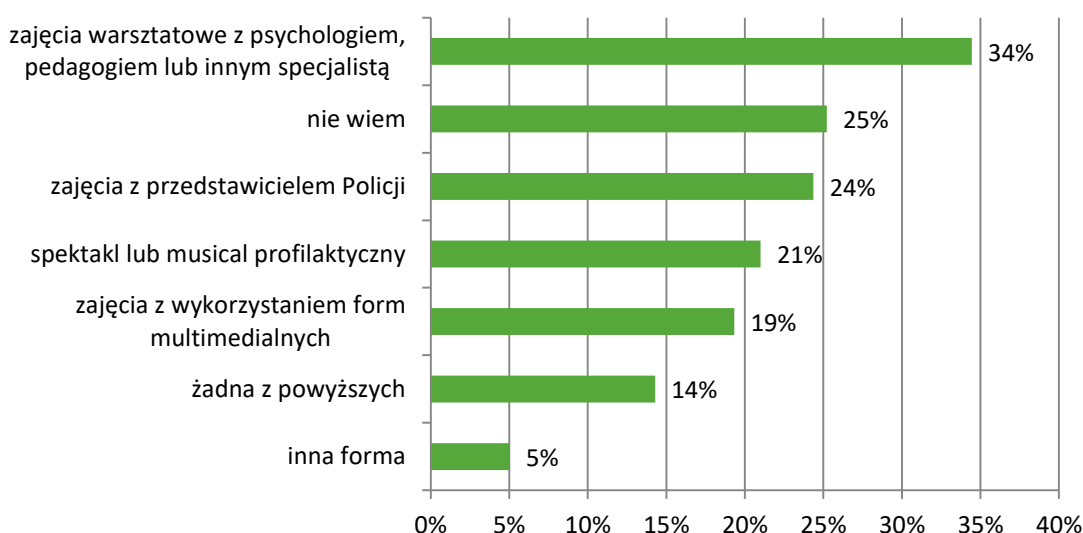
6. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych²⁴.

²⁴ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

W dalszej części badania diagnozującego problemy, których doświadczają uczniowie z Miasta Radlina zapytaliśmy badanych o podejmowane w szkole działania profilaktyczne. Interesowało nas w szczególności, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: co trzeci uczeń uznaje za najciekawsze i najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (34%), zajęcia z przedstawicielami policji pozytywnie oceniło 25% uczniów, a spektakl lub musical profilaktyczny – 21%. 19% respondentów uznało zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych za ciekawą dla nich formę zajęć profilaktycznych. Co czwarty respondent wskazał na odpowiedź „nie wiem” (25%), natomiast 14% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna.

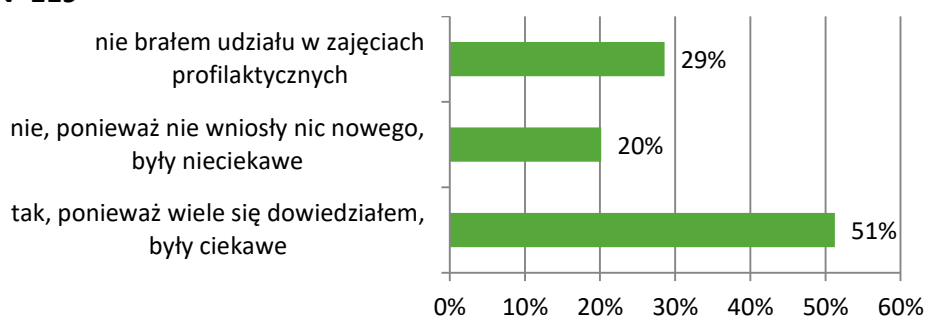
Wykres 18. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza? N=119

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych mieszkańców miasta na ich temat. Zdaniem połowy uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe (51%). Niemal co trzeci respondent nie brał udziału w takich zajęciach (29%), natomiast 20% uczniów uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe.

Wykres 19. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie? N=119

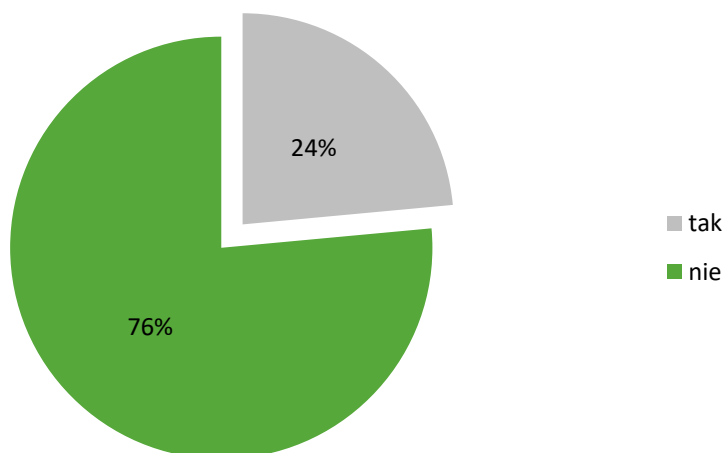

7. UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Wraz z rozwojem technologicznym, w świecie on-line pojawiać zaczęły się różnego rodzaju gry na pieniądze. Znacznie zwiększyło to dostępność do gier hazardowych dla młodych ludzi. Hazard on-line, w przeciwieństwie do rzeczywistych kasyn zakazanych dla nieletnich, jest dla młodych ludzi dostępny i w dużej mierze anonimowy. Niestety rozprzestrzenianie się stron internetowych oferujących różnego rodzaju gry hazardowe, powoduje dla dzieci i młodzieży realne zagrożenie. Granie w gry na pieniądze może doprowadzić do uzależnienia i związanych z tym negatywnych konsekwencji, między innymi depresji, myśli i prób samobójczych, słabych wyników w nauce, problemów w relacjach w rodzinie i z rówieśnikami. Zrealizowane wśród dzieci i młodzieży badania pokazują, że w gry na pieniądze gra 56% respondentów, w tym 44% robi to sporadycznie, natomiast 7% regularnie (raz w tygodniu lub częściej). Pomimo spadku w ostatnich latach odsetka grających na pieniądze młodych ludzi, zainteresowanie hazardem w dalszym ciągu jest znaczne. Z badań wynika ponadto, że spadek grających na pieniądze nie skutkuje zmniejszeniem zagrożenia uzależnienia od hazardu. Odsetek młodych ludzi w wysokim stopniu zagrożonych uzależnieniem utrzymuje się na poziomie 6%, a szczególnie narażeni na to są chłopcy. Mając na uwadze wyniki badań pokazujące skalę rozpowszechnienia grania w gry na pieniądze przez młodych ludzi, a także znaczną dostępność do hazardu on-line, istotne jest organizowanie badań pozwalających ocenić skalę zjawiska oraz dostosować odpowiednie działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów w tym zakresie.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry za pieniądze przez uczniów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 24% badanych uczniów.

Wykres 20. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? N=119

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy grali w gry na pieniądze.

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Połowa respondentów nie grała w gry na pieniądze w tym okresie (14 osób, tj. 48%), niemniej pozostali respondenci wykazywali zachowania hazardowe 1-5 razy (10 osób, tj. 34%), 6-10 razy (3 osoby, tj. 10%) oraz 11-20 razy (1 osoba, tj. 3%). Ponadto 1 uczeń przyznał w badaniu, że obstawiał gry na pieniądze ze znaczną częstotliwością, czyli więcej niż 20 razy (3%).

Tabela 20. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=29

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-5 razy	34%	10
6-10 razy	10%	3
11-20 razy	3%	1
częściej niż 20 razy	3%	1
ani razu	48%	14

Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła w związku z graniem w gry za pieniądze żadnych problemów (28 osób, tj. 97%). Tylko jeden respondent odpowiedział twierdząco na to pytanie i wskazał, iż na skutek hazardu doznał poważnych problemów w szkole (3%).

Tabela 21. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze? N=29

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem, żadnych powyższych problemów	97%	28
miałem/am poważne problemy w szkole	3%	1
miałem/am problemy finansowe	0%	0
miałem/am problemy rodzinne	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

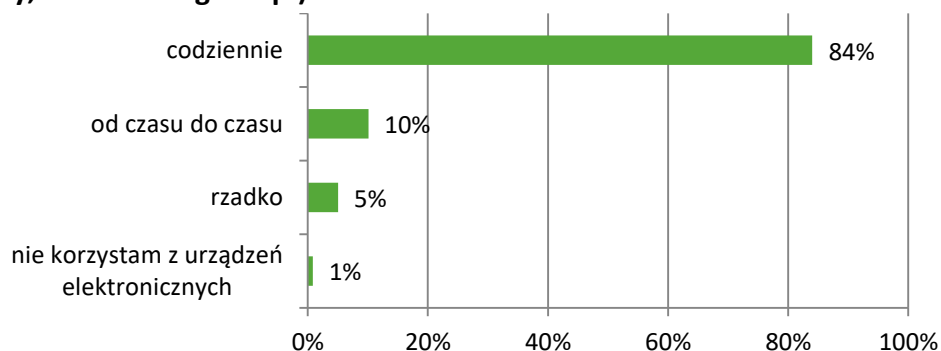
Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

8. KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Korzystanie z urządzeń elektronicznych stało się zarówno wśród dorosłych, jak i młodych ludzi powszechne. Sięgają po nie coraz młodsze dzieci, a młodzież jest on-line praktycznie cały czas, dzięki smartfonom stale podpiętym do Internetu. Z ogólnopolskich badań przeprowadzonych wśród uczniów mających 13 i 17 lat wynika, że prawie wszyscy nastolatki korzystają z sieci codziennie, po kilka godzin. Na pytanie „Ile czasu, w przybliżeniu korzystasz z Internetu?”, 21,7% przyznało, że poświęca na to powyżej 6 godzin dziennie. Co niepokojące, prawie połowa badanych zadeklarowała bezpośrednie doświadczenie przemocy internetowej, a wypowiedzi blisko co trzeciego respondenta wskazują na silne ryzyko uzależnienia od smartfonów²⁵. Korzystanie z urządzeń elektronicznych daje dzieciom i młodzieży możliwości rozwoju, ale niesie za sobą także liczne zagrożenia – pornografię, treści pełne przemocy, fake newsy, ryzyko nawiązania niebezpiecznych relacji, czy też cyberprzemoc. Skutkiem nadmiernego korzystania z mediów cyfrowych może być również uzależnienie, które wiąże się z szeregiem różnego rodzaju negatywnych konsekwencji zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Wpływ mediów na dzieci i młodzież jest ogromny, bez wątpienia jednak korzystanie z urządzeń elektronicznych, zwłaszcza Internetu, pozostanie jedną z najczęściej podejmowanych czynności przez młodych ludzi. Biorąc to pod uwagę koniecznym wydaje się uczyć dzieci i młodzież bezpiecznego poruszania się po świecie on-line oraz uświadamiać ich w zakresie konsekwencji poświęcania na to zbyt wiele czasu.

Następne pytania zadane respondentom miały na celu zweryfikowanie sposobu oraz częstotliwości korzystania przez uczniów z uczęszczających do szkół na terenie Miasta Radlin z urządzeń elektronicznych takich jak komputer, tablet, telefon komórkowy oraz konsola do gier. Zebrany materiał badawczy wykazał, że zdecydowana większość badanych korzysta z tego typu urządzeń codziennie (84%). 10% wskazało na korzystanie z nich czasu od czasu do czasu, natomiast 5% – rzadko. Zaledwie 1% respondentów stwierdził, że z nich nie korzysta.

Wykres 21. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? N=119

²⁵ Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: *Nastolatki 3.0*, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych.

Większość młodych mieszkańców Miasta Radlin poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 3-6 godzin dziennie (43 osoby, tj. 37%), natomiast niewiele mniejszy odsetek spędza dziennie 1-3 godziny (26 osób, tj. 22%) lub 6-10 godzin (24 osoby, tj. 21%) na korzystaniu z nich. Należy zauważyć, że aż 11 osób poświęca na to powyżej 10 godzin dziennie (9%), a tylko 9 uczniów do godziny (8%). Ponadto 4 uczniów (3%) zadeklarowało w badaniu, że nie korzysta z urządzeń elektronicznych codziennie.

Tabela 22. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych?

N=118

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	8%	9
1-3 godz.	22%	26
3-6 godz.	37%	43
6-10 godz.	21%	24
powyżej 10 godzin	9%	11
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	3%	4

Jak wynika z deklaracji uczniów, najczęstszym powodem korzystania przez nich z urządzeń elektronicznych jest konieczność kontaktowania się ze znajomymi (85 osób, tj. 72%) oraz nauka (84 osoby, tj. 71%). Znaczna część badanych wskazała również na słuchanie muzyki i granie w gry (78 osób, tj. 66%) i oglądanie filmów i seriali (72 osoby, tj. 61%). Młodzi mieszkańcy miasta spędzają swój czas w Internecie i świecie wirtualnym także z nudów (54 osoby, tj. 46%), poszukują informacji (50 osób, tj. 42%) i korzystają z portali społecznościowych (46 osób, tj. 39%). Najmniejsza liczba odpowiedzi padła natomiast na prowadzenie bloga lub własnej strony, poznawanie nowych ludzi, czy też robienie zakupów.

Tabela 23. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych? N=118

Odpowiedź	%	Liczba odp.
kontakt ze znajomymi	72%	85
nauka	71%	84
słuchanie muzyki	66%	78
granie w gry	66%	78
oglądanie filmów/seriali	61%	72
z nudów	46%	54
poszukiwanie informacji/wiadomości	42%	50
korzystanie z portali społecznościowych (np. Facebooki, Instagram, Snapchat itp.)	39%	46
robienie zakupów	21%	25
poznawanie nowych osób	18%	21
prowadzenie bloga lub własnej strony	4%	5
inne	3%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń dotyczących korzystania z urządzeń elektronicznych. Miało to na celu określenie liczby uczniów, którzy z związku z tym doświadczają problemów, czy też przejawiają niekorzystne zachowania. Wyniki respondentów przedstawiają się następująco:

- próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 3% badanych, a czasami – 22%;
- najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 14% badanych, a czasami – 35%;
- wskutek zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych zapomnieć o swoich codziennych obowiązkach zdarza się bardzo często 18% badanych, a czasami – 20%;
- denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza w korzystaniu z urządzeń elektronicznych 13% badanych bardzo często, a 21% czasami;
- z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność nauki lub pracy w przypadku 7% badanych bardzo często, a 17% czasami;
- późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 9% badanych, a czasami – 19%;
- coraz częściej korzystanie z urządzeń elektronicznych zamiast spotkań z innymi wybiera bardzo często 3% badanych, a czasami – 13%;
- odczuwa negatywne skutki zdrowotne np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku 9% bardzo często, a 14% – czasami.

Tabela 24. Odnies się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.
N=118

	nigdy	rzadko	czasami	bardzo często
Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam korzystając z urządzeń elektronicznych	26%	26%	35%	14%
Późno w nocy nie śpię, bo korzystam z urządzeń elektronicznych	47%	24%	19%	9%
Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych	47%	28%	22%	3%
Coraz częściej wybieram urządzenia elektroniczne zamiast spotkań z innymi	51%	32%	13%	3%
Wskutek zbyt długiego przebywania na urządzeniach elektronicznych zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach (np. sprzątanie, nauka)	30%	32%	20%	18%
Denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza mi jak korzystam z urządzeń elektronicznych	34%	32%	21%	13%
Z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność mojej nauki lub pracy	57%	19%	17%	7%
Odczuwam negatywne skutki zdrowotne z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku	55%	22%	14%	9%

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych, uczniowie zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami czy opiekunami. Do takiego zachowania przyznała się niemal połowa respondentów odpowiadających na to pytanie (57 osób, tj. 48%), wśród których 11 uczniom zdarzało się to bardzo często (9%), 27 badanych czasami (23%), a 19 osobom jednokrotnie (16%).

Tabela 25. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami? N=118

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	9%	11
tak, czasami	23%	27
tak, jednokrotnie	16%	19
nie	52%	61

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy uczniowie.

9. ZAPOTRZEBOWANIE NA USŁUGI SPOŁECZNE

Infrastruktura sportowa, rekreacyjna, czy kulturalna to ważny aspekt funkcjonowania gminy, który ma za zadanie podnosić jakość życia mieszkańców. Inwestycja w infrastrukturę wpływa na atrakcyjność miejsca zamieszkania dla dzieci i młodzieży, mieszkańców oraz inwestorów, ale także determinuje rozwój turystyki, czy też tworzenie atrakcyjnego rynku pracy. Zapewnianie alternatywnych form spędzania czasu wolnego, w szczególności dla osób młodych, może mieć również zapobiegawczy wpływ na rozwój niektórych problemów społecznych.

Brak odpowiedniej infrastruktury i zasobów znacząco wpływa na zachowania podejmowane przez dzieci i młodzież, co może generować szereg zachowań niepożądanych, jak spędzanie czasu w sposób niebezpieczny, spożywanie alkoholu, czy narkotyków. Z uwagi na to konieczne jest stałe monitorowanie potrzeb lokalnej społeczności w zakresie życia kulturalno-sportowo-rekreacyjnego i ciągłe dostosowywanie lokalnej oferty w oparciu o rzeczywiste potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

W ostatnim pytaniu skierowanym do najmłodszych mieszkańców Miasta Radlin zapytaliśmy ich o to, jak postrzegają dostępność do aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej na terenie miasta. Korzystając z sześciopunktowej skali, gdzie 0 oznacza „nie wiem”, 1 – „bardzo zły”, 2 – „zły”, 3 – „średni”, 4 – „dobry”, 5 – „bardzo dobry”, można stwierdzić, że:

- dostępność do aktywności sportowej została oceniona bardzo dobrze i dobrze przez 66% respondentów,
- podobne zdanie w zakresie aktywności rekreacyjnej ma także 66% ankietowanych,
- dostępność do zajęć kulturalnych bardzo dobrze i dobrze ocenił najmniejszy odsetek uczniów, tj. 62%.

Jednocześnie możemy zauważyć, że w opinii młodych mieszkańców najniższą dostępnością cechuje się oferta kulturalna, co stwierdziło 24% badanych. W przypadku pozostałych aktywności, tj. sportowej i rekreacyjnej podobne zdanie ma kolejno 14% i 13%.

Tabela 26. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do niżej wymienionych form aktywności dla dzieci i młodzieży na terenie miasta. N=119

	0	1	2	3	4	5
aktywność kulturalna (<i>zajęcia plastyczne, taneczne, muzyczne, wernisaże, kluby czytelników, itp.</i>)	10%	10%	14%	3%	34%	28%
aktywność sportowa (<i>kluby sportowe, zajęcia sportowe, turnieje, sekcje sportowe, itp.</i>)	3%	7%	7%	17%	17%	48%
aktywność rekreacyjna (<i>baseny, place zabaw, parki, siłownie zewnętrzne, itp.</i>)	3%	3%	10%	17%	21%	45%

IV. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców Miasta Radlin, a także skala zjawiska przemocy, grania w gry na pieniądze, korzystania z urządzeń elektronicznych, rynek pracy, ubóstwo i wykluczenie społeczne, bezdomność, zdrowie psychiczne i fizyczne oraz niepełnosprawność i problemy osób starszych, a także zapotrzebowanie na usługi społeczne. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w mieście.

1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

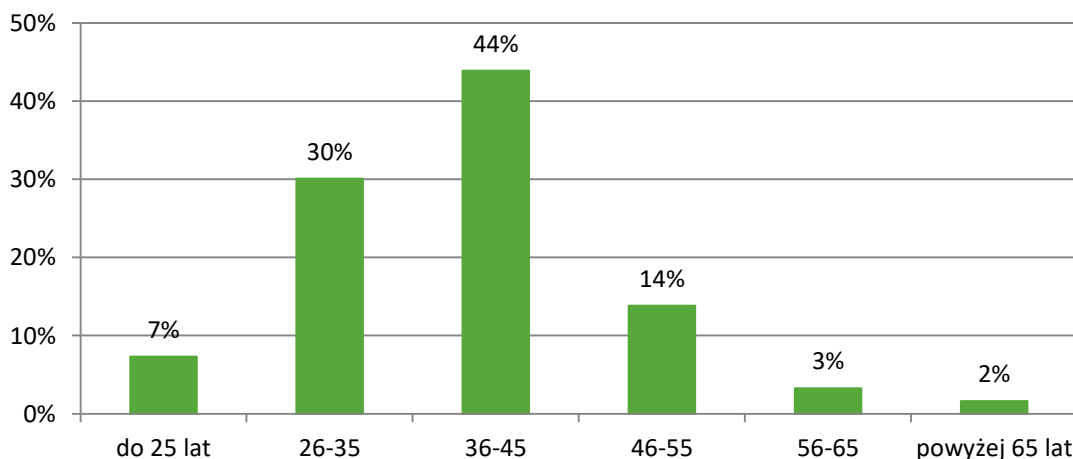
W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie Miasta Radlin uczestniczyło łącznie 123 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że zdecydowaną większość respondentów stanowiły kobiety, które uzupełniły 102 kwestionariusze, czyli 83% ogółu.

Rysunek 7. Płeć:

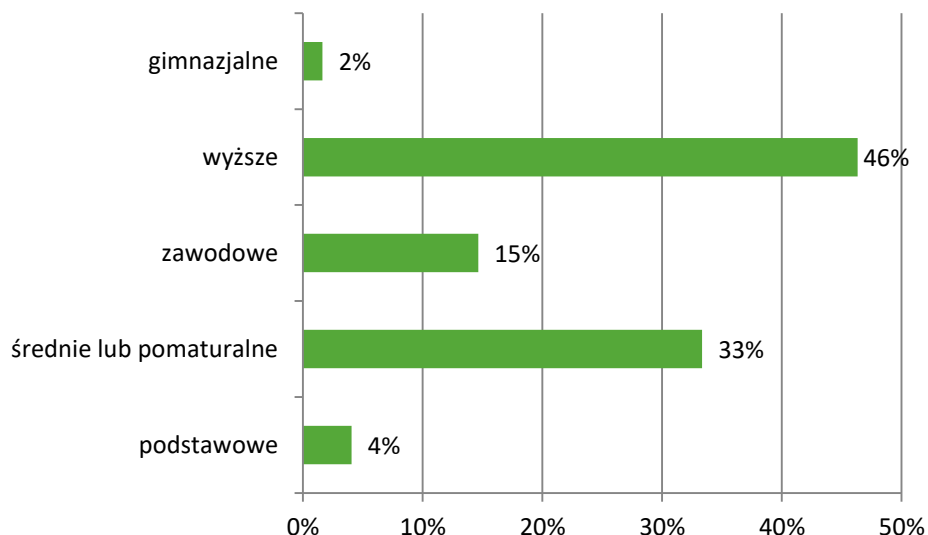
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (44%) oraz 26-35 lat (30%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy w wieku 46-55 lat (14%) i do 25 roku życia (7%). 3% kwestionariuszy zostało uzupełnionych przez osoby w wieku 56-65 lat, a 2% przez mieszkańców miasta mających powyżej 65 lat.

Wykres 22. Wiek:

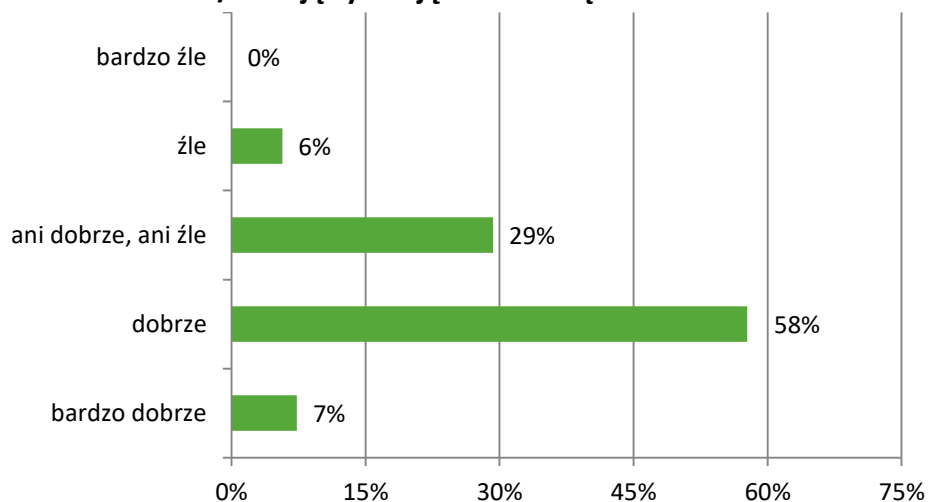
Na poniższym wykresie zaprezentowany został poziom wykształcenia respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (46%) oraz średnim lub pomaturalnym (33%). 15% badanych mieszkańców posiada wykształcenie zawodowe, 4% mieszkańców zakończyło swoją edukację na poziomie podstawowym, natomiast 2% na gimnazjalnym.

Wykres 23. Wykształcenie:

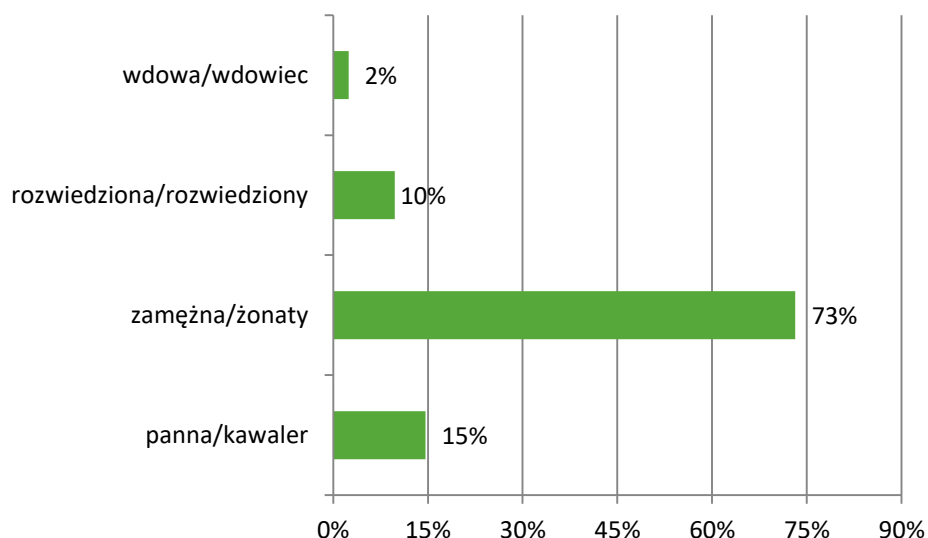
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Miasta Radlin określiła swoją sytuację materialną pozytywnie (58% – dobrze, a 7% – bardzo dobrze). Blisko co trzeci mieszkaniec biorący udział w badaniu ocenił swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą (29%), natomiast 6% uważa, że jest ona zła.

Wykres 24. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

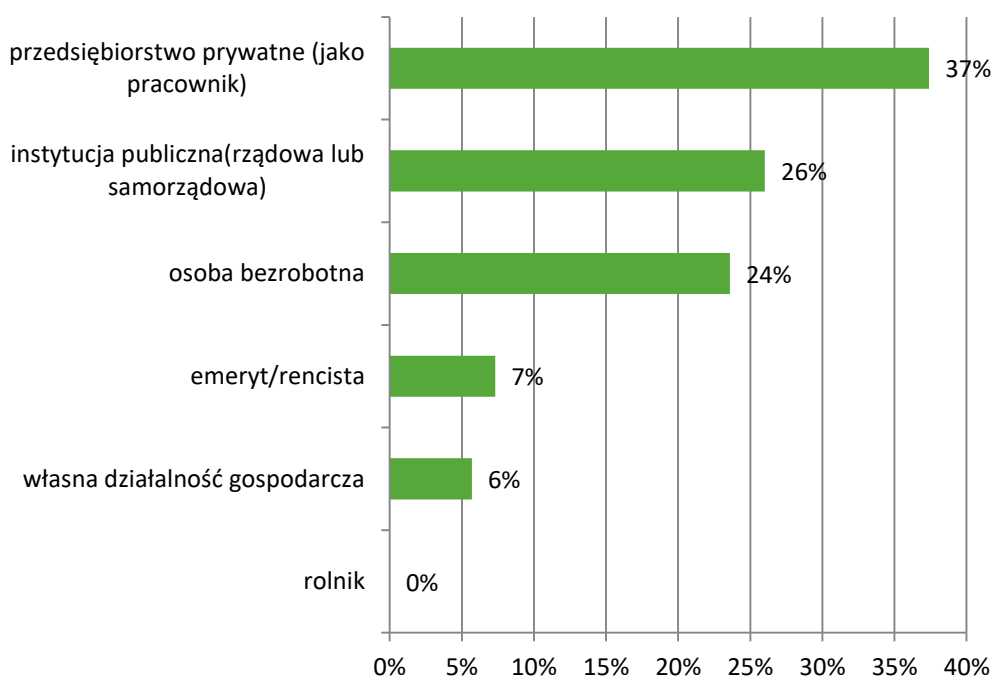
Stan cywilny osób biorących udział w badaniu diagnozującym przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/żonatych (73%), 15% badanych to panny/kawalerowie, 10% stanowią osoby rozwiedzione, natomiast 2% to wdowy/wdowcy.

Wykres 25. Stan cywilny:

Z odpowiedzi respondentów wynika, że co trzeci z nich pracuje w przedsiębiorstwie prywatnym (37%). Co czwarty mieszkaniec biorący udział w badaniu zatrudniony jest w rządowej lub samorządowej instytucji publicznej (26%) lub jest osobą bezrobotną (24%). 7% kwestionariuszy ankiet zostało wypełnionych przez emerytów/rencistów, a 6% przez osoby prowadzące własną działalność gospodarczą.

Wykres 26. Miejsce zatrudnienia:

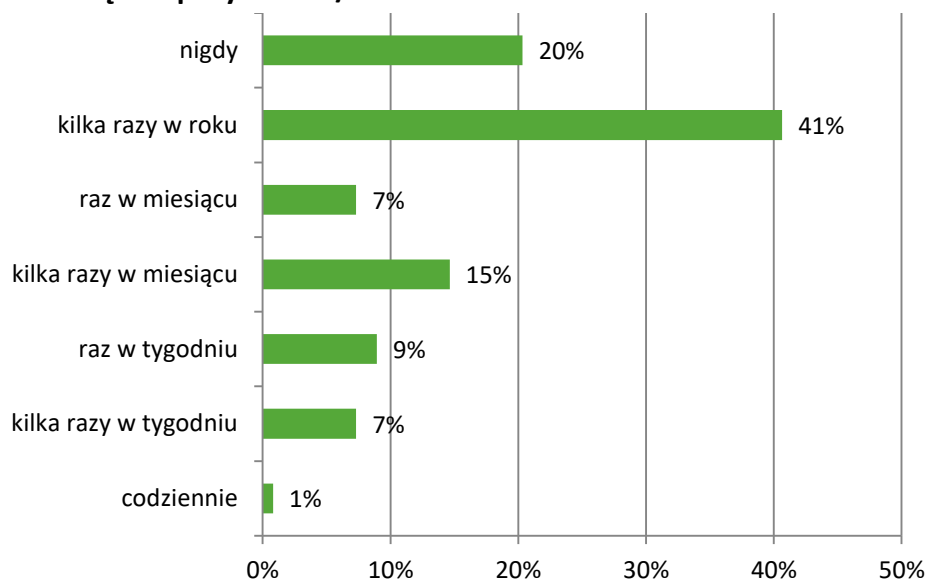
2. PROBLEM ALKOHOLOWY

Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych*, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji²⁶. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym²⁷.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Jak można zauważyć na poniższym wykresie, blisko co drugi badany sięga po alkohol w sposób okazjonalny, czyli kilka razy w roku (41%). 7% respondentów pije alkohol raz w miesiącu, 15% – kilka razy w miesiącu, 9% – raz w tygodniu, 7% – kilka razy w tygodniu, natomiast 1% – codziennie. Abstynencję zadeklarowało 20% mieszkańców.

²⁶ <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>

²⁷ Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Wykres 27. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=123

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol.

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Możemy zauważyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi, jednakże największą popularnością wśród mieszkańców Miasta Radlin cieszy się wino, co potwierdziło 57 odpowiedzi (58%). Znaczna część odpowiedzi padła również na piwo, po które sięga 45 osób (46%), natomiast wódka została wskazana przez 14 osób (14%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: likiery i whisky (11 osób, tj. 11%), nalewki (9 osób, tj. 9%) oraz alkohol własnej roboty (4 osoby, tj. 4%).

Tabela 27. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej? N=98

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wino	58%	57
piwo	46%	45
wódka	14%	14
likiery	11%	11
whisky	11%	11
nalewki	9%	9
alkohol własnej roboty	4%	4
alkohol spoza legalnego źródła	0%	0
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Zdecydowana większość z respondentów zadeklarowała, że w dniu, w którym spożywa alkohol, wypija 1-2 porcje tego napoju (72 osoby, tj. 75%). Znacznie mniejszy odsetek mieszkańców wskazał na 3-4 porcje (15 osób, tj. 16%) oraz 5-7 porcji (8 osób, tj. 8%). Jeden z respondentów przyznał w badaniu, że podczas dnia, w którym spożywa alkohol wypija 11 lub więcej porcji alkoholu (1%).

Tabela 28. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). N=98

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-2	75%	72
3-4	16%	15
5-7	8%	8
8-10	0%	0
11-13 i więcej	1%	1

W dalszej części badania respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy kiedykolwiek w życiu zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie ich deklaracji możemy stwierdzić, że zdecydowana większość badanych nigdy nie pracowała w stanie nietrzeźwości (93 osoby, tj. 96%). Jednakże, do takiego zachowania przyznało się 4% badanych pijących alkohol, wśród których 3 ankietowanych (3%) stwierdziło, że zdarzyło się to raz, natomiast jednej osobie zdarza się to sporadycznie (1%).

Tabela 29. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? N=98

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	96%	93
raz mi się to zdarzyło	3%	3
zdarza mi się to sporadycznie	1%	1
zdarza mi się to często	0%	0

Inną analizowaną w Diagnozie kwestią związaną ze spożywaniem alkoholu było prowadzenie pojazdów pod jego wpływem. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (95 osób, tj. 97%). Na uwagę zasługuje jednak fakt, że 3 osobom (3%) zdarzyła się taka sytuacja.

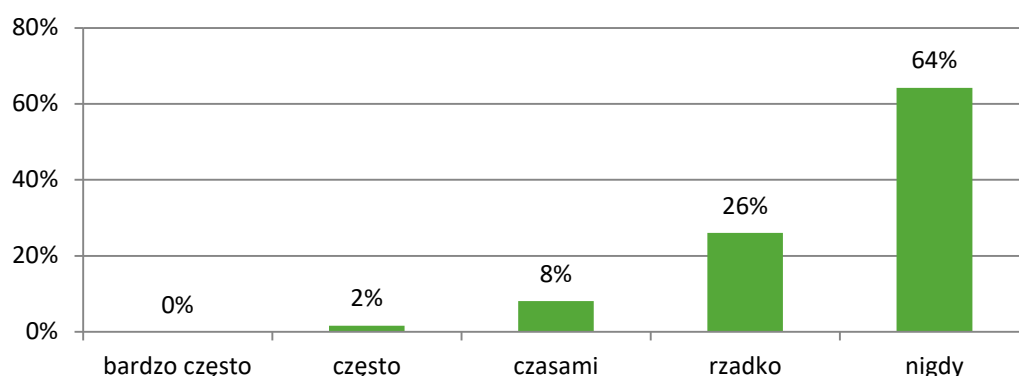
Tabela 30. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? N=98

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	97%	95
raz mi się to zdarzyło	3%	3
zdarza mi się to sporadycznie	0%	0
zdarza mi się to często	0%	0

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

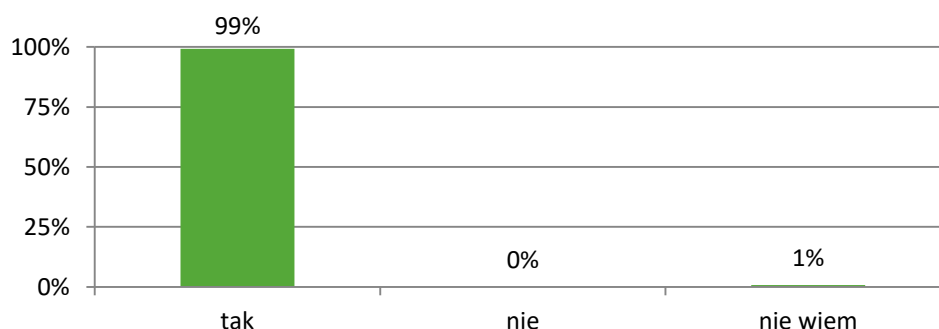
Następnym etapem badania było zweryfikowanie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w mieście. Jak wynika z odpowiedzi mieszkańców, 36% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe w ciągu 12 miesięcy poprzedzających badanie. 26% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 8% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, a 2% – często.

Wykres 28. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=123

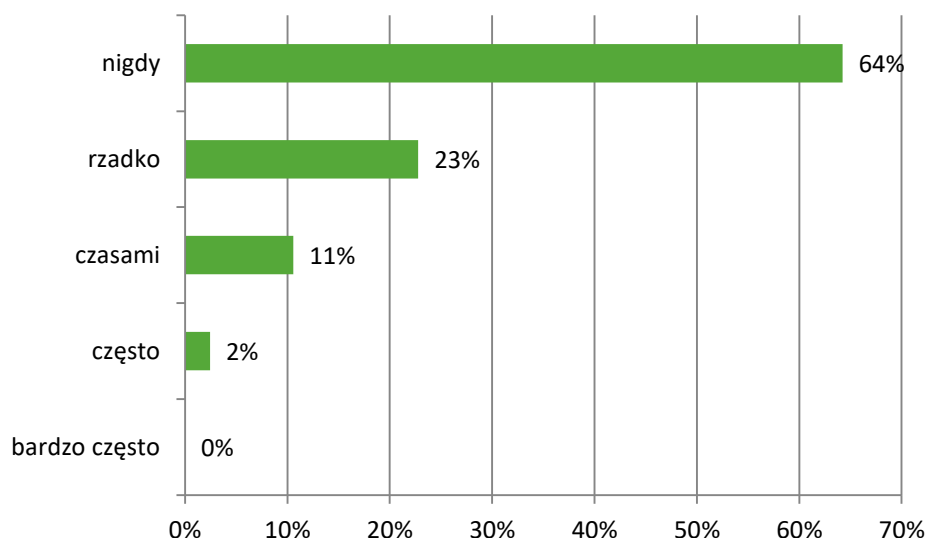
W jednym z pytań poprosiliśmy respondentów o podzielenie się swoją opinią na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że problem braku świadomości w tym zakresie dotyczy znikomej części mieszkańców. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczył 1% badanych, natomiast pozostałe 99% ankietowanych uważa, że picie alkoholu w ciąży wpływa na rozwój dziecka.

Wykres 29. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=123

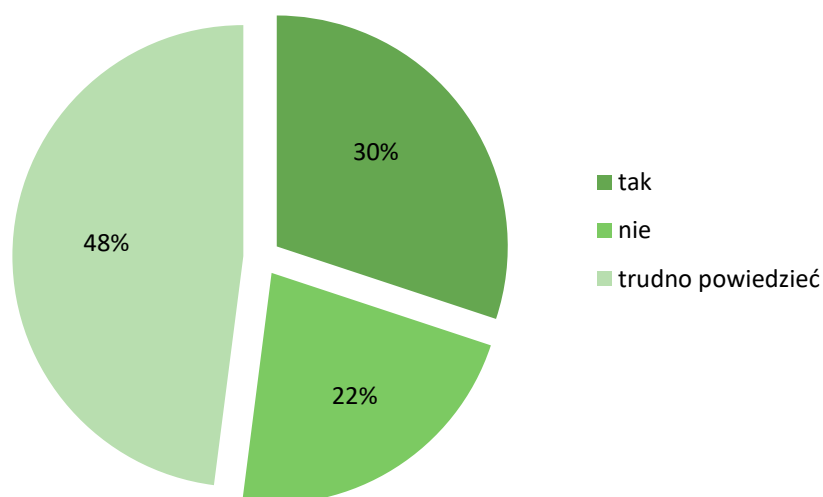
Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojego miasta, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia świadkiem takiej sytuacji przyznał się bardzo wysoki odsetek respondentów, ponieważ aż 36%. Wśród nich 23% stanowiły osoby, które wskazały, że miało to miejsce rzadko, 11% zaznaczyło odpowiedź „czasami”, natomiast 2% respondentów stwierdziło, że do takich sytuacji dochodziło często.

Wykres 30. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie miasta kobiety w ciąży spożywające alkohol? N=123

W kolejnym pytaniu mieszkańcy Miasta Radlin mieli określić, czy na terenie miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży alkoholu. Niemal połowa respondentów zaznaczyła odpowiedź „trudno powiedzieć”, natomiast słuszność takiego działania zauważyło aż 30% respondentów. Sprzeciw wobec ograniczenia liczby miejsc sprzedaży alkoholu wyraziło z kolei 22% ankietowanych.

Wykres 31. Czy na terenie miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych? N=123

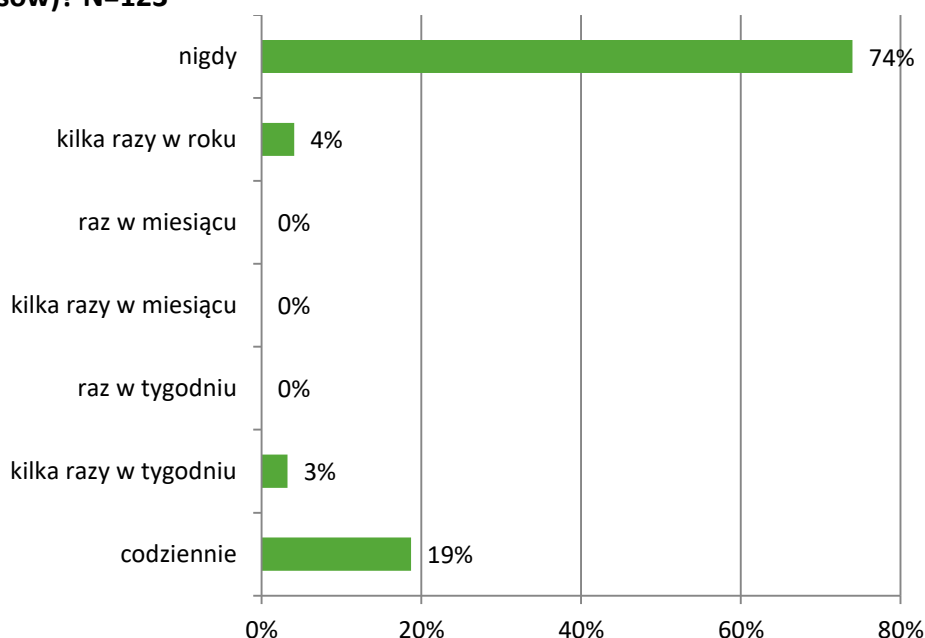

3. PROBLEM NIKOTYNOWY

Palenie papierosów jest aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Do negatywnych konsekwencji tego zaliczyć można choroby układu sercowo-naczyniowego, oddechowego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworów. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie²⁸. W Polsce w 2016 roku z tego powodu zmarło aż 66 tys. osób, co stanowiło 17% wszystkich zgonów²⁹. Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce, przeprowadzone przez Centrum Badania Opinii Społecznej w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak³⁰. Pomimo stopniowo zmniejszającej się w ostatnich latach liczby palaczy papierosów, problem ten nadal stanowi powszechne i wymagające podejmowania działań zapobiegawczych zjawisko. Konieczna jest zatem realizacja systematycznych zadań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia ograniczających popularność palenia tytoniu.

Drugim z analizowanych w Diagnozie obszarów był problem palenia wyrobów nikotynowych i miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców miasta. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali co czwarty mieszkaniec (26%), przy czym 4% sięga po nie kilka razy w roku, 3% – kilka razy w tygodniu, natomiast 19% mieszkańców pali codziennie.

Wykres 32. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)? N=123

²⁸ WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.

²⁹ Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

³⁰ CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy palą papierosy.

W tabeli poniżej przedstawiona została ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że część osób nie wie ile dziennie papierosów wypala, ponieważ nie pali codziennie (6 osób, tj. 19%), a 3 osoby (9%) nie wiedzą, ponieważ nie liczą sztuk wypalonych papierosów. Co piąty palący mieszkaniec miasta wypala dziennie poniżej 6 sztuk papierosów (7 osób, tj. 22%), natomiast niemal połowa sięga po nie 6-15 razy (15 osób, tj. 47%). Na bardzo dużą częstotliwość palenia, czyli średnio 16-25 papierosów dziennie wskazała jedna osoba (3%).

Tabela 31. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala? N=32

Odpowiedź	%	Liczba odp.
trudno powiedzieć, nie palę codziennie	19%	6
poniżej 5 sztuk	22%	7
6-15 sztuk	47%	15
16-25 sztuk	3%	1
nie wiem, nie liczę	9%	3

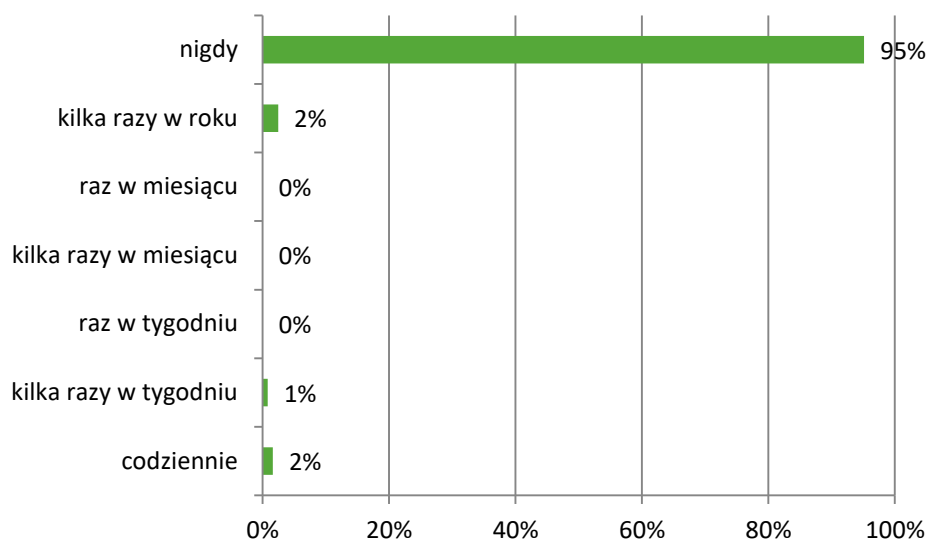
W ostatnim pytaniu w obszarze palenia tradycyjnych papierosów, mieszkańców zapytano o podejmowane przez nich próby rzucenia nałogu. Zerwać z nałogiem próbowało 21 osób (70%), w tym 5 respondentów raz (17%), natomiast 16 osób podejmowało wielokrotne próby (53%). Co piąty palący nigdy nie próbował rzucić palenia (6 osób, tj. 20%), natomiast 10% nie próbowało, ale zamierza zerwać z nałogiem (3 osoby).

Tabela 32. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie? N=32

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy nie próbowałem/am	20%	6
nie, ale zamierzam spróbować	10%	3
tak, raz, ale nie udało mi się	17%	5
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	53%	16

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał wykazał, że e-papierosy pali 5% dorosłych mieszkańców Miasta Radlin, wśród których 2% sięga po nie kilka razy w roku, 1% – kilka razy w tygodniu, natomiast 2% – codziennie.

Wykres 33. Jak często pali Pan/i e-papierosy? N=123

4. PROBLEM NARKOTYKOWY

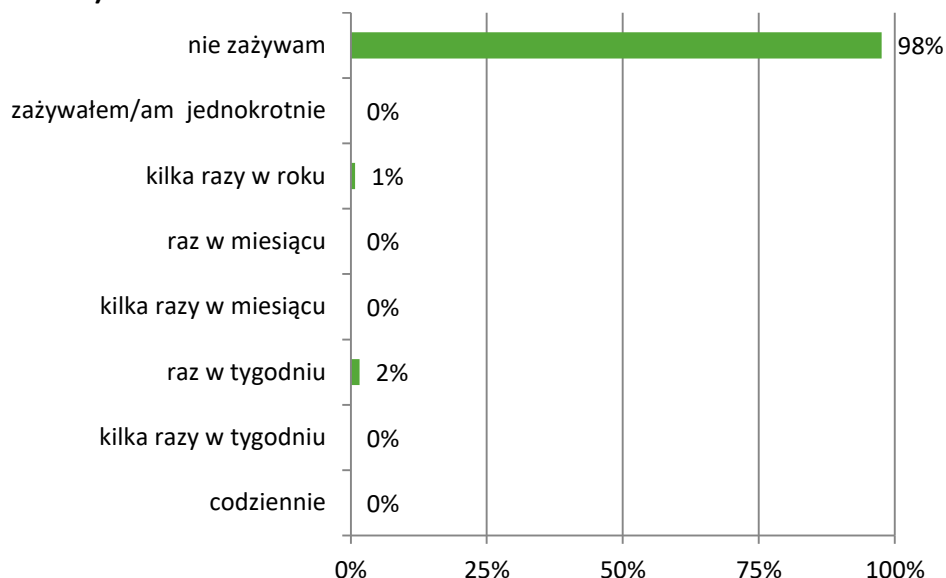
Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana³¹. Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. *dopalacze*. Ze względu na wysoką toksyczność oraz stale zmieniający się, nieznany skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu *Głównego Inspektora Sanitarnego*, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi³². Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

³¹ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

³² Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali spożywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców miasta. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 3% badanych, w tym 1% zażywa je okazjonalnie – raz kilka razy w roku, a 2% robi to raz w tygodniu.

Wykres 34. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=123

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy zażywali narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne.

Na podstawie odpowiedzi respondentów możemy stwierdzić, że najpopularniejszą substancją w mieście, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce, jest marihuana, po którą sięgnęli wszyscy respondenci udzielający odpowiedzi na to pytanie (3 osoby, tj. 100%). Na drugim miejscu pod kątem liczby wskazań znalazła się amfetamina i mefedron, na którą wskazały po 2 osoby (67%). Pojedyncze odpowiedzi padły także na kokainę, LSD, grzyby halucynogenne, ekstazy, dopalacze, środki nasenne, sterydy anaboliczne oraz leki w celu odurzenia się (33%).

Tabela 33. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i? N=3

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	100%	3
amfetamina	67%	2
mefedron	67%	2
kokaina	33%	1
LSD	33%	1
grzyby halucynogenne	33%	1
ekstazy	33%	1
dopalacze	33%	1
środki nasenne	0%	0
sterydy anaboliczne	0%	0
leki w celu odurzania się	0%	0
inne	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Dorośli mieszkańcy Miasta Radlin, którzy wcześniej zadeklarowali spożywanie narkotyków, dopalaczy lub innych substancji psychoaktywnych zostali poproszeni również o określenie, czy doznali w związku z tym jakichś przykrych konsekwencji. Wszyscy jednoznacznie wskazali, że nigdy nie doświadczyli żadnych problemów na skutek substancji psychoaktywnych.

Tabela 34. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych? N=3

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doznałem/am żadnych konsekwencji	100%	3
problemy ze zdrowiem	0%	0
problemy finansowe	0%	0
problemy w pracy	0%	0
wypadek lub uszkodzenie ciała	0%	0
inne	0%	0

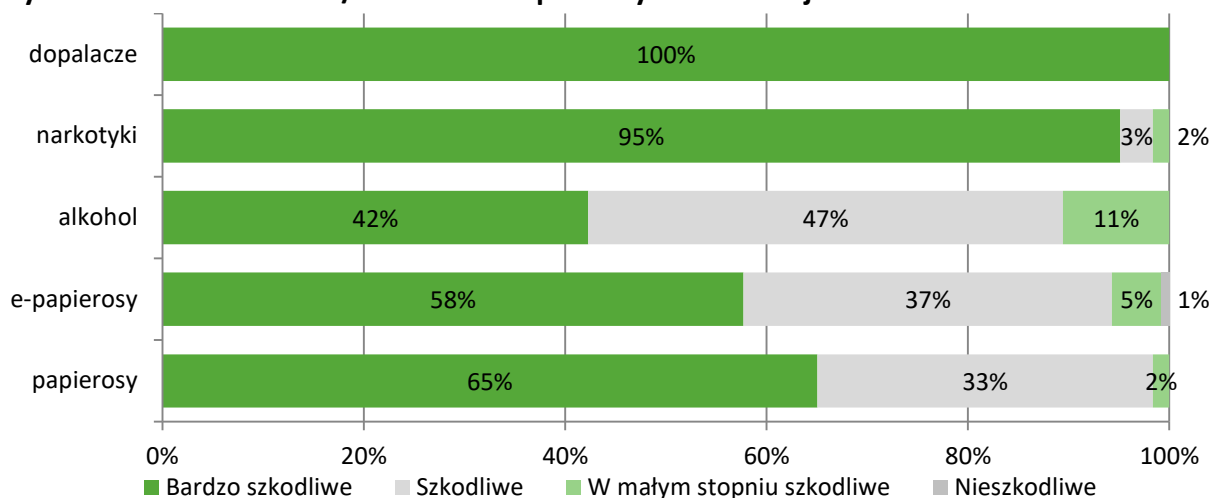
Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

Opinia respondentów dotycząca szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

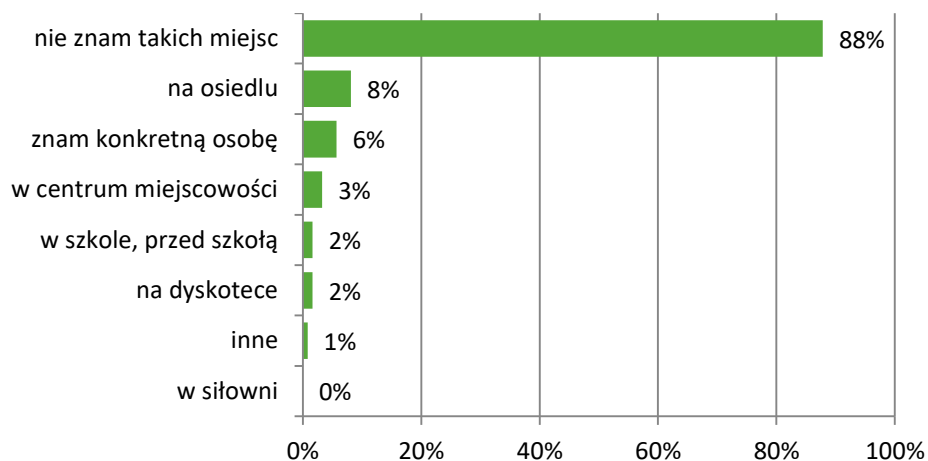
- szkodliwość dopalaczy dostrzegają wszyscy respondenci – 100%;
- o szkodliwości narkotyków przekonanie ma 98%, natomiast innego zdania jest 2%;
- ze szkodliwości alkoholu zdaje sobie sprawę 89%, z kolei brak świadomości na temat negatywnych konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu ma 11%;
- e-papierosy są szkodliwe dla 94% badanych mieszkańców, a o ich niskiej szkodliwości przekonanie ma 6%;
- szkodliwość papierosów dostrzega 98% respondentów, natomiast nie zdaje sobie sprawy z ich szkodliwości – 2%.

Wykres 35. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=123

Respondenci zostali zapytani również o znajomość konkretnych miejsc na terenie miasta, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo wysoki odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (12%), wśród których przeważająca część osób wskazała na osiedle (8%) oraz znajomość konkretnej osoby, u której może zdobyć takie substancje (6%). 3% respondentów wskazało na centrum miejscowości, natomiast 2% na szkołę i dyskotekę, a 1% na inne, bliżej nieokreślone miejsca.

Wykres 36. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=123

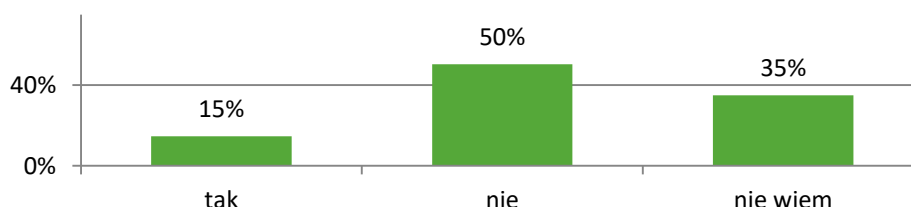
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

5. PROBLEM PRZEMOCY

Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032³³. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie *Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej* w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%³⁴. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Kolejna część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców Miasta Radlin. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 15% badanych, a przeczącej – 50%.

Wykres 37. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=123

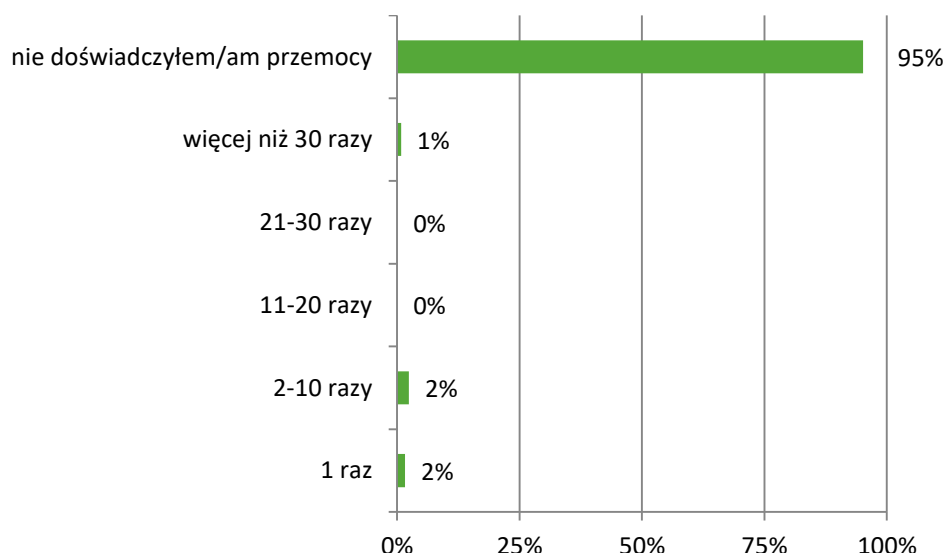

³³ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

³⁴ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.

Skala problemu przemocy w mieście została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy im samym zdarzyło się doświadczyć tego problemu w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie przemocy doznało 5% ankietowanych mieszkańców. 2% respondentów doświadczyło jej 1 raz, kolejne 2% – 2-10 razy, natomiast 1% mieszkańców przyznał, że w czasie ostatniego roku doświadczył przemocy więcej niż 30 razy.

Wykres 38. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?
N=123

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy doświadczyli przemocy.

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doświadczyli przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej charakteru. Z deklaracji ankietowanych osób wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy jest przemoc psychiczna – wskazało na nią 5 badanych, tj. 83%. Przemocy fizycznej oraz mobbingu doświadczyło z kolei 2 respondentów (33%), natomiast przemocy seksualnej i zaniedbania – 1 osoba (17%).

Tabela 35. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=6

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	83%	5
przemoc fizyczna	33%	2
mobbing	33%	2
przemoc seksualna	17%	1
zaniedbanie	17%	1
przemoc ekonomiczna	0%	0
nie wiem	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Respondenci zostali zapytani również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Z ich odpowiedzi wynika, że do połowy zachowań przemocowych doszło ze strony osób nieznajomych (3 osoby, tj. 50%). Dwa wskazania padły natomiast na partnera/partnerkę (33%), a pojedyncze odpowiedzi wskazywały na tatę oraz inne osoby, m.in. ojczyma (17%).

Tabela 36. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=6

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nieznajomy/a	50%	3
partner/partnerka	33%	2
tata	17%	1
inne osoby	17%	1
mama	0%	0
siostra	0%	0
pracodawca	0%	0
kolega/koleżanka z pracy	0%	0
dziadkowie	0%	0
dziecko/dzieci	0%	0
brat	0%	0
mąż/żona	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najczęściej odpowiedzi padło na dom (3 osoby, tj. 50%). Dwie osoby zadeklarowały, że miało to miejsce w pracy (33%), a pojedyncze wskazały miejsce publiczne oraz uczelnie (1 osoba, tj. 17%).

Tabela 37. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemoc? N=6

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	50%	3
w pracy	33%	2
w miejscu publicznym	17%	1
na uczelni	17%	1
inne	0%	0

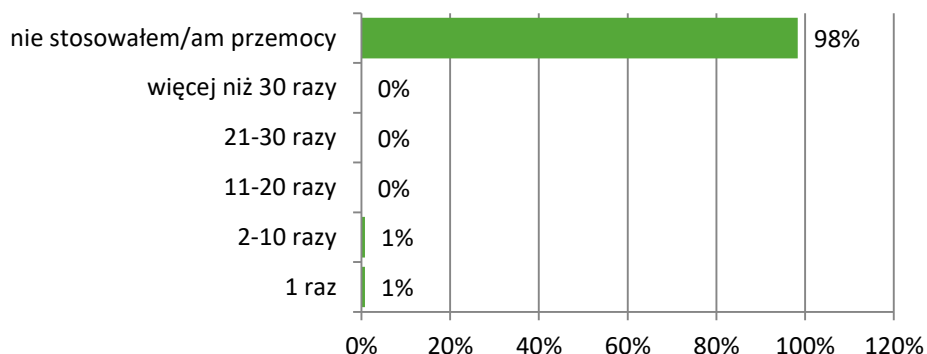
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

Uzyskane od respondentów odpowiedzi wskazują, że 2% mieszkańców miasta zdarzyło się zastosować przemoc wobec innych osób. Spośród nich 1% zastosował ją 1 raz, a kolejny 1% 2-10 razy.

Wykres 39. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby? N=123

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy stosowali przemoc.

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Respondenci jednomyślnie wskazali na stosowanie przemocy fizycznej (2 osoby, tj. 100%), natomiast żaden z nich nie wskazał, aby dopuścić się innego rodzaju przemocy.

Tabela 38. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a? N=2

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc fizyczna	100%	2
przemoc psychiczna	0%	0
przemoc ekonomiczna	0%	0
zaniedbanie	0%	0
przemoc seksualna	0%	0
mobbing	0%	0
nie wiem	0%	0

Kolejne pytanie skierowane do osób stosujących przemoc miało na celu określenie osób, do których jest ona kierowana. Z odpowiedzi mieszkańców wynika jednoznacznie, że osoby wykazujące zachowania przemocowe dopuszczają się przemocy fizycznej wobec swoich dzieci.

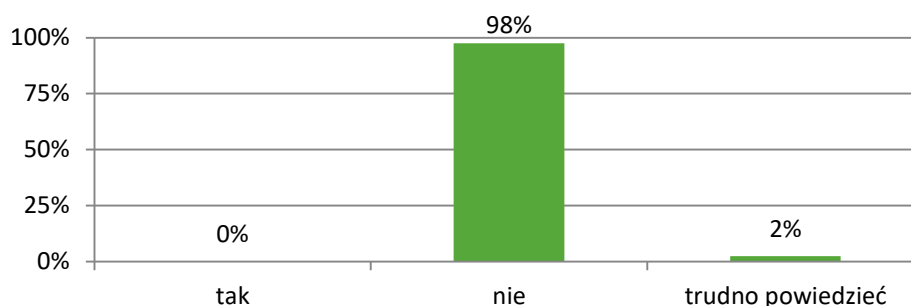
Tabela 39. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe? N=2

Odpowiedź	%	Liczba odp.
dziecko/dzieci	100%	2
rodzeństwo	0%	0
partner/partnerka	0%	0
kolega/koleżanka z pracy	0%	0
inne osoby	0%	0
mąż/żona	0%	0
rodzice	0%	0
dziadkowie	0%	0
nieznajomy/a	0%	0

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

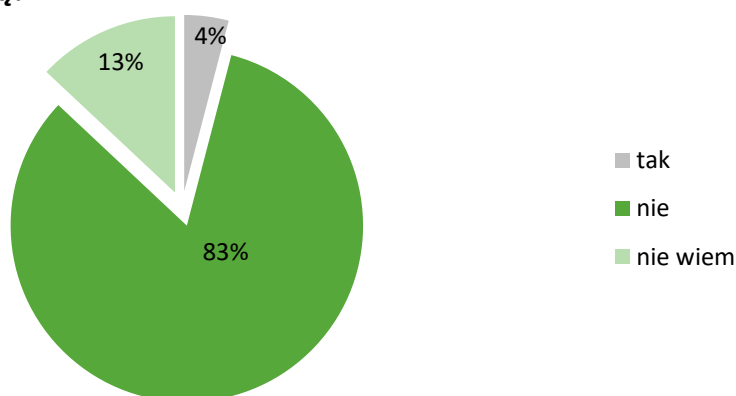

Odpowiedzi respondentów na następne pytanie ukazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie Miasta Radlin. Jak wynika z uzyskanych w toku prowadzonych badań danych, przemoc domowa może dotyczyć 2% rodzin dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Osoby te wskazały odpowiedź „trudno powiedzieć”, jednakże w świetle wcześniejszych pytań należy uznać, że problem ten w rzeczywistości dotyka 2% rodzin, w których stosowana jest przemoc fizyczna wobec dzieci.

Wykres 40. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? N=123

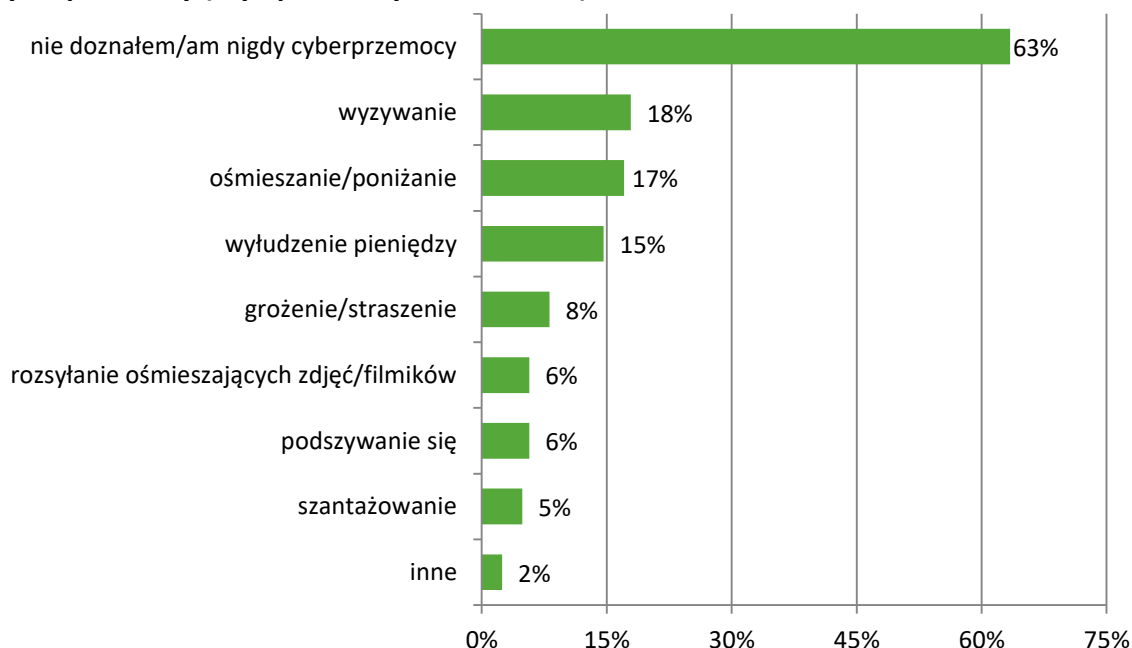
Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią była opinia dorosłych mieszkańców na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. Prezentowane dane wskazują, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 4% badanych, z kolei 13% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 83% mieszkańców.

Wykres 41. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

Ostatnie pytanie tej części bloku tematycznego miało na celu zweryfikowanie, czy mieszkańcy Miasta Radlin spotykają się z przemocą internetową podczas korzystania np. z portali społecznościowych. Jak wynika z odpowiedzi udzielonych na pytanie „Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, któreś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?”, większość dorosłych respondentów nie spotkała się z tą formą przemocy (63%), jednakże znaczna część ankietowanych doznała wyzywania (18%), ośmieszania/poniżania (17%) oraz wyłudzenia pieniędzy (15%). Mieszkańcy Miasta Radlin wskazali również na grożenie/straszenie (8%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć i filmów (6%), podszywanie się (6%) oraz szantażowanie (5%). Ponadto, wśród innych form doznawanej przez nich cyberprzemocy znalazło się także włamanie na konto na portalu społecznościowym i zablokowanie go, rozpowszechnianie i poświadczanie fałszywych informacji o danej osobie oraz niezgodne z prawdą obmawianie i komentowanie na serwisach pośrednictwa pracy.

Wykres 42. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, któreś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=123

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

6. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Jak wynika ze statystyk *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* oraz *Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii* dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorządy często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* „w 2018 roku aż 46 318 078,30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznanej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”³⁵. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym³⁶. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych³⁷.

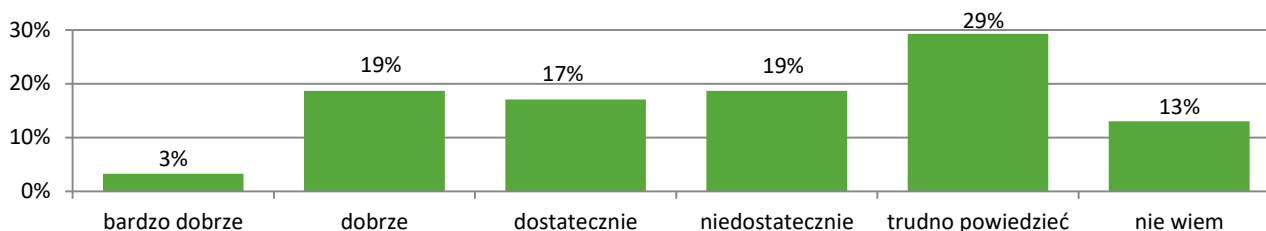
W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondenci zostali poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Możemy zauważyć, że tylko 3% ankietowanych uważa, iż pomoc instytucjonalna w mieście funkcjonuje bardzo dobrze, a zdaniem 19% – dobrze. 17% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, 19% – niedostatecznie, natomiast 29% mieszkańców miało trudności w określeniu stopnia zaangażowania miasta w pomoc mieszkańcom. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają wiedzy na ten temat (13%).

³⁵ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

³⁶ Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.

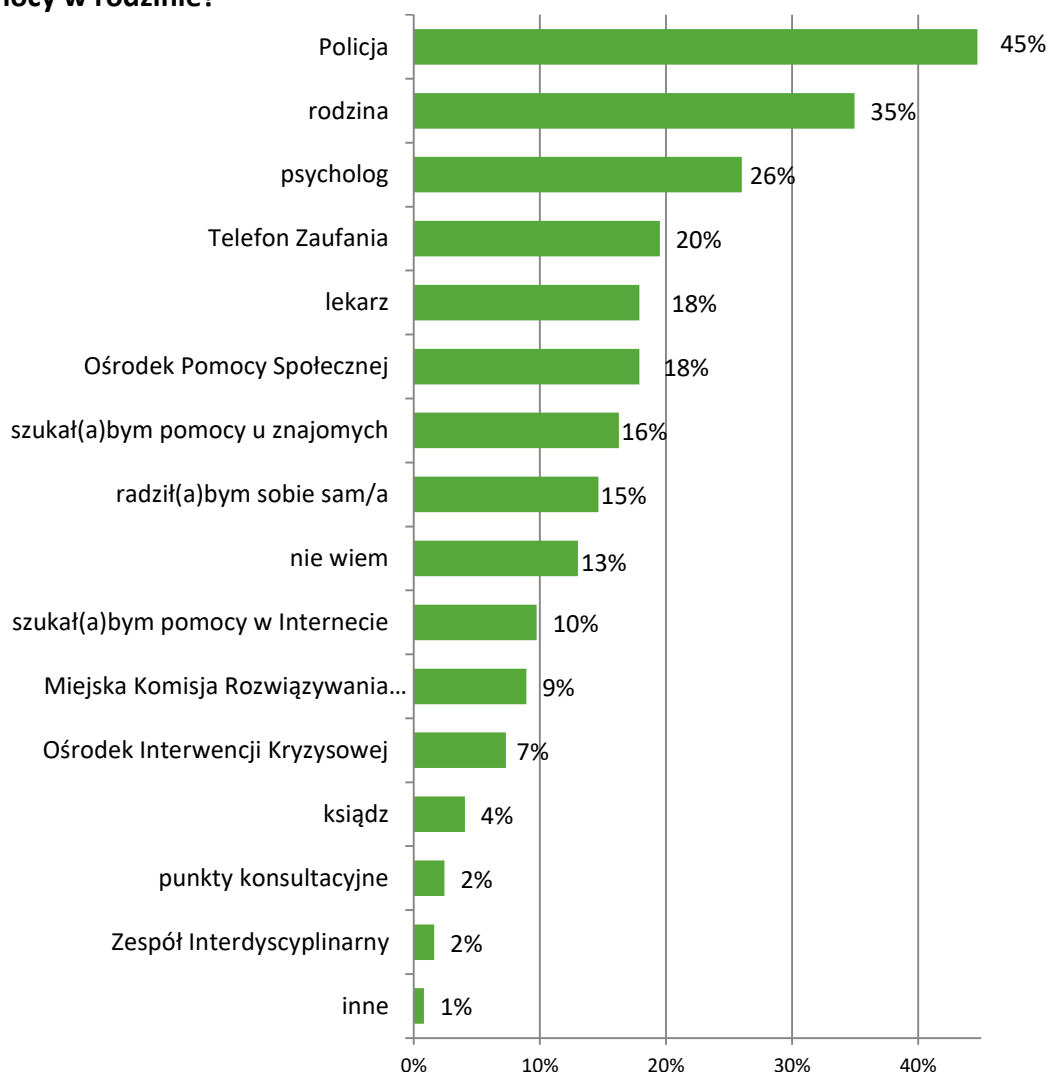
³⁷ Kmiecik-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szczówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

Wykres 43. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

W ankiecie pojawiło się również pytanie o miejsca/osoby, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych zgłosiłoby się do Policji (45%), rodziny (35%) oraz psychologa (26%). Często deklarowany był również Telefon Zaufania (20%), lekarz oraz Ośrodek Pomocy Społecznej (18%), wsparcie ze strony przyjaciół (16%), a także radzenie sobie samemu z problemem (15%). 13% badanych nie wie, gdzie mogłoby się zgłosić w razie problemu przemocy w rodzinie lub uzależnień. Wśród innych odpowiedzi znalazł się również prawnik oraz psychiatra.

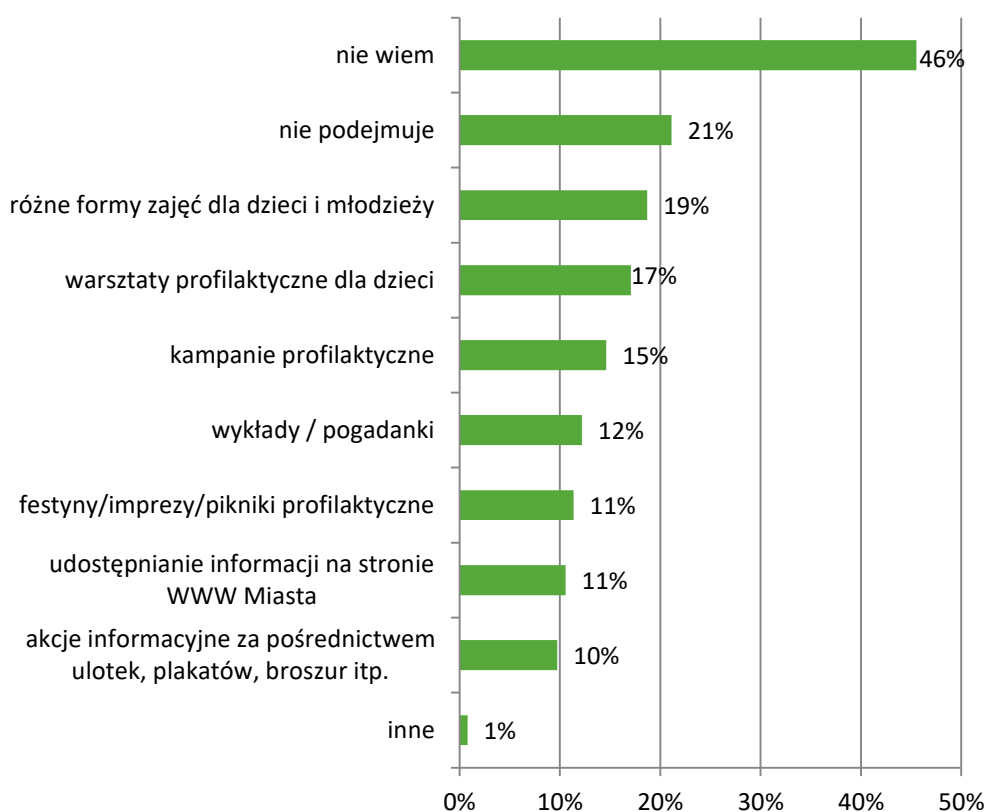
Wykres 44. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem działań podejmowanych przez miasto w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, że niemal połowa respondentów nie ma na ten temat żadnej wiedzy (46%). Wśród najczęściej deklarowanych odpowiedzi znalazły się różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (19%), warsztaty profilaktyczne dla dzieci (17%), kampanie profilaktyczne (15%) oraz wykłady/pogadanki (12%). Najmniej odpowiedzi padło na akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur itp. (10%), udostępnianie informacji na stronie internetowej miasta (11%) oraz festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (11%). Co piąty mieszkaniec miasta jest zdania, że władze lokalne nie podejmują żadnych działań, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (21%).

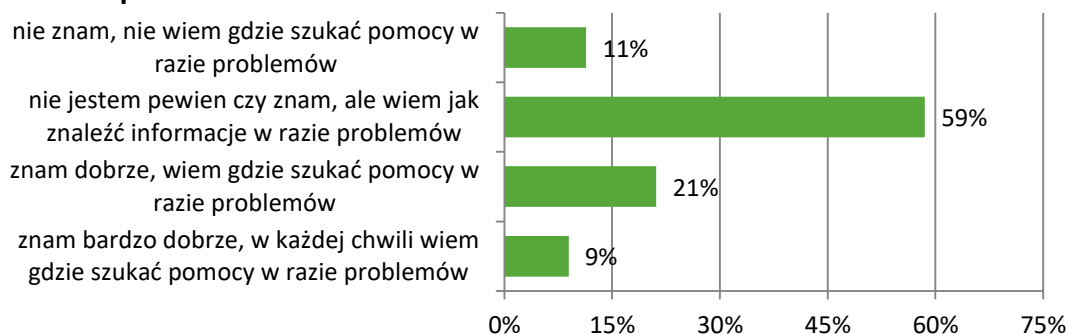
Wykres 45. Jakie działania według Pana/i podejmuje miasto, aby ograniczyć zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 59% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 21% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a 9% w każdej chwili ma do nich dostęp. Nie zna adresów, ani telefonów do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać jedynie 11% badanych.

Wykres 46. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

7. HAZARD

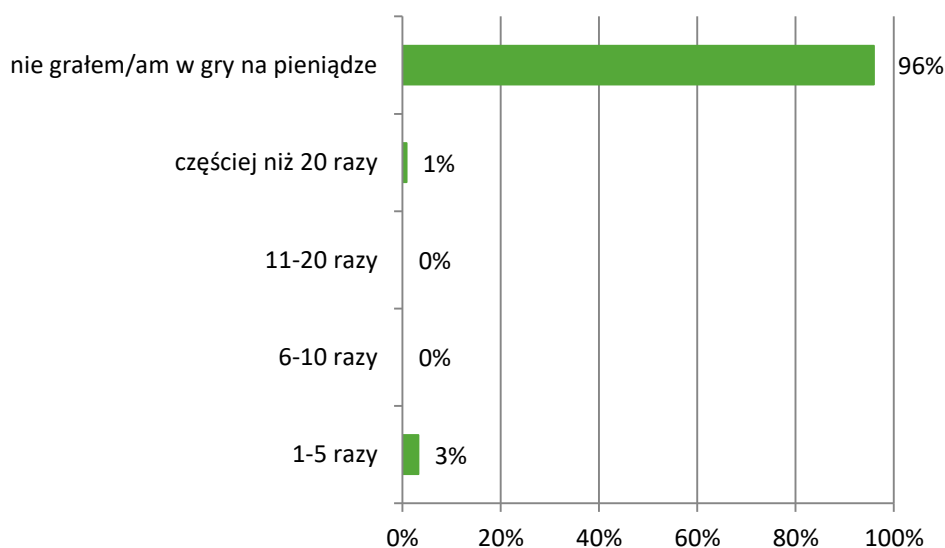
Hazard, podobnie jak inne uzależnienia, niesie za sobą poważne konsekwencje zdrowotne i społeczne. Jest źródłem licznych problemów, a zaburzenia związane z uprawianiem hazardu są powiązane ze znacznym upośledzeniem zdolności jednostki do funkcjonowania społecznego i zawodowego. Do częstych konsekwencji problemowego uprawiania hazardu należą znaczne straty finansowe, zadłużenia, problemy zawodowe, utrata pracy, wysoki wskaźnik problemów emocjonalnych i zdrowotnych (depresja, bezsenność, problemy z alkoholem, zaburzenia nastroju), znaczny wskaźnik załamania relacji małżeńskich i rodzinnych, a także podwyższony poziom samobójstw – około 20% osób mających problemy tego typu popełnia samobójstwo. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywacje finansowe oraz rozrywkowe. Występują różne formy aktywności hazardowej: loterie, gry w karty, gry na automatach, zdrapki, zakłady, spekulacje na giełdzie, itd. Dzięki łatwemu i szybkiemu dostępowi, w ostatnim czasie na popularności zyskują również kasyna on-line, które oferują takie same gry, jak w kasynach rzeczywistych, a są bardziej dostępne, zapewniają anonimowość oraz brak ograniczeń czasowych³⁸. Wraz ze wzrostem dostępności gier hazardowych rośnie też liczba osób uprawiających hazard. Jak podaje CBOS, 37,1% Polaków powyżej 15 roku życia gra w gry na pieniądze. W stosunku do 2015 roku, oznacza to wzrost o 3 pp. Najwięcej osób, które grają codziennie lub kilka razy w tygodniu jest wśród grających w gry Totalizatora Sportowego – 2,6%. Wśród często podejmowanych gier na pieniądze znalazły się również zdrapki – 0,7%. Jak wynika z przeprowadzonych badań ogólnopolskich w ciągu ostatnich pięciu lat zwiększył się nieco odsetek Polaków grających na pieniądze, zmniejszyła się natomiast częstość tego rodzaju praktyk³⁹. Biorąc pod uwagę znaczne rozpowszechnienie grania w gry za pieniądze, konieczne jest stałe diagnozowanie zjawiska oraz organizowanie systematycznych działań profilaktycznych w tym zakresie.

³⁸ Grzegorzewska I., Cierpiatkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

³⁹ *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Miasta Radlin, zapytaliśmy respondentów o to, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Udzielone przez nich odpowiedzi wskazały, że styczność z takimi grami miał niewielki odsetek mieszkańców, tj. 4%, spośród których 3% grało w gry hazardowe 1-5 razy. Niemniej, 1% ankietowanych przyznał się do częstego uczestnictwa w grach hazardowych, a w ciągu ostatnich 12 miesięcy zagrał w gry na pieniądze więcej niż 20 razy.

Wykres 47. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=123

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy obstawiali gry na pieniądze.

Istotną kwestią badania zachowań przemocowych był również aspekt doświadczania problemów w związku z graniem w gry na pieniądze. Analiza danych wskazuje na to, że żaden z mieszkańców nie doświadczył problemów w związku z graniem gry za pieniądze.

Tabela 40. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów? N=5

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am, żadnych powyższych problemów	100%	5
miałem/am problemy finansowe	0%	0
tak, straciłem/am pracę	0%	0
miałem/am problemy rodzinne	0%	0
miałem/am poważne problemy w pracy	0%	0
innych	0%	0

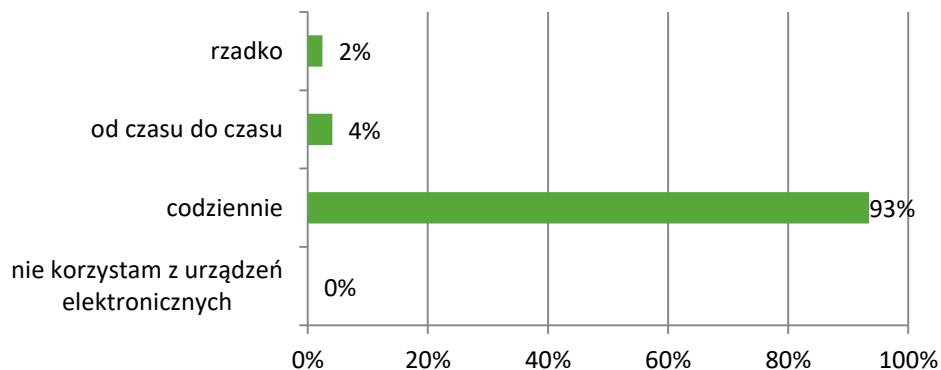
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

8. KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Nałogowe korzystanie z nowych mediów, wśród których wymienia się Internet, telewizję, gry, telefony komórkowe jest stosunkowo nowym zjawiskiem, jednak przyjmującym coraz większe rozmiary. Wiąże się, tak samo jak uzależnienia od substancji psychoaktywnych, z wieloma negatywnymi konsekwencjami zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Realizowane badania ogólnopolskie pokazują, że na przestrzeni lat wzrasta odsetek osób korzystających z Internetu – w 2012 deklarowało to 61,4%, natomiast w 2018 roku – 74,2%, a więc blisko trzy czwarte Polaków. Problem z uzależnieniem od Internetu według testu przejawiało w 2019 roku 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Liczba osób zagrożonych uzależnieniem od Internetu kształtuje się natomiast na poziomie 1,4%, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu. Jak wynika z raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych” opracowanego przez Centrum Badania Opinii Społecznej: „Konto w portalach społecznościowych ma obecnie mniej więcej połowa badanych, jednak wśród najmłodszych – niemal wszyscy. Należy przypuszczać, że w przyszłości, wraz ze starzeniem się obecnie najmłodszych kohort wiekowych, uczestnictwo w mediach społecznościowych może stać się powszechne”⁴⁰. Ze względu na postępujący rozwój technologii oraz zajmujące znaczną część czasu korzystanie z urządzeń elektronicznych, zjawisko to powinno zostać objęte stałym monitoringiem oraz systematycznymi działaniami profilaktycznymi.

Kolejny obszar Diagnozy miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy miasta korzystają z urządzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż wszyscy dorośli mieszkańcy korzystają z komputera/ telefonu/tableta/konsoli itp. (93%). Zdecydowana większość badanych robi to codziennie (93%), 4% – od czasu do czasu, natomiast 2% – rzadko.

Wykres 48. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? N=123

⁴⁰ Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

Respondenci zostali zapytani również o to, ile czasu w ciągu dnia spędzają na korzystaniu z urządzeń elektronicznych. 63 osoby wskazały na 1-3 godzin (51%), 35 osób na mniej niż godzinę (28%), 17 osób na 3-6 godzin (14%), 2 osoby na 6-10 godzin (2%), a kolejne 2 osoby na czas powyżej 10 godzin dziennie. Zaledwie 4 osoby przyznały, że nie korzystają z urządzeń elektronicznych codziennie (3%).

Tabela 41. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)? N=123

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	28%	35
1-3 godz.	51%	63
3-6 godz.	14%	17
6-10 godz.	2%	2
powyżej 10 godzin	2%	2
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	3%	4

Ostatnie pytanie zadane dorosłym mieszkańcom Miasta Radlin dotyczyło przykrych konsekwencji korzystania z urządzeń elektronicznych. Większość respondentów stwierdziła, że nigdy nie doświadczyła żadnych problemów (93%), jednakże 7 osób (6%) przyznało, że na skutek częstego korzystania z nich miło problemy ze zdrowiem. Pojedyncze odpowiedzi ankietowanych mieszkańców padły również na problemy w rodzinie i problemy finansowe, a dodatkowo 1 respondent przyznał, iż doznał problemów ze skupieniem (1%).

Tabela 42. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył Pan/i? N=123

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doświadczyłem/am	93%	114
problemów ze zdrowiem	6%	7
problemów w rodzinie	1%	1
problemów finansowych	1%	1
innych	1%	1
problemów w pracy	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

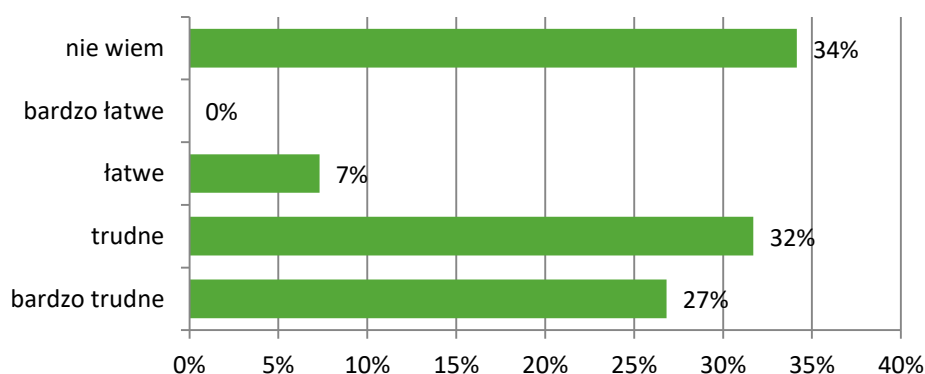
9. RYNEK PRACY

W 2019 roku w urzędach pracy zarejestrowało się 745,1 tys. kobiet i 751,4 tys. mężczyzn. Pod koniec 2019 roku prawo do zasiłku posiadało 82,2 tys. kobiet (tj. 17,1% ogółu zarejestrowanych kobiet) oraz 60,3 tys. mężczyzn (tj. 15,6 % ogółu zarejestrowanych mężczyzn). Końcem 2019 roku najwyższa liczba bezrobotnych kobiet znajdowała się w ewidencji urzędów pracy w województwach, w których znajdowało się też najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, tj. mazowieckim (63,5 tys. kobiet) oraz podkarpackim (40,3 tys. kobiet). Najmniej bezrobotnych kobiet było w województwach lubuskim (10,9 tys. kobiet), opolskim (12,1 tys. kobiet) i podlaskim (15,8 tys. kobiet). Średni wiek bezrobotnych wyniósł ok. 40 lat - dla kobiet ok. 38 lat, a dla mężczyzn ok. 44 lata. Mimo faktu, że bezrobotne kobiety były lepiej wykształcone, we wszystkich grupach bez względu na wiek dłużej pozostawały w ewidencji urzędów pracy⁴¹.

W poniższym bloku tematycznym podjęto się próby zidentyfikowania skali problemów na rynku pracy, których doświadczają mieszkańcy Miasta Radlin, a także zbadanie opinii respondentów na ten temat, m.in. w aspekcie szans na znalezienie zatrudnienia oraz form wsparcia na jakie mogą liczyć.

W pierwszym pytaniu badani mieli określić, czy znalezienie nowej pracy na terenie miasta sprawia trudności. Załatwie 7% mieszkańców jest zdania, że znalezienie pracy jest łatwym zadaniem, natomiast aż 32% respondentów uważa, że znalezienie nowej pracy na terenie Radlina jest trudne, natomiast co czwarty twierdzi, że jest to bardzo trudne (27%). Ponadto, co trzeci ankietowany nie potrafił odpowiedzieć na to pytanie (34%).

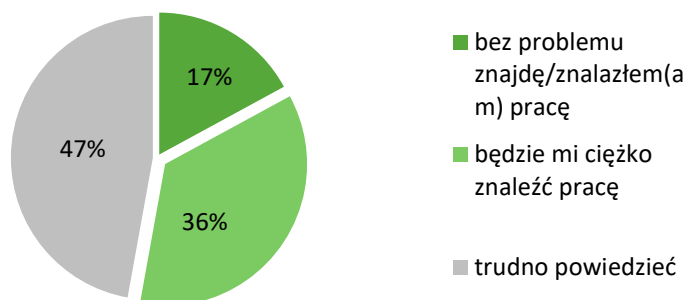
Wykres 49. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie miasta jest: N=123

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie swoich szans na rynku pracy. Z materiału badawczego wynika, że 58% ankietowanych źle ocenia swoje szanse na rynku pracy twierdząc, że ciężko będzie znaleźć im nowe zatrudnienie. 12% badanych odpowiedziało, że bez problemu znajdzie nową pracę, a 30% mieszkańców nie potrafiło jednoznacznie określić swoich szans na rynku pracy.

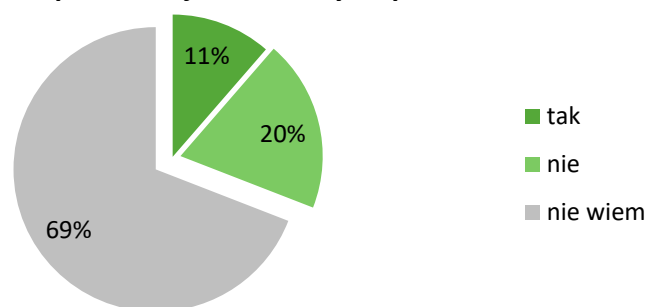
⁴¹ Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyki

Wykres 50. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy w obrębie swojego miasta?
N=123

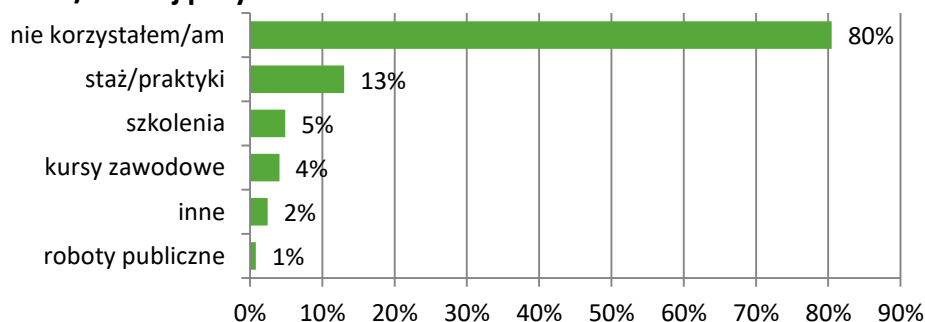
Mieszkańcy zostali poproszeni również o podzielenie się opinią na temat działań podejmowanych przez lokalny samorząd w celu wsparcia osób pozostających bez zatrudnienia. Jak wynika z odpowiedzi respondentów, większość z nich nie wie, czy miasto prowadzi jakąkolwiek działalność na rzecz osób bezrobotnych (69%). 11% ankietowanych stwierdziło, że Miasto Radlin inicjuje działania dla tej grupy, natomiast 20% badanych zaprzeczyło, aby realizowane były jakiekolwiek formy wsparcia.

Wykres 51. Czy miasto prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych? N=123

W następnym pytaniu, badana populacja mieszkańców miała określić z jakich form aktywizacji zawodowej korzystała do tej pory. Jak wynika z analizy odpowiedzi respondentów, różnymi działaniami objętych było 20% z nich. Najpopularniejszą formą wsparcia PUP, w której uczestniczyli ankietowani były staże/praktyki, z których skorzystało 13% grupy. 5% odbyło szkolenia, 4% uczestniczyło w kursach zawodowych, natomiast 1% w robotach publicznych. Dodatkowo, 2% respondentów wskazało, że było beneficjentami projektów prowadzonych przez Powiatowy Urząd Pracy w Wodzisławiu Śląskim. Większość badanych jednak nie korzystała z aktywizacji zawodowej (80%).

Wykres 52. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory? N=123

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

10. UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

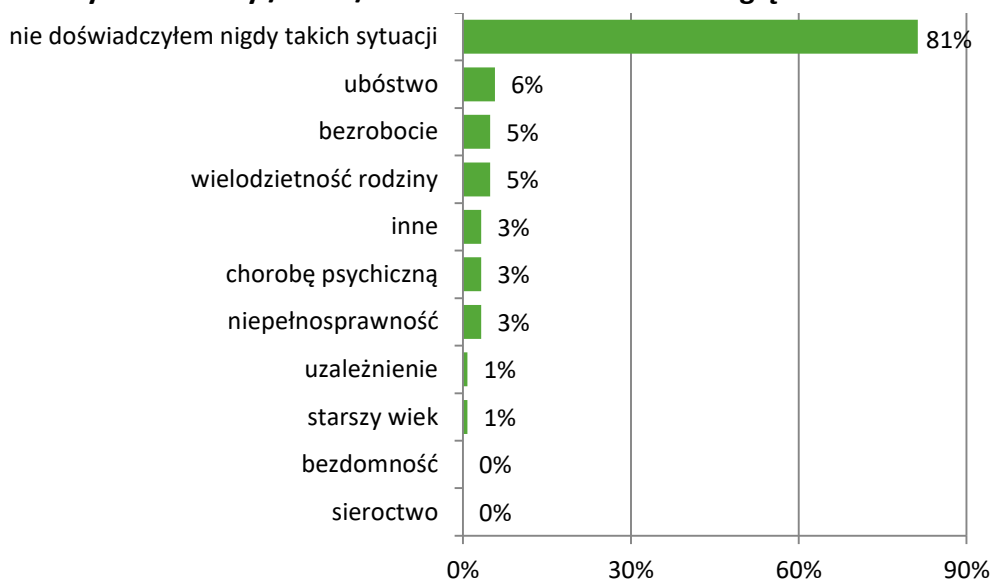
Wykluczenie społeczne dotyczy osób, rodzin lub grup ludności, które:

- żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (bieda, ubóstwo materialne);
- zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów;
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im zdobycie normalnej pozycji społecznej, odpowiedniego poziomu kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych;
- nie mają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co wynika z niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania;
- doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów;
- mają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych;
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np. przemocy, szantażu, indoktrynacji⁴².

Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone. W 2019 roku stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 4,2%, co oznacza spadek wskaźnika w odniesieniu do 2018 roku o 1,2 pp.

Z analizy materiału badawczego wynika, że co piąty respondent doświadczył w swoim życiu odrzucenia społecznego (19%). Najwięcej osób doznało go ze względu na problem ubóstwa (6%), bezrobocia i wielodzietności rodziny (5%). Niepełnosprawność była natomiast powodem odrzucenia społecznego 3% badanych mieszkańców Miasta Radlin, a choroba psychiczna kolejnych 3%. 1% mieszkańców doświadczyło odrzucenia ze względu na uzależnienie oraz starszy wiek. Dodatkowo, 3% respondentów zwróciło uwagę, iż doświadczyło odrzucenia w lokalnej społeczności ze względów wyznaniowych.

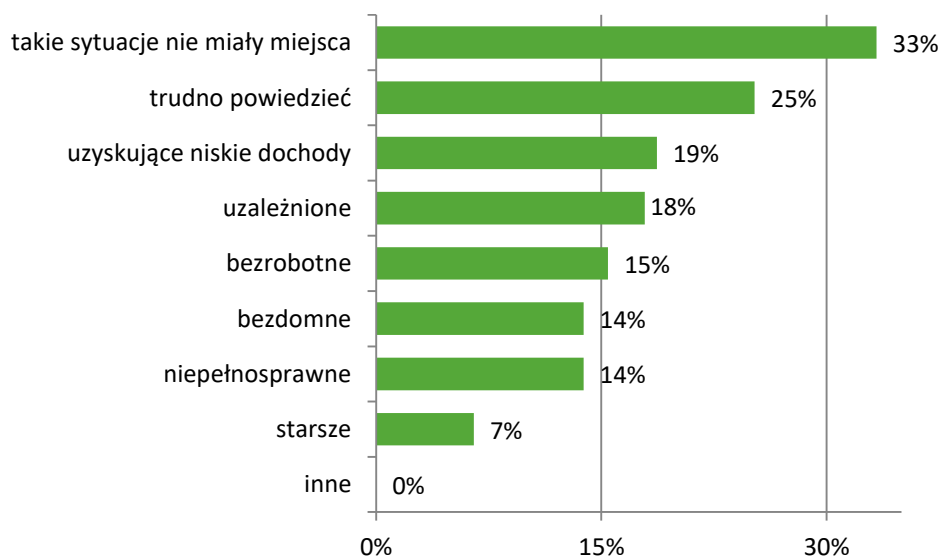
⁴² Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.

Wykres 53. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na? N=123

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli odnieść się do stwierdzenia, czy w ich środowisku są osoby, które z powodu swojej sytuacji życiowej doznały wykluczenia społecznego. Co trzeci ankietowany odpowiedział, że takie sytuacje nie miały miejsca (33%), natomiast co czwarty miał trudność, aby odpowiedzieć na to pytanie (25%). Znaczny odsetek mieszkańców Miasta Radlin przyznał, że zna w swoim środowisku osobę uzyskującą niskie dochody (19%) lub uzależnioną (18%), która doznała odrzucenia. 15% przyznało, że osoby bezrobotne z ich środowiska doświadczają odrzucenia, a 14% wskazało, że problem ten dotyczy osób bezdomnych oraz z niepełnosprawnościami. Najmniejsza liczba odpowiedzi respondentów padła na osoby starsze, co oznacza, że spotykają się one z marginalizacją społeczną w najmniejszej skali.

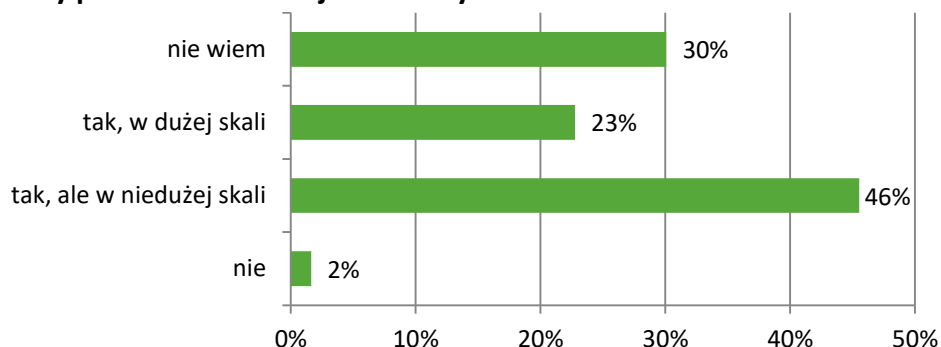
Wykres 54. Czy w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzućenia ze społeczności lokalnej? N=123

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

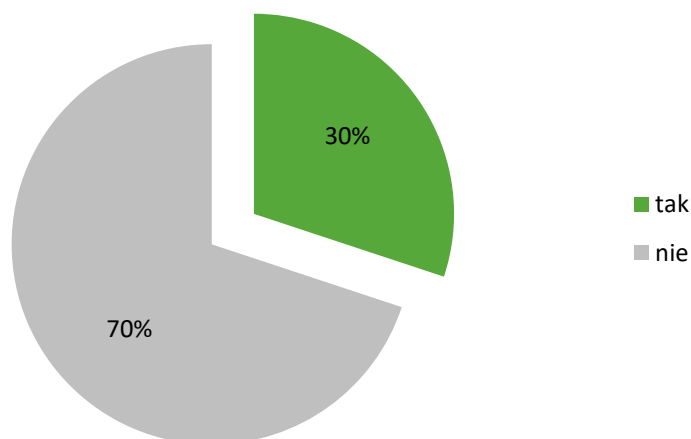
W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli określić, czy problem ubóstwa występuje w Mieście Radlin. Jak wynika z odpowiedzi ankietowanych, niemal połowa uważa, że problem ubóstwa występuje w niedużej skali (46%), a 23% ankietowanych twierdzi, że występuje on w dużej skali. Tylko 2% mieszkańców jest zdania, że problem ubóstwa nie występuje wcale. Co trzeci ankietowany nie potrafił udzielić odpowiedzi na to pytanie (30%).

Wykres 55. Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa mieście? N=123

Ostatnie pytanie tego bloku tematycznego dotyczyło bezpośredniego doświadczenia problemu ubóstwa przez respondentów. Większość mieszkańców odpowiedziała przecząco na to pytanie, czy doświadczyło go kiedykolwiek w życiu (70%), ale należy zaznaczyć, że co trzeci badany przyznał, że doznał w swoim życiu tego problemu (30%).

Wykres 56. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu? N=123

Podsumowując informacje uzyskane w toku badań wśród mieszkańców Miasta Radlin należy zwrócić uwagę, że najczęściej dostrzeganym problemem jest ubóstwo, którego bezpośrednio doświadczył znaczny odsetek ankietowanych. Problem ten zauważalny jest przez respondentów w całym mieście, w tym również w ich lokalnym środowisku. Ubóstwo jest problemem szczególnie trudnym do rozwiązania, ponieważ podejmowanie nieodpowiednich wobec osób dotkniętej nim może prowadzić do skrajnego ograniczenia zasobów materialnych, a nawet bezdomności. Zdaniem mieszkańców uczestniczących w badaniu bezdomność nie występuje w znaczącym natężeniu, a na znajomość kogoś w takiej sytuacji wskazało 14% badanych.

11. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I STAROŚĆ

Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego, w osobach starszych i z niepełnosprawnościami często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej. Dla potrzeb Diagnozy wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności do wykonywania pracy zawodowej*. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności. Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Według danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w grudniu 2018 roku w Polsce było 2,5 mln osób, pobierających świadczenia emerytalno-rentowe i/lub ubezpieczonych przez płatników składek, które posiadały orzeczenie o niepełnosprawności (wydane przez zespół ds. orzekania o niepełnosprawności) lub orzeczenie o niezdolności do pracy (wydane przez ZUS). Pod względem płci w badanej zbiorowości osób z orzeczeniem nieznacznie przeważali mężczyźni, którzy stanowili 55,4%. Biorąc pod uwagę wiek w zbiorze osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy najczęściej występowali mężczyźni w wieku 63 lat. Najwięcej kobiet z orzeczeniem o niepełnosprawności lub niezdolności do pracy było w wieku 58-60 lat. Najwyższa wartość wskaźnika liczby osób z orzeczeniem na 10 tys. ludności wystąpiła w województwie lubuskim (933), zaś najmniejsza w opolskim – 466⁴³.

Osoby starsze dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu stanowią niezwykle cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Niestety, projektując infrastrukturę rekreacyjno-społeczną często pomija się potrzeby tej części społeczeństwa oraz osób z niepełnosprawnościami, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a także ich odbiór przez resztę społeczeństwa.

W ostatnich latach obserwuje się spadek liczby mieszkańców w Polsce oraz postępujący proces starzenia się ludności – w 2010 roku odsetek osób starszych w populacji całego kraju kształtował się na poziomie 19,6%, podczas gdy w 2018 roku osiągnął poziom 22,3%. Wśród kobiet zamieszkujących Polskę 28,8% z nich osiągnęło wiek senioralny, podczas gdy wśród mężczyzn udział seniorów w ogólnej liczbie mężczyzn ukształtował się na poziomie 15,4%.

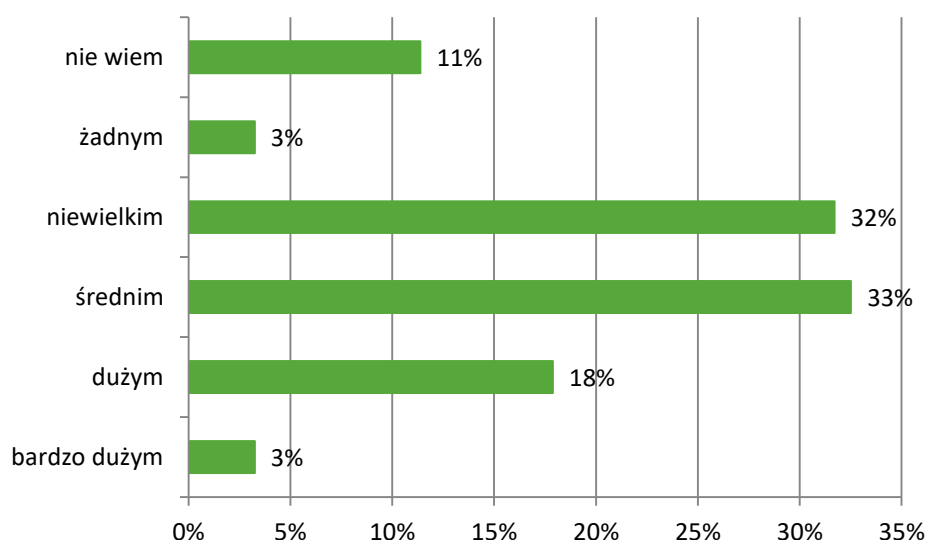
⁴³ Osoby niepełnosprawne w 2018 roku, GUS.

W poprzedniej części Diagnozy przedstawiona została sytuacja osób starszych i z niepełnosprawnościami w aspekcie problemu wykluczenia społecznego. Poniżej znajdują się główne wnioski z badania:

- 3% ankietowanych mieszkańców Miasta Radlin doznało osobiście odrzucenia ze względu na swoją niepełnosprawność, a kolejne 3% z powodu choroby psychicznej;
- starość była powodem doświadczenia wykluczenia w lokalnym środowisku 1% respondentów;
- 7% badanych przyznało, że zna w swoim środowisku osoby starsze, które doznały odrzucenia z powodu swojej sytuacji życiowej, natomiast w przypadku osób z niepełnosprawnościami było to 14% ankietowanych.

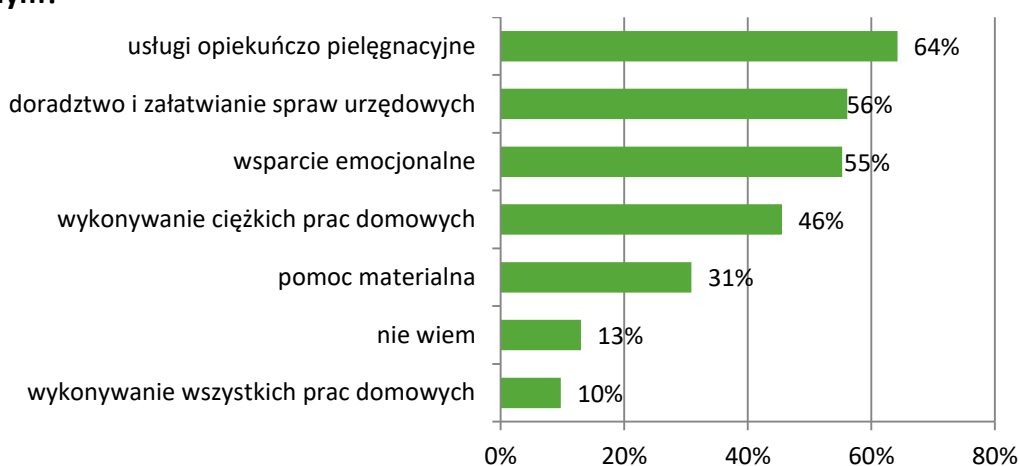
W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego sytuacji osób starszych i z niepełnosprawnościami w Mieście Radlin mieszkańcy zostali poproszeni o ocenę stopnia dostosowania infrastruktury technicznej miasta do potrzeb osób niepełnosprawnych. 33% badanych uważa, że jest ona średnio dostosowana, a co trzeci mieszkaniec jest zdania, że miasto w niewielkim stopniu jest przystosowane do osób niepełnosprawnych (32%). Tylko co piąty respondent stwierdził, że przestrzeń publiczna w mieście spełnia oczekiwania osób z ograniczeniami w samodzielnym funkcjonowaniu – 21%, a 11% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. 3% ankietowanych uważa, że infrastruktura techniczna Miasta Radlin nie jest przystosowana do osób z niepełnosprawnościami w żadnym stopniu.

Wykres 57. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i mieście (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?

W kolejnym pytaniu respondenci zostali zapytani o to, jakie ich zdaniem są główne potrzeby osób starszych w ich lokalnym środowisku. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że najpilniejszą zdaniem mieszkańców potrzebą seniorów są usługi opiekuńczo pielęgnacyjne, co wskazało 64% respondentów. Niewiele mniej odpowiedzi padło na doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (56%) oraz wsparcie emocjonalne (55%). Niemal połowa ankietowanych mieszkańców wskazała, że osoby starsze w mieście potrzebują pomocy w szczególności w obszarze wykonywania ciężkich prac domowych (46%), a co trzeci stwierdził, że to pomoc materialna jest głównym aspektem, w którym należy wspierać seniorów (31%). Ponadto 10% podało, że osoby starsze potrzebują pomocy w wykonywaniu wszystkich prac domowych, a 13% badanych nie ma wiedzy w zakresie potrzeb seniorów.

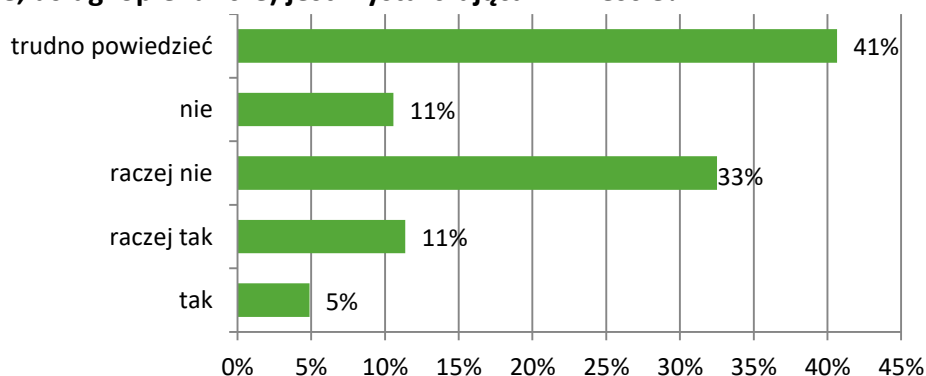
Wykres 58. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W dalszej kolejności mieszkańcy Miasta Radlin mieli ocenić, czy oferta pomocy osobom starszym, tj. opieka, pomoc, wsparcie, czy usługi opiekuńcze, jest w mieście wystarczająca. Tylko 5% twierdzi, że oferta pomocowa skierowana do najstarszych osób jest w pełni wystarczająca, natomiast 11% uważa, że jest raczej wystarczająca. Kolejne 11% badanych jest zdania, że oferowana pomoc osobom starszym jest niewystarczająca, a aż 33% uważa, że raczej nie wystarcza. Ponadto, znaczny odsetek respondentów nie potrafił określić swojego stanowiska w tej sprawie (41%).

Wykres 59. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w mieście?

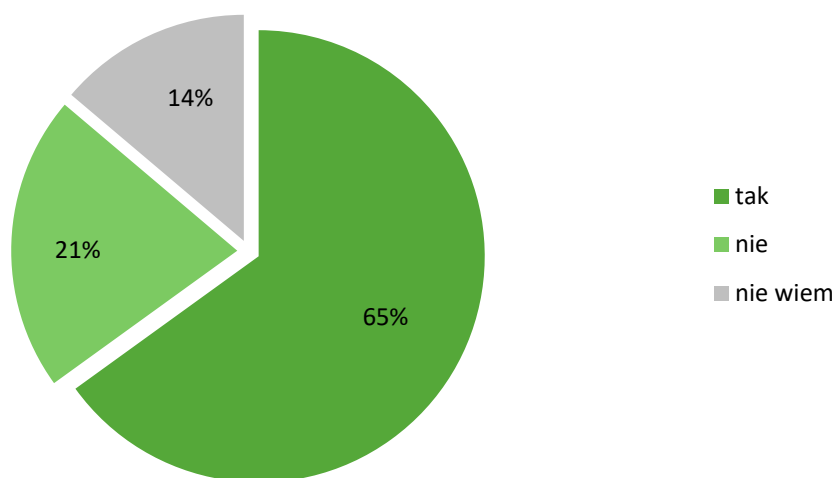

12. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Według badań CBOS „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością” z 2018 roku wskaźniki poczucia bezpieczeństwa uległy nieznacznemu pogorszeniu, ale nadal zdecydowana większość Polaków uważa, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie. Większość badanych nie obawia się, że może stać się ofiarą przestępstwa, jednak połowa wyraża obawę o bezpieczeństwo członków swojej rodziny. Co piąty badany deklaruje, że w ciągu ostatnich pięciu lat padła ofiarą jakiegoś przestępstwa. Odsetki osób, które doświadczyły kradzieży, włamania, pobicia, napaści lub innego przestępstwa, są niemal takie same jak w 2017 roku⁴⁴.

Mieszkańcy miasta zapytani zostali również o ocenę swojej okolicy. Z ich odpowiedzi wynika, że dla zdecydowanej większości osób jest ona bezpieczna – 65%, natomiast co piąty respondent uważa ją za niebezpieczną (21%). 14% ankietowanych stwierdziło, że nie ma jednoznacznego zdania w tym obszarze.

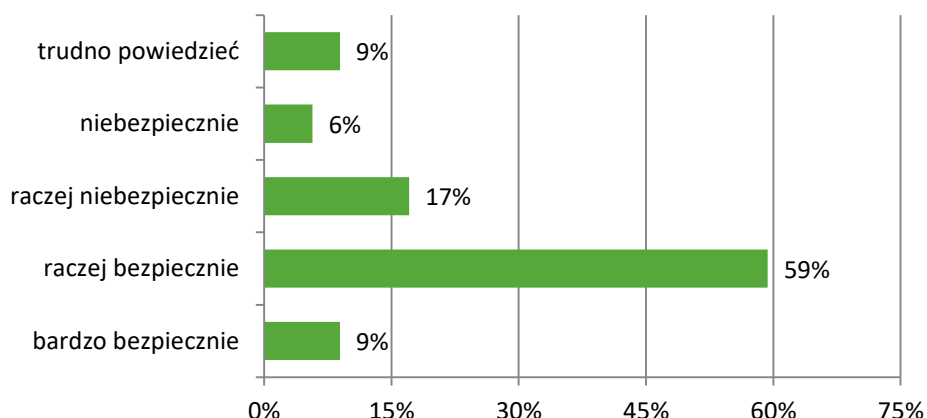
Wykres 60. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?

⁴⁴ „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością”, CBOS 2018.

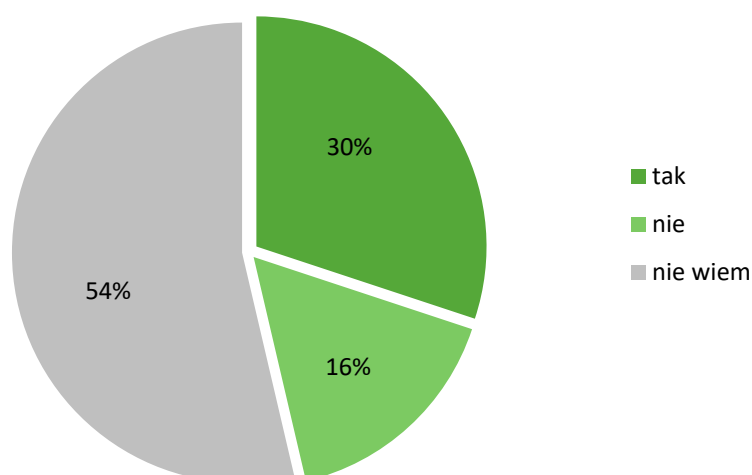
W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli określić, czy spacerując po zmroku w swojej okolicy czują się bezpiecznie. Jak wskazała ponad połowa badanych jest to raczej bezpieczne (59%), a dla 9% bardzo bezpieczne. Co szósty ankietowany czuje się raczej niebezpiecznie (17%), natomiast 6% mieszkańców uważa, że po zmroku jest niebezpiecznie. Trudności w udzieleniu odpowiedzi na to pytanie miało 9% ankietowanych.

Wykres 61. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?

W ostatnim pytaniu mieszkańcy Miasta Radlin zostali poproszeni o ustosunkowanie się do tezy, iż miasto prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców. Największa grupa respondentów, bo 54%, miała trudność w udzieleniu odpowiedzi. Twierdzącej odpowiedzi udzielił co trzeci badany (30%), natomiast 16% ankietowanych stwierdziło, że takie działania nie mają miejsca.

Wykres 62. Czy miasto prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców?

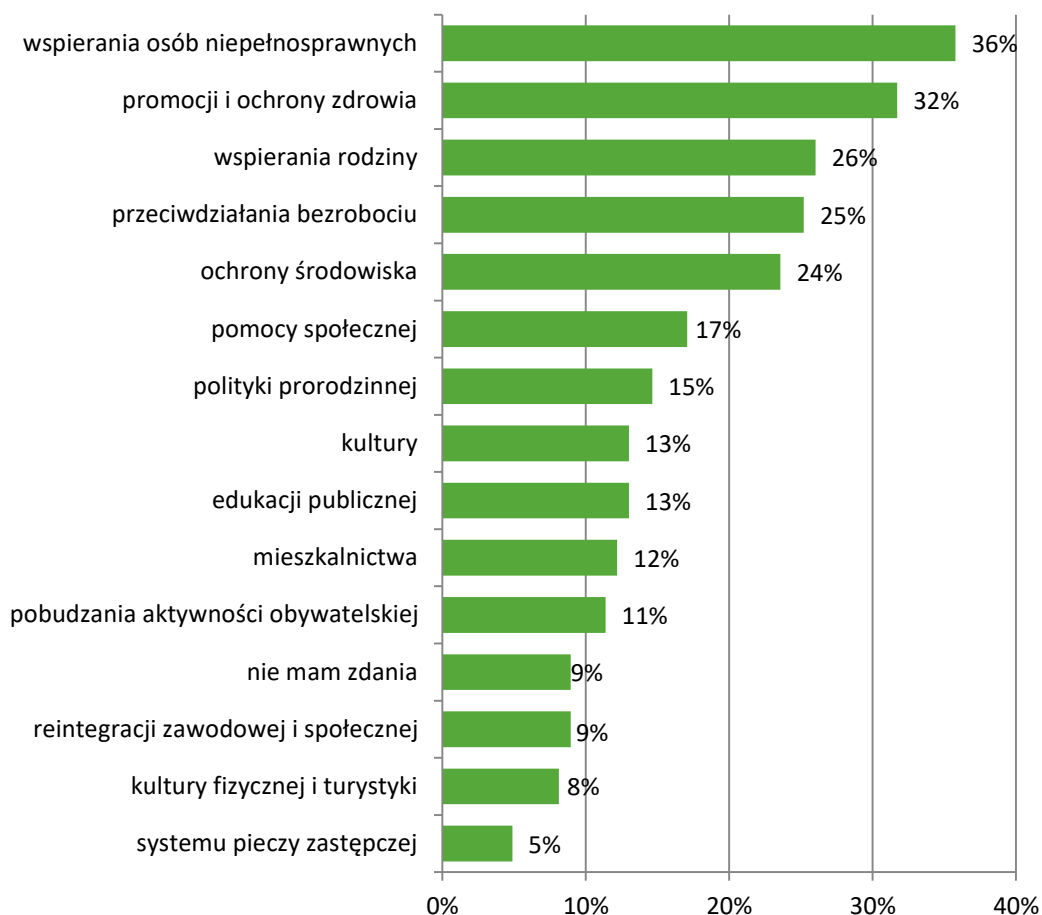
13. ZAPOTRZEBOWANIE NA USŁUGI SPOŁECZNE

Zgodnie z ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych, **usługi społeczne** oznaczają działania podejmowane przez jednostkę samorządu terytorialnego, świadczone w formie niematerialnej w celu zaspokajania potrzeb lokalnej wspólnoty na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców. Usługi społeczne obejmują działania z zakresu: polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, systemu pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska, reintegracji zawodowej i społecznej.

Odpowiedzią na potrzeby społeczeństwa w zakresie dostępu do kompleksowych usług społecznych są Centra Usług Społecznych. W Mieście Radlin Centrum powstało w 2020 roku i umieszczone zostało w strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej na osiedlu Emma. Zwiększające się zapotrzebowanie na te usługi jest nowym wyzwaniem cywilizacyjnym związanym z wydłużaniem się życia ludzkiego, przemianami stylów życia i wzorów funkcjonowania rodziny. Głównym celem strategicznym CUS jest integracja, rozwój i poszerzanie dostępności usług społecznych. Centra Usług Społecznych nie są placówkami pomocy społecznej, a pełnią rolę koordynatorów lokalnych systemów usługowych.

Pierwsze pytanie ostatniego bloku tematycznego ujętego w Diagnozie dotyczyło opinii mieszkańców miasta na temat obszarów działalności Miasta Radlin na rzecz lokalnego społeczeństwa, które ich zdaniem powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane w mieście. Jak wynika z udzielonych odpowiedzi, najważniejszym obszarem lokalnej polityki społecznej, który wymaga podejmowania szerszych działań jest działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami (36%), a także polityka zdrowotna (32%). Związane jest to m.in. z zauważonym przez respondentów problemem wykluczenia tych osób w lokalnej społeczności. Co czwarty ankietowany wskazał, że konieczne jest również inicjowanie działań w zakresie wspierania rodziny, przeciwdziałania bezrobociu oraz ochrony środowiska. Część mieszkańców stwierdziła w badaniu, że należy rozwijać pomoc społeczną, politykę prorodziną, kulturę, edukację publiczną, mieszkalnictwo oraz aktywność obywatelską, natomiast najmniejsza część respondentów podała, aby to piecza zastępcza, kultura fizyczna oraz reintegracja społeczno-zawodowa były obszarami wymagającymi podejmowania szerszych działań na terenie miasta w celu adekwatnego do potrzeb wsparcia lokalnej społeczności. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które nie miały zdania w omawianym zakresie i stanowiły one 9% grupy.

Wykres 63. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie miasta?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W celu identyfikacji usług społecznych kierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami, respondenci wybrali obszary, które ich zdaniem powinny być rozwijane w celu pełnego wsparcia i integracji społecznej tych osób. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią w badaniu okazało się zapewnienie rehabilitacji osobom wymagającym wsparcia w powrocie do zdrowia (56%). Połowa respondentów zauważyła konieczność zwiększenia dostępności do sprzętu rehabilitacyjnego, a 40% badanych wskazało na zapewnienie osobom starszym i z niepełnosprawnościami miejsc w placówkach całodobowej opieki oraz pomoc w codziennych czynnościach w ramach działań wolontariackich. Na dalszym miejscu pod względem liczby wskazań mieszkańców znalazły się różnego rodzaju usługi, w tym opiekuńcze, udzielanie specjalistycznej pomocy, a także prowadzenie placówek wsparcia dziennego, czyli m.in. świetlic integracyjnych dostępnych w godzinach porannych i południowych. Ważnymi obszarami dla ankietowanych mieszkańców miasta są również usługi transportowe, animowanie czasu wolnego i wspieranie opiekunów faktycznych osób zależnych, natomiast najmniejsza liczba wskazań padła na wspieranie organizacji i tworzenie nowych, które prowadzą działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami i seniorów.

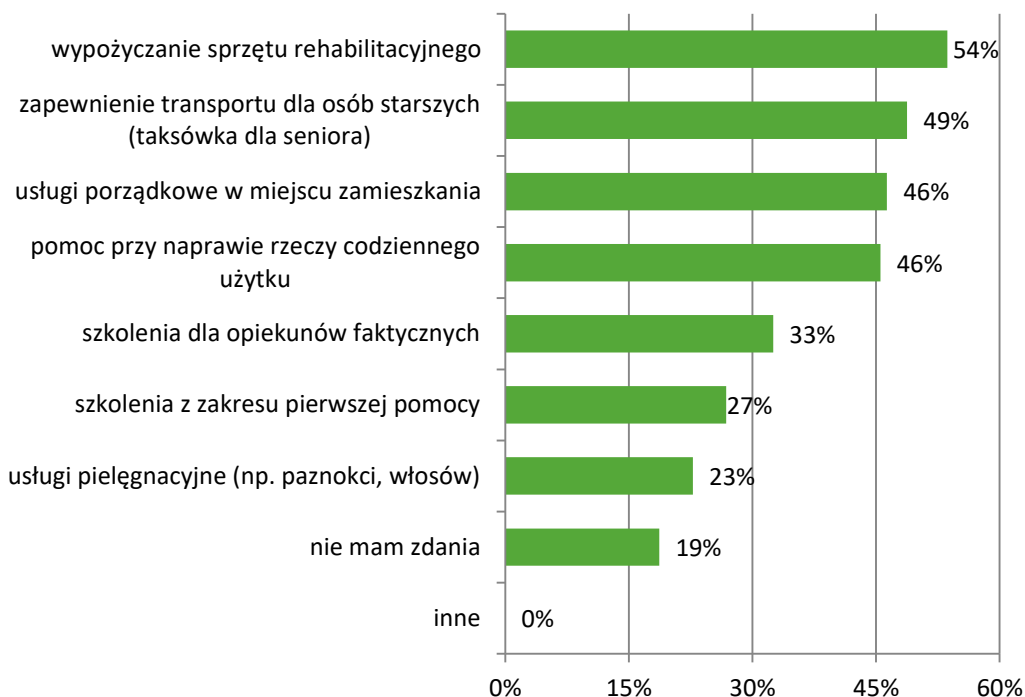
Tabela 43. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnością i osób starszych?

wyszczególnienie	%	liczba odp.
zapewnienie rehabilitacji	56%	69
możliwość wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego	50%	62
zapewnianie całodobowej opieki	40%	49
pomoc w czynnościach domowych, zapewnianie towarzystwa (wolontariat/usługi sąsiedzkie)	40%	49
doraźne wsparcie usługowe (poza zapewnionymi ustawowo), np. dostarczanie żywności, drobne naprawy, zakupy	39%	48
prowadzenie usług opiekuńczych	37%	46
specjalistyczna pomoc (psycholog, psychiatra, itp.)	34%	42
prowadzenie placówek wsparcia dziennego	33%	41
organizowanie dowozu/transportu dla osób z niepełnosprawnością	33%	41
organizowanie kursów, warsztatów, zajęć podnoszących wiedzę, rozwijających zainteresowania	30%	37
rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	27%	33
organizowanie różnorodnych form spędzania czasu wolnego	22%	27
organizowanie szkoleń dla opiekunów faktycznych	22%	27
organizowanie kampanii społecznych podnoszących świadomość w zakresie potrzeb i problemów osób starszych i osób z niepełnosprawnością	22%	27
organizowanie wydarzeń/imprez integracyjnych	20%	25
organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych	17%	21
nie mam zdania	17%	21
wspieranie działalności/inicjowanie powstawania nowych organizacji pozarządowych oferujących wsparcie dla osób z niepełnosprawnością i osób starszych	16%	20
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane mieszkańcom Miasta Radlin miało na celu określić o jakie działania zdaniem respondentów należy rozszerzyć katalog dostępnych usług społecznych w mieście. Najistotniejszą zdaniem ankietowanych usługą, którą należy wdrożyć na szeroką skalę jest wypożyczanie sprzętu rehabilitacyjnego (54%). Z pozytywnym odbiorem spotkała się również usługa transportowa dla seniorów (49%), której wdrożenie miałoby pozytywny wpływ na aktywność w życiu społeczno-kulturalnym osób zależnych, a także usługi porządkowe w miejscu zamieszkania i pomoc przy naprawie rzeczy codziennego użytku (46%). Respondenci zauważyli ponadto konieczność prowadzenia szkoleń dla opiekunów faktycznych osób zależnych przez pracowników instytucji pomocy społecznej. Mniejsza liczba wskazań dotyczyła natomiast szkoleń z zakresu pierwszej pomocy i usług pielęgnacyjnych, w obszarze stylizacji paznokci i włosów, niemniej konieczność wprowadzenia ich zauważyło kolejno 27% i 23%. Co czwarty ankietowany mieszkaniec miasta przyznał w badaniu, że nie ma zdania co do usług, które powinny zostać wdrożone w celu pełnego wsparcia osób starszych i z niepełnosprawnościami w Mieście Radlin.

Wykres 64. Które z poniższych usług społecznych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością uważa Pan/i za potrzebne do prowadzenia/realizowania na terenie miasta?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W ostatnim pytaniu w zakresie zapotrzebowania na usługi społeczne, mieszkańcy mieli określić obszary działań miasta, które powinny zostać poszerzone w celu wsparcia i poprawy sytuacji rodzin zamieszkujących Miasto Radlin. Najczęściej ankietowani odpowiadali, że należy organizować alternatywne formy spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, czyli m.in. zajęcia pozalekcyjne i sekcje sportowe (49%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3, czym respondenci zasygnalizowali konieczność rozwoju publicznych żłobków i klubów dziecięcych na terenie miasta (41%). W dalszej kolejności mieszkańcy wskazywali udzielanie specjalistycznej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej, prawnej itp. (40%) oraz profilaktykę uzależnień wśród dzieci (40%) i osób dorosłych (39%). Obszarem, który zdaniem mieszkańców należy rozwijać, aby odpowiednio wesprzeć rodziny jest także specjalistyczne poradnictwo (38%), organizowanie czasu wolnego dla rodzin z dziećmi (37%) i osób dorosłych (33%), prowadzenie warsztatów i zajęć rozwijających zainteresowania (32%), a także organizowanie grup wsparcia dla rodzin z problemami o charakterze opiekuńczo-wychowawczym (30%). Mniejsza liczba wskazań padła na organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin, rozwijanie placówek wsparcia dziennego, informowanie o dostępnych formach wsparcia, prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc oraz organizowanie grup wsparcia dla członków rodzin przemocowych i dotkniętych uzależnieniem. W najmniejszym stopniu konieczność rozwijania oferty wsparcia mieszkańcy dostrzegają w obszarze prowadzenia kampanii społecznych i edukacyjnych, rozwijania kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców oraz świadczenia wsparcia przez

asystenta rodziny. Ponadto, mieszkańcy Miasta Radlin zauważyli potrzebę organizowania zajęć dla najstarszych członków rodzin i animowanie ich czasu wolnego, udoskonalania oferty kulturalnej skierowanej do starszych dzieci i młodzieży oraz tworzenie dla nich bezpiecznych miejsc do gier i zabaw. Dodatkowo, wśród innych odpowiedzi znalazła się konieczność organizowania opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób starszych oraz dzieci z niepełnosprawnościami, która umożliwiłaby im odpoczynek i załatwienie innych spraw, np. w urzędzie.

Tabela 44. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania rodzin na terenie miasta?

wyszczególnienie	%	liczba odp.
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży	49%	60
zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3	41%	50
specjalistyczna pomoc (psycholog, pedagog, logopeda, itp.)	40%	49
profilaktyka uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży	40%	49
profilaktyka uzależnień i przemocy wśród osób dorosłych	39%	48
poradnictwo specjalistyczne (prawne, psychologiczne, rodzinne)	38%	47
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla rodzin z dziećmi	37%	46
organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla osób dorosłych	33%	41
organizowanie warsztatów/zajęć rozwijających zainteresowania	32%	39
organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla rodzin mających problemy opiekuńczo-wychowawcze	30%	37
organizowanie wydarzeń/imprez sprzyjających integracji rodzin	28%	34
zwiększenie bazy placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego	28%	34
rozpowszechnianie informacji o dostępnych formach pomocy	26%	32
prowadzenie terapii dla osób stosujących przemoc	25%	31
organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób uzależnionych/dorosłych członków rodziny osoby uzależnionej	24%	29
organizowanie grup wsparcia/grup samopomocowych dla osób doznających przemocy w rodzinie	20%	25
wsparcie asystenta rodziny	19%	23
rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców	19%	23
prowadzenie kampanii społecznych/edukacji społecznej	16%	20
nie mam zdania	13%	16
inne	3%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

V. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW

1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

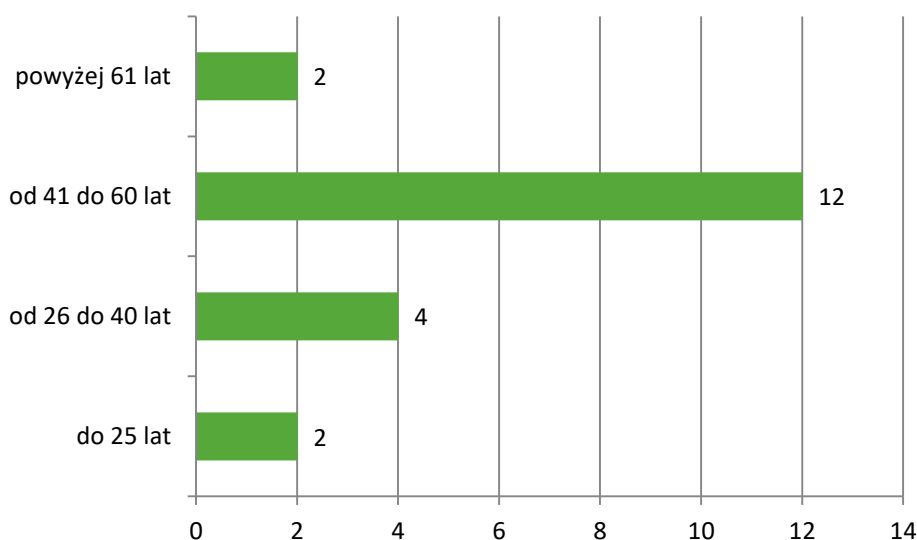
Kwestionariusze ankiet wypełniło łącznie 20 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak widać na załączonym poniżej rysunku, w strukturze płci osób biorących udział w badaniu zdecydowaną przewagę miały kobiety, które wypełniły 15 kwestionariuszy, czyli 75% spośród wszystkich.

Rysunek 8. Płeć:

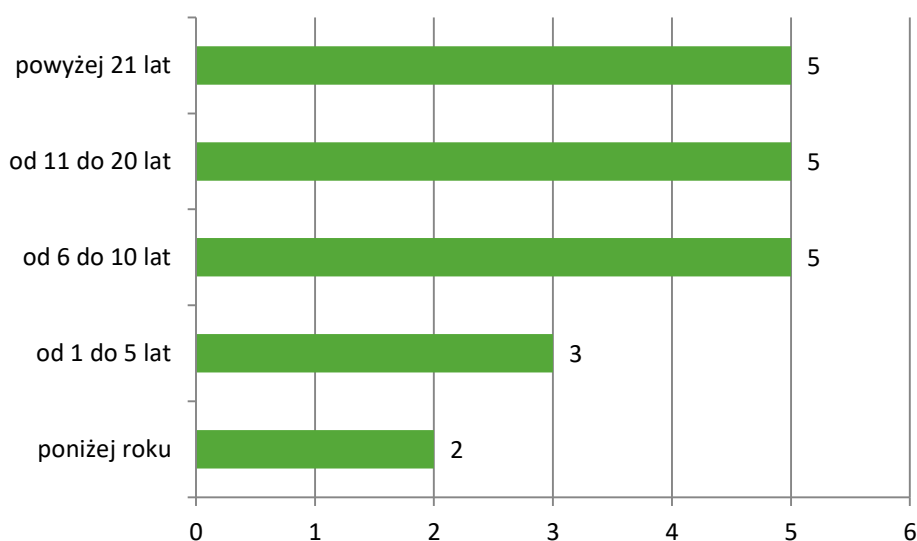

Analizując strukturę wiekową badanej grupy możemy zauważyć, że największy udział w badaniu mają respondenci między 41 a 60 rokiem życia, gdyż na taki wiek wskazało 12 osób. 4 respondentów podało, iż ich wiek mieści się w przedziale od 26 do 40 lat (20%), 2 osoby wskazały na przedział wiekowy 26-40 lat, a kolejne 2 – powyżej 61 lat.

Wykres 65. Pana/i wiek mieści się w przedziale:

Spytaliśmy ankietowanych także o to, od ilu lat pracują w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu. Odpowiedzi respondentów są zróżnicowane – na przedział 6-10 lat, 11-20 lat oraz powyżej 21 lat wskazało po 5 sprzedawców. Zebrany materiał badawczy wskazuje również, że 3 respondentów zatrudnionych jest w punkcie od 1 do 5 lat, a 2 – poniżej roku.

Wykres 66. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?

2. PROBLEM UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW

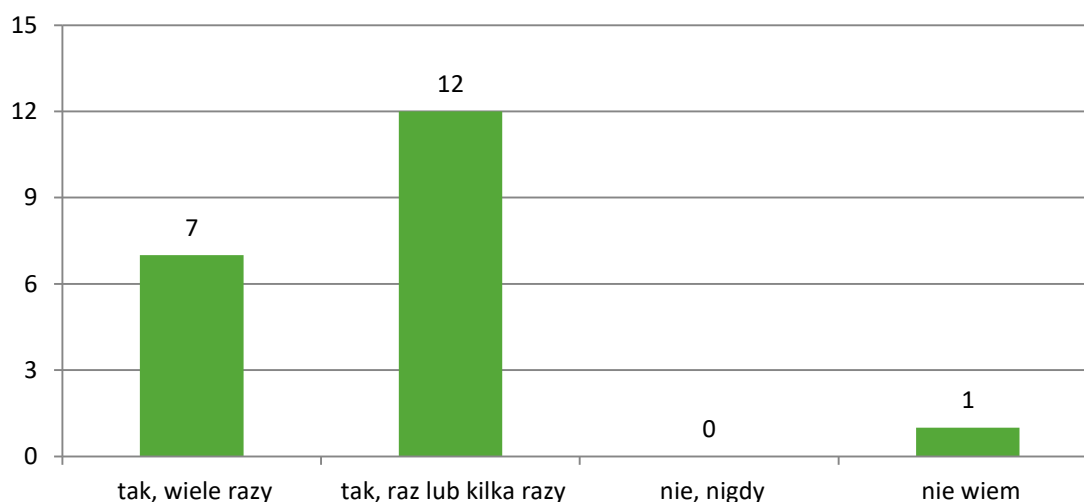
Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie Miasta Radlin, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, dostępności alkoholu i papierosów dla osób niepełnoletnich oraz znajomości *Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.

W pierwszej kolejności respondentów poproszono o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat. Uzyskane wyniki badań są następujące: najwięcej, bo 7 ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu jest na stałym poziomie, natomiast 5 badanych uważa, że maleje. W opinii 4 osób spożycie alkoholu wzrosło, a kolejne 4 osoby zadeklarowały brak wiedzy w tym zakresie.

Wykres 67. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w miejscowości w której Pan/i pracuje/prowodzi działalność:

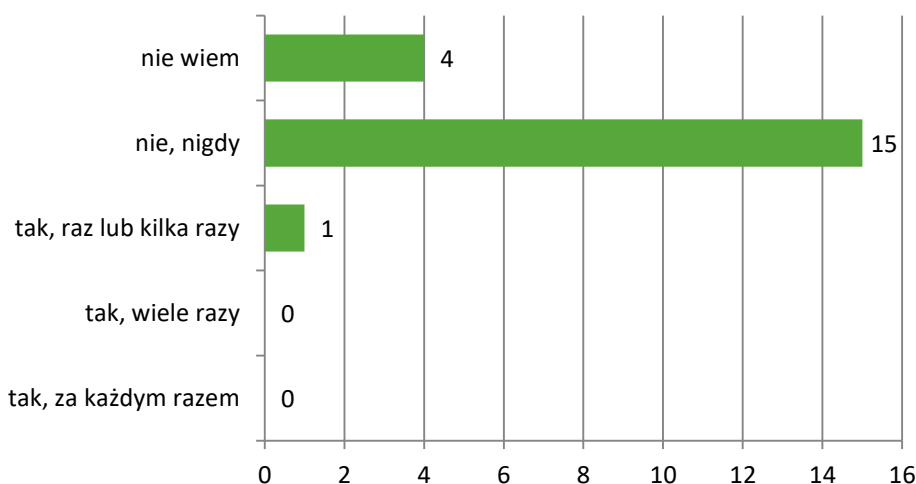
Interesowało nas również to, jak często zdarzało się, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w punktach obsługiwanych przez badanych. Analizując odpowiedzi na to pytanie można zauważyć, że według większości osób doszło do takiej sytuacji raz lub kilka razy, na co wskazało 12 osób. Zdaniem 7 respondentów młodzi mieszkańcy miasta podejmowali wielokrotne próby zakupu alkoholu w obsługiwanych punktach, natomiast 1 badany przyznał, że nie posiada wiedzy w tym zakresie. Żaden ze sprzedawców uczestniczących w badaniu nie stwierdził, iż w mieście nie dochodzi do takich sytuacji.

Wykres 68. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanych przez Pana/ią punkcie?

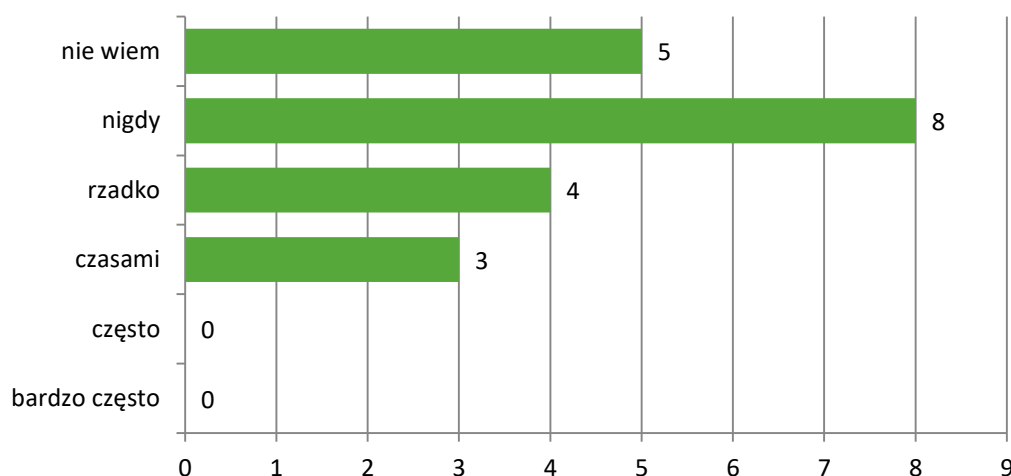
W kolejnym pytaniu sprzedawcy zostali poproszeni o określenie, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, w której podali alkohol osobie niepełnoletniej. Pozytywny jest fakt, iż większość respondentów zaprzeczyła, aby alkohol został sprzedany osobie poniżej 18 roku życia, niemniej 4 badanych nie wie, czy taka sytuacja miała miejsce, a 1 osoba potwierdziła fakt, iż podała go raz lub kilka razy.

Wykres 69. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

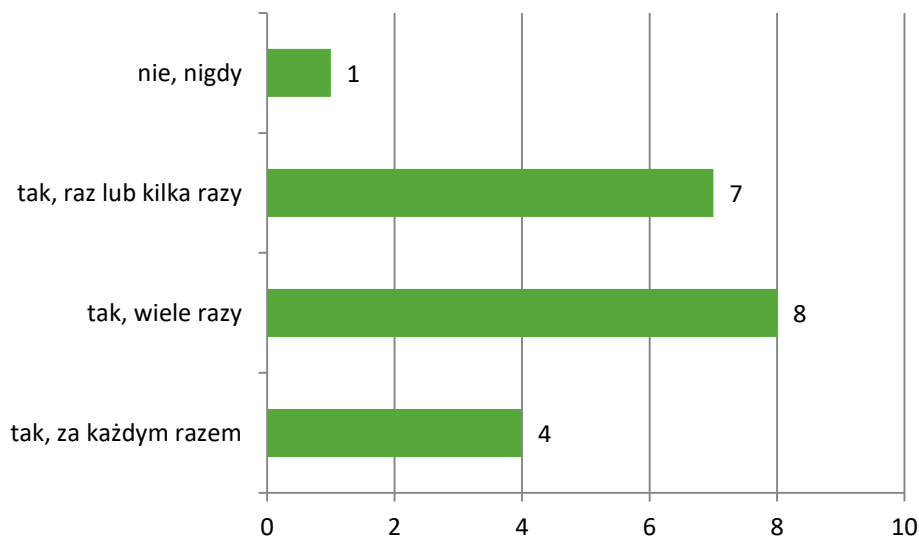
W 8 sklepach, w których pracują ankietowani nigdy nie zdarzyło się, że ktoś z dorosłych klientów podejmował interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol, natomiast 4 osoby są zdania, że do takich sytuacji dochodzi rzadko, a 3 badanych wskazało, że ma to miejsce czasami. Ponadto, 5 respondentów zadeklarowało brak wiedzy w tym obszarze.

Wykres 70. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol?

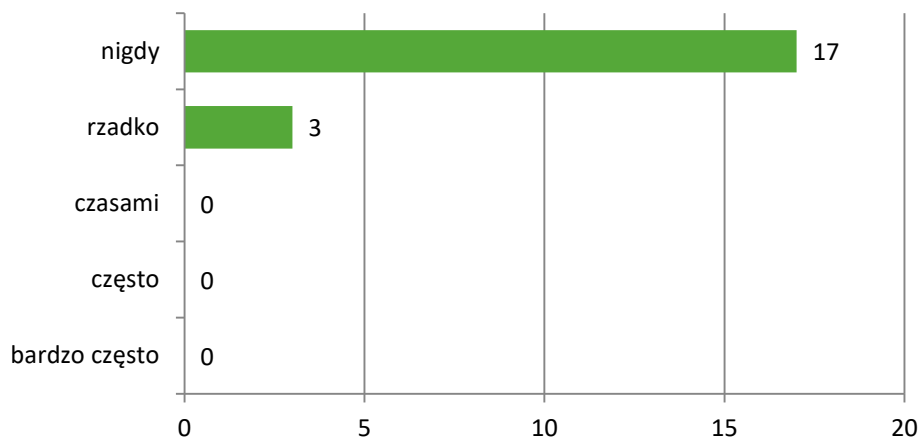
Zgodnie z *Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, sprzedawcy napojów alkoholowych, mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że większość sprzedawców robiła to wiele razy (8 osób) oraz raz lub kilka razy (7 osób). Każdorazowo na kontrolę wieku w przypadku braku pewności o pełnoletniości klienta decyduje się 4 sprzedawców, natomiast nigdy – 1 osoba.

Wykres 71. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest on pełnoletni?

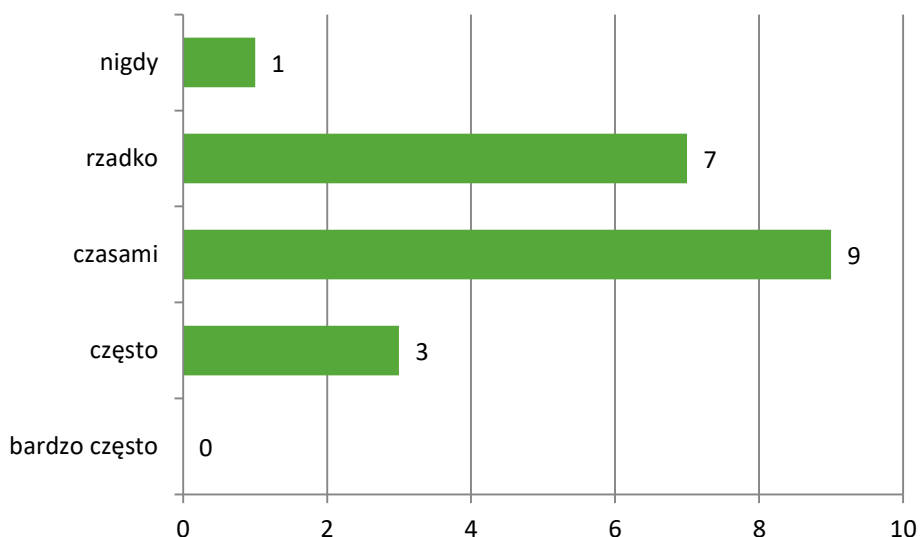
Przeprowadzone badanie wykazało, że większość sprzedawców w mieście nie decyduje się na podanie alkoholu osobie niepełnoletniej, które deklarują jego zakup dla rodziców (17 osób), niemniej 3 osoby stwierdziły, że w miejscu ich pracy do takich sytuacji dochodzi rzadko.

Wykres 72. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców?

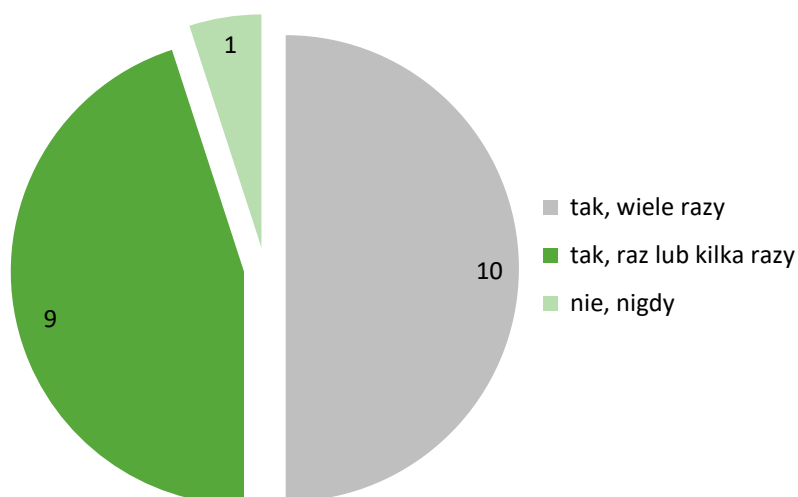
Spytaliśmy respondentów również o to, czy w mieście ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu. Tylko 1 badany zaprzeczył, aby mieszkańcy podejmowali się prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości, z kolei 9 osób stwierdziło, że dzieje się to czasami, 7 osób przyznało, że dochodzi do takich sytuacji rzadko, natomiast 3 osoby wskazały, że ma to miejsce często.

Wykres 73. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości?

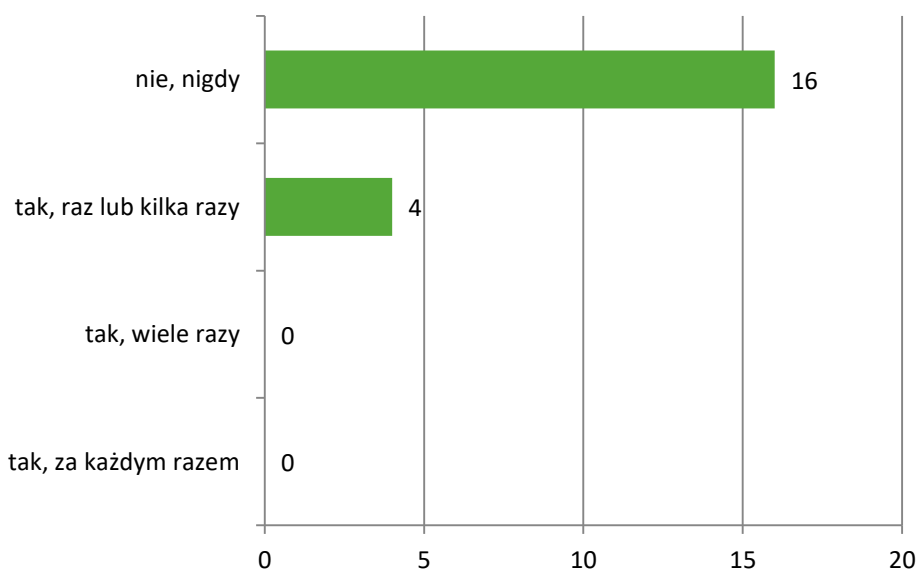
Kolejną kwestią poddaną zbadaniu była częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe w punktach na terenie Miasta Radlin. Poniższy wykres prezentuje rozkład odpowiedzi sprzedawców. Niemal wszyscy respondenci udzielili na to pytanie twierdzącej odpowiedzi, w tym 10 osób przyznało, że miało to miejsce wiele razy, a według 9 osób zdarzyło się raz lub kilka razy. Tylko 1 ankietowany stwierdził, że do takich sytuacji nie dochodzi wcale.

Wykres 74. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

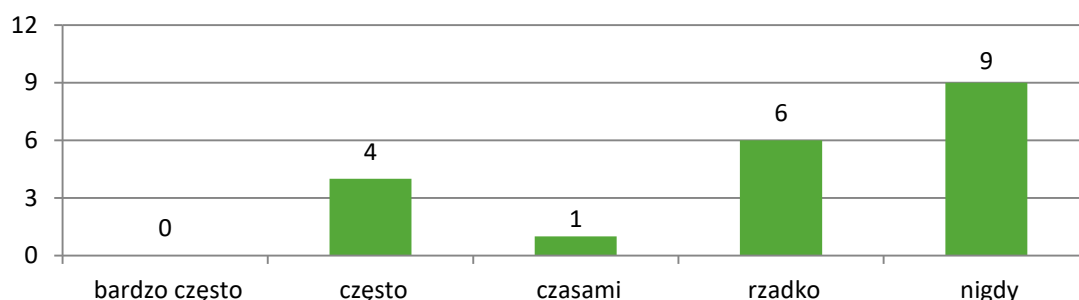
W następnym pytaniu sprzedawcy mieli określić, czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy sprzedali alkohol osobie nietrzeźwej. Większość z nich, tj. 16 osób zadeklarowało, że nigdy nie doszło do takiej sytuacji, natomiast 4 badanych przyznało, że w punktach, w których pracują dochodziło do pojedynczych przypadków podania alkoholu osobie pod jego wpływem.

Wykres 75. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

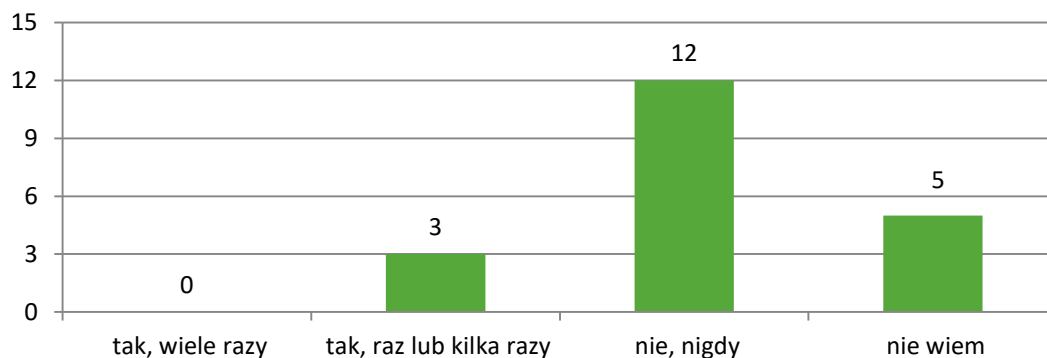
W dalszej kolejności respondentom zadaliśmy pytanie o to, jak często sprzedawcom zdarza się wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę znajdującą się pod wpływem napojów alkoholowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy. 6 respondentów stwierdziło, iż takie sytuacje mają miejsce rzadko, 1 osoba podała, że dzieje się tak czasami, a 4 badanych przyznało, że do konieczności wezwania funkcjonariuszy Policji dochodzi często. W przypadku pozostałych 9 sprzedawców nigdy nie ma takiej potrzeby.

Wykres 76. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

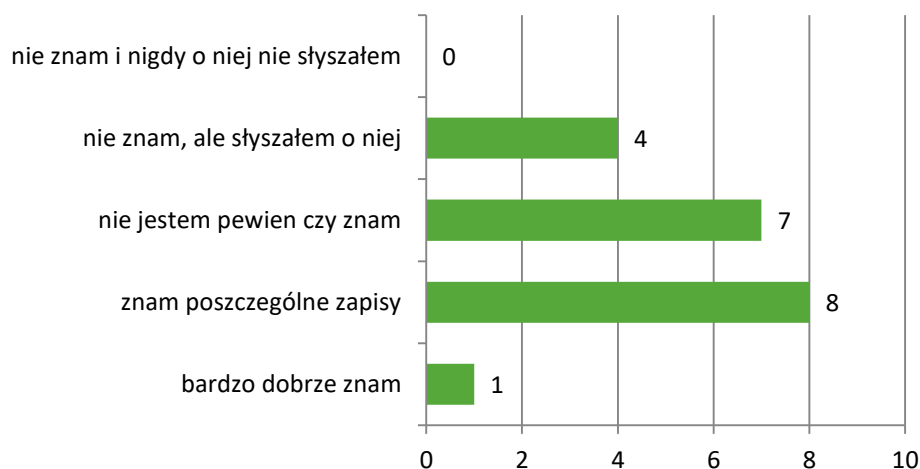
Wyroby nikotynowe podobnie jak alkohol, nie mogą być sprzedawane osobom nieletnim. Spyaliśmy więc respondentów o to, czy zdarzyło się im sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Większość, tj. 12 badanych przyznało, że nigdy nie sprzedało papierosów osobie poniżej 18 roku życia, 5 respondentów nie wie, czy doszło do takiej sytuacji, natomiast 3 stwierdziło, że miało to miejsce raz lub kilka razy.

Wykres 77. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

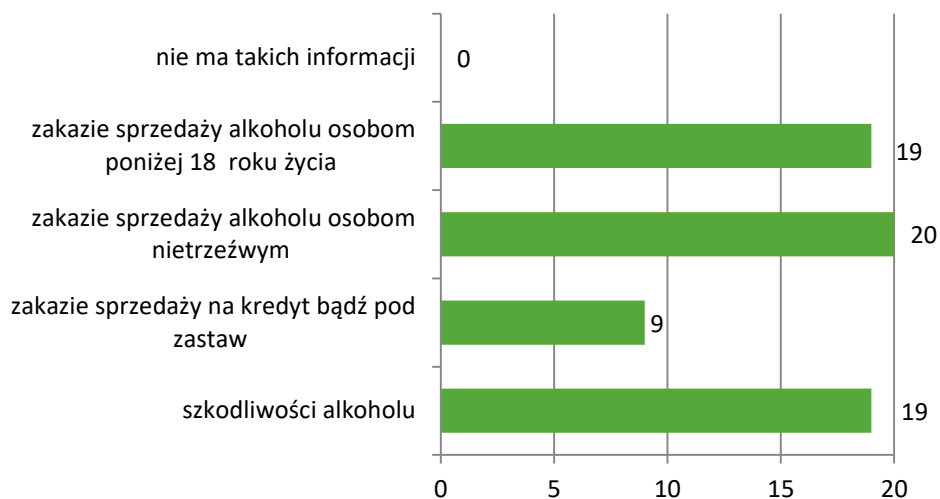
Analizując odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że tylko 1 sprzedawca zna ją bardzo dobrze, a kolejnych 8 zna poszczególne zapisy. Część badanych przyznało, że nie jest pewnych czy zna ten akt prawa (7 osób), natomiast 4 respondentów stwierdziło, że słyszało o takiej ustawie, ale nie zna jej zapisów.

Wykres 78. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

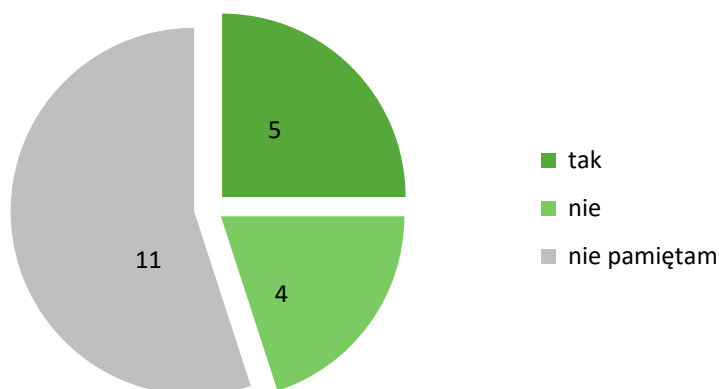
Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie informację o szkodliwości alkoholu. Badanie ankietowe pokazało, że taka wiadomość widnieje niemal we wszystkich sklepach sprzedawców biorących udział w badaniu (19 punktów). Występowanie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia również znajduje się w 19 punktach, zawieszka dotycząca zakazu sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym widnieje z kolei we wszystkich punktach, natomiast dotycząca zakazu sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw w 9 punktach.

Wykres 79. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:

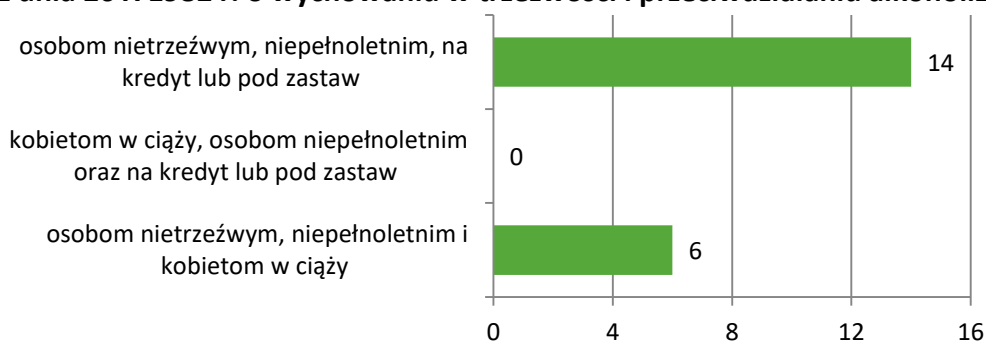

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 20

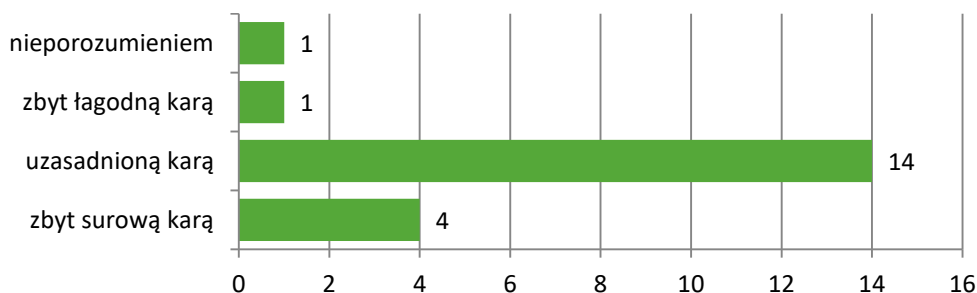
Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi respondentów na pytanie „czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?”. Możemy zauważyć, że większość badanych nie pamięta czy została objęta takim szkoleniem, 4 osoby w nim nie uczestniczyły, a 5 sprzedawców zadeklarowało udział w szkoleniu z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu.

Wykres 80. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Kolejne pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie wiedzy respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie udzielonych odpowiedzi widzimy, że prawidłową wiedzę na ten temat ma większość sprzedawców (14 osób), którzy stwierdzili, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw. Pozostałych 6 respondentów zaznaczyło nieprawidłową odpowiedź sugerującą, że wskazana ustawa zabrania sprzedaży alkoholu kobietom w ciąży.

Wykres 81. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?

Zdaniem większości sprzedawców utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim jest uzasadnioną karą (14 osób). Jeden sprzedawca jest zdania, że jest to zbyt łagodna kara, kolejny, iż jest to nieporozumienie, natomiast utrata koncesji jest zbyt surową karą w opinii 4 respondentów.

Wykres 82. Czy utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu nieletnim jest:

VI. WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów występujących w środowisku lokalnym takich jak: uzależnienie od alkoholu, narkotyków, papierosów i e-papierosów oraz problem przemocy, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych, rynek pracy, ubóstwo, bezdomność i wykluczenie, problemy osób starszych oraz z niepełnosprawnościami, a także zapotrzebowanie na usługi społeczne w odniesieniu do opinii dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie Miasta Radlin. **Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:**

rozpoznanie sytuacji dorosłych mieszkańców miasta, ich opinii i postaw względem uzależnień oraz przemocy;

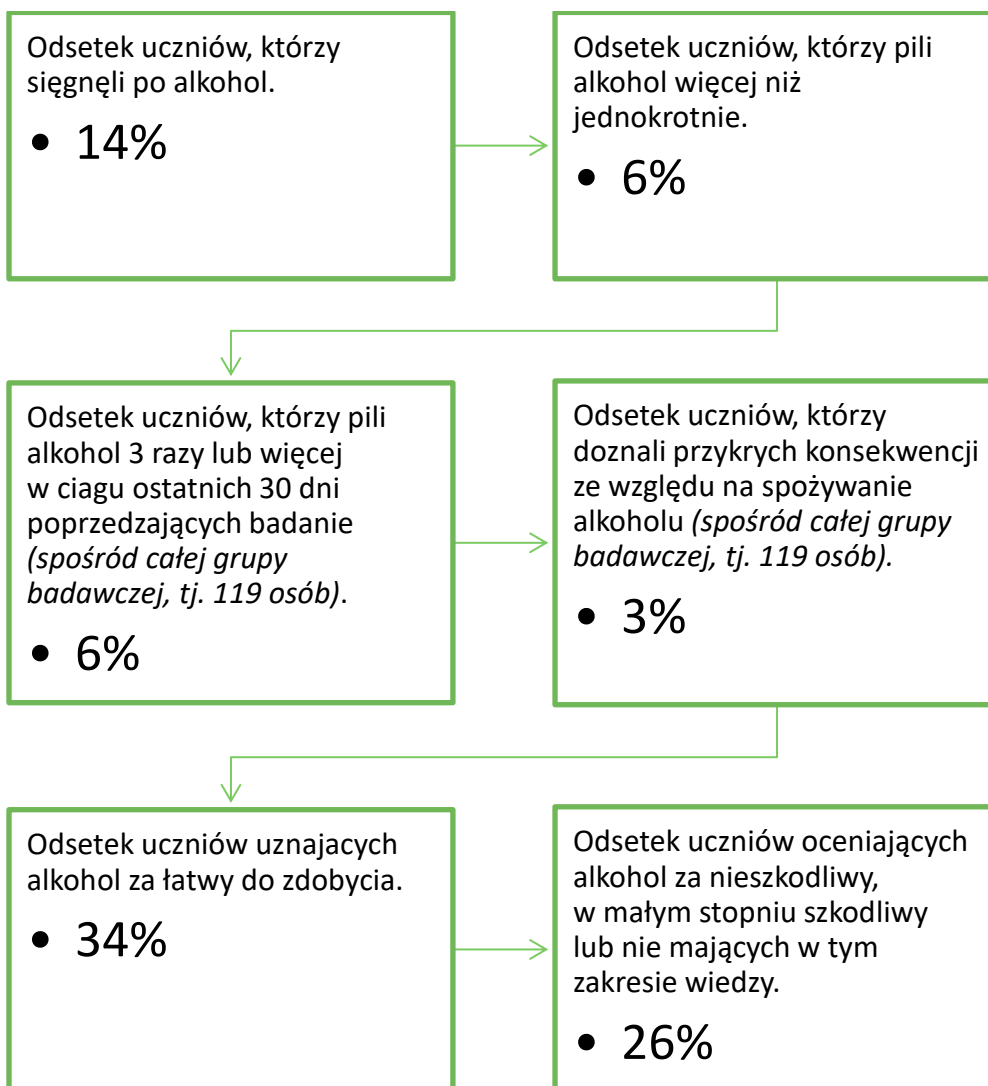
zapoznanie się z problemami uczniów, poznanie ich postaw i doświadczeń związanych z wybranymi zagrożeniami społecznymi oraz uzależnieniami;

poznanie doświadczeń sprzedawców napojów alkoholowych związanych z wykonywanym przez nich zawodem, w szczególności sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim oraz nietrzeźwym.

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego aktualne problemy społeczne występujące na terenie Miasta Radlin wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów i mieszkańców miasta oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

1. UCZNIOWIE

PROBLEM ALKOHOLOWY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu

- Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi uczniów ze szkół znajdujących się na terenie Miasta Radlin pokazują, że po alkohol kiedykolwiek w życiu **sięgnęło 14% uczniów**.
- Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że jednokrotne próby spożycia alkoholu ma za sobą 8% uczniów, 3% sięgnęło po niego kilka razy, 1% – wiele razy, natomiast **2% spożywa alkohol regularnie**.
- W ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie **alkohol w sposób ryzykowny piło 3%** uczniów – zadeklarowali oni spożycie alkoholu 3 razy bądź więcej (spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób).

Wiek inicjacji alkoholowej

- Udzielone przez uczniów odpowiedzi wskazują na **problem wczesnej inicjacji alkoholowej** 3% ankietowanych – przyznali oni, że sięgnęli po alkohol przed ukończeniem 10 roku życia (*spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).
- Większość uczniów pierwszy raz spożyło alkohol w wieku 14-16 lat (7% – *spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).

Rodzaj spożywanego alkoholu

- Najpopularniejszym wśród uczniów rodzajem spożywanego alkoholu okazało się piwo – sięgnęła po nie większość badanych (59% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia znalazł się szampan (53%), natomiast na trzecim – wódka (41%).

Okoliczności spożywania alkoholu

- Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również okoliczności otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że znaczna część młodych mieszkańców miała kontakt z alkoholem, ponieważ otrzymała go do spróbowania od rodziców (44% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*).

Dostępność napojów alkoholowych

- Analizując odpowiedzi uczniów z Miasta Radlin można stwierdzić, że alkohol jest stosunkowo łatwo dostępny dla respondentów – co trzeci uczeń przyznał, że nie miałby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie miasta (34%).

Opinia na temat szkodliwości alkoholu

- Na podstawie deklaracji badanych uczniów możemy stwierdzić, że co czwarty respondent nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu – 26% ankietowanych uznało go za mało szkodliwy, nieszkodliwy lub przyznało, iż nie posiada wiedzy na ten temat.

Analizując uzyskane odpowiedzi możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu nie jest wśród uczniów alarmujący, jednak domaga się podejmowania szerokich działań profilaktycznych. Z zebranych danych wynika, że bezpośredni kontakt z alkoholem miała nie znaczna część uczniów, a wśród tych, którzy po niego sięgnęli, wiele respondentów spróbowało go jednokrotnie. Na uwagę zasługuje natomiast sposób pozyskania go, czyli jak wskazali respondenci, otrzymanie go od rodziców. Warte uwagi jest również to, że część młodych mieszkańców miasta nie zdaje sobie sprawy ze szkodliwości alkoholu oraz że jest on dla nich łatwo dostępny.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „Fantastyczne możliwości”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących.

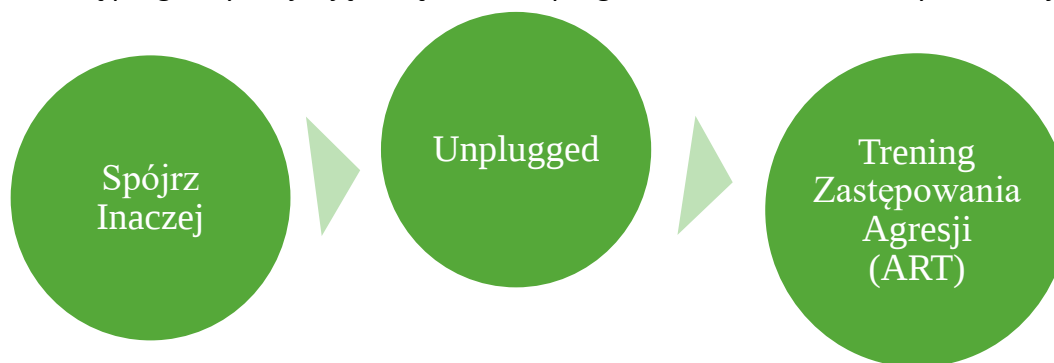
Wszelkie informacje na ten temat mogą Państwo uzyskać na stronie: <https://programyrekomendowane.pl>.

- Organizowanie cyklicznych zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Z przeprowadzonych badań wynika, iż wielogodzinnym działaniom profilaktycznym towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Rekomendowane jest również przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- Skuteczne w mieście może okazać się również zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych, odpowiedzialnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.
- Koniecznym działaniem w ramach skutecznej profilaktyki jest prowadzenie szkoleń dla rodziców, podczas których przekazywana jest im wiedza na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Ryzykowne może być przyzwolenie rodziców na spożywanie przez ich dzieci alkoholu, nawet jeśli wydaje im się, że to kontrolują. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców oraz realizacja działań profilaktycznych we współpracy z rodzicami na co zwraca uwagę Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w swoich rekomendacjach na 2021 rok.

„[...] rekomenduje się realizowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych we współpracy z rodzicami, aby wspierać abstynencję dziecka i przygotowywać je do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Chodzi zatem nie tylko o przekazanie informacji na temat skali problemu, ale pracę nad przekonaniami normatywnym dotyczącymi picia alkoholu i jego szkodliwości dla młodzieży i dorosłych. W ocenie specjalistów zajmujących się profilaktyką najbardziej skuteczne są programy oparte na równoległym oddziaływaniu zarówno na rodziców, jak i dzieci.”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

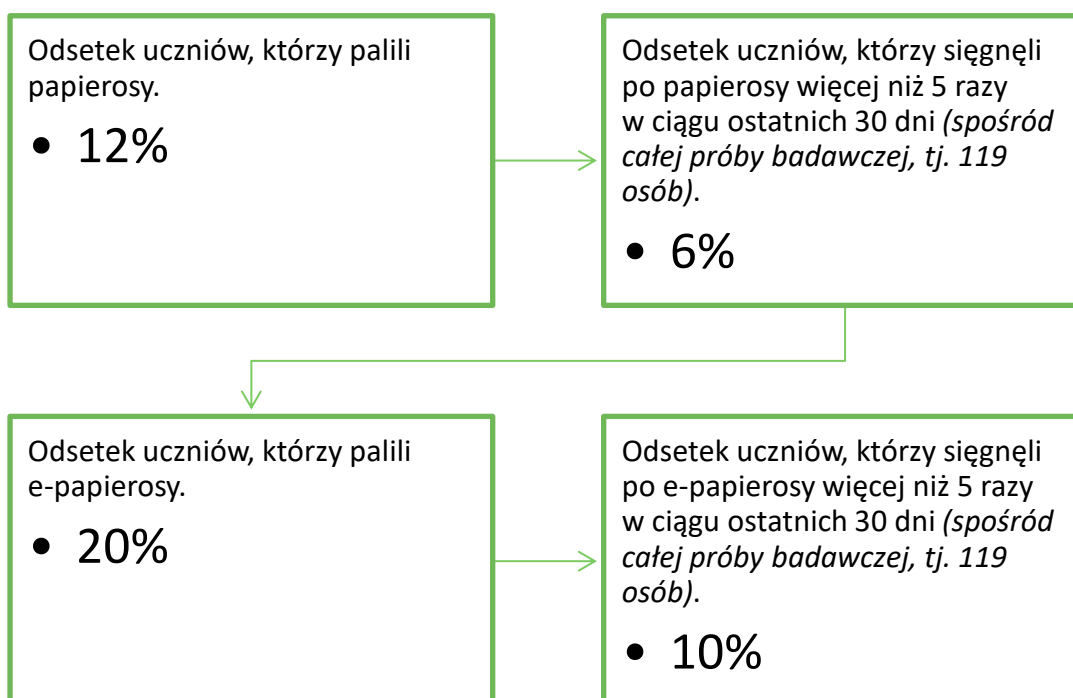
- Niezbędne jest podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności podejmowanych przez nich działań. Należy dążyć do powiązania działań skierowanych ku dzieciom i młodzieży z działaniami skierowanymi do ich dorosłego otoczenia, czyli rodziców, ale także nauczycieli.
- W działaniach profilaktycznych należy także zastosować strategię edukacyjną, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się realizowanie ćwiczeń, gier psychoedukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz podnosiły poczucie własnej wartości. Programy edukacyjne, konstruowane z wykorzystaniem strategii rozwijania umiejętności życiowych, składają się zazwyczaj z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować. Przykłady takich programów stanowią programy znajdujące się w banku programów rekomendowanych, takie jak:

- Wspieranie uczniów przeżywających trudności edukacyjne, obserwowany jest bowiem związek pomiędzy występowaniem trudności w nauce, a podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- Realizacja programów opartych na strategii edukacji normatywnej, których celem jest korygowanie błędnych przekonań normatywnych (np. przekonania, że większość nastolatków przyjmuje środki psychoaktywne) i osłabianiu odczuwanej presji społecznej (np. przekonania, że skoro wszystkie nastolatki biorą narkotyki, ja też powinienem to zrobić).

- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na pracy nad samooceną, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie, gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm z innymi ludźmi, dające szansę na budowanie pozytywnego wizerunku własnego.

PROBLEM NIKOTYNOWY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala palenia papierosów

- Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że **kontakt z papierosami miało 10% uczniów** z Miasta Radlin, wśród których 3% sięga po nie codziennie.
- **Wysokie prawdopodobieństwo uzależnienia** od papierosów występuje w przypadku 3% uczniów (*spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*) – sięgnęli oni po papierosy w ciągu 30 dni poprzedzających badanie więcej niż 5 razy.

Skala palenia e-papierosów

- Elektroniczne papierosy są wśród uczniów nieco bardziej rozpowszechnione niż te tradycyjne. Po e-papierosy sięgnęło 16% uczniów, a więc różnica wynosi 6 pp.
- Wśród uczniów, którzy sięgnęli po e-papierosy, większość paliła je jednokrotnie (7%), natomiast kilkukrotny kontakt z nimi miało 5%, wielokrotny – 2%, a 3% pali je codziennie.
- Z zebranych danych wynika również, że uczniowie palą elektroniczne papierosy z podobną częstotliwością, jak te tradycyjne. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie, ponad 5 razy po e-papierosy sięgnęło 3% uczniów (*spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).

Wiek inicjacji nikotynowej

- Z odpowiedzi uczniów biorących udział w badaniu wynika, iż najczęściej sięgają oni po raz pierwszy po papierosy w wieku 11-13 lat (*5% spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*), natomiast w przypadku e-papierosów jest to aż 9% (*spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*). Należy zaznaczyć, że część respondentów miała swój pierwszy kontakt z wyrobami nikotynowymi przed 10 rokiem życia.

Ocena dostępności papierosów i e-papierosów

- Papierosy łatwo w Mieście Radlin jest w stanie pozyskać **37% uczniów**.
- W porównaniu do e-papierosów, tradycyjne papierosy są dla uczniów łatwiejsze do zdobycia. Łatwość zdobycia papierosów elektronicznych zadeklarowało **29% badanych**.

Opinia na temat szkodliwości papierosów i e-papierosów

- Odpowiedzi uczniów ze szkół na terenie Miasta Radlina dotyczące szkodliwości papierosów i e-papierosów pozwoliły na następujące wnioski: znaczna część młodych mieszkańców ma świadomość na temat szkodliwości e-papierosów dla zdrowia. Brak wiedzy lub błędny przesąd o ich niskiej szkodliwości dotyczy 8% badanych.
- Z deklaracji respondentów wynika, że e-papierosy są w opinii uczniów bardziej szkodliwe niż papierosy tradycyjne – nie ma świadomości lub wiedzy na temat szkodliwości e-papierosów dla zdrowia 24% ankietowanych.

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań można stwierdzić, że problem palenia papierosów wśród uczniów z Miasta Radlin występuje, jednakże jego skala nie jest znaczna. Regularne sięganie po wyroby nikotynowe zadeklarował stosunkowo niski odsetek badanych. Niemniej, problem palenia e-papierosów przybiera nieznacznie większe rozmiary. Przy projektowaniu działań profilaktycznych należy mieć na uwadze przede wszystkim łatwą dostępność papierosów oraz e-papierosów w opinii wielu badanych oraz wiek inicjacji nikotynowej wśród uczniów.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Istotnym działaniem profilaktycznym jest propagowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez przedstawianie korzyści za tym idących oraz możliwości tego osiągnięcia, a także poprzez rozpowszechnianie na ten temat ulotek, plakatów oraz zapewnianie uczniom możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych. Przy realizacji tego warto mieć na uwadze rekomendacje *Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Społecznych* odnośnie do zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, które brzmią następująco:

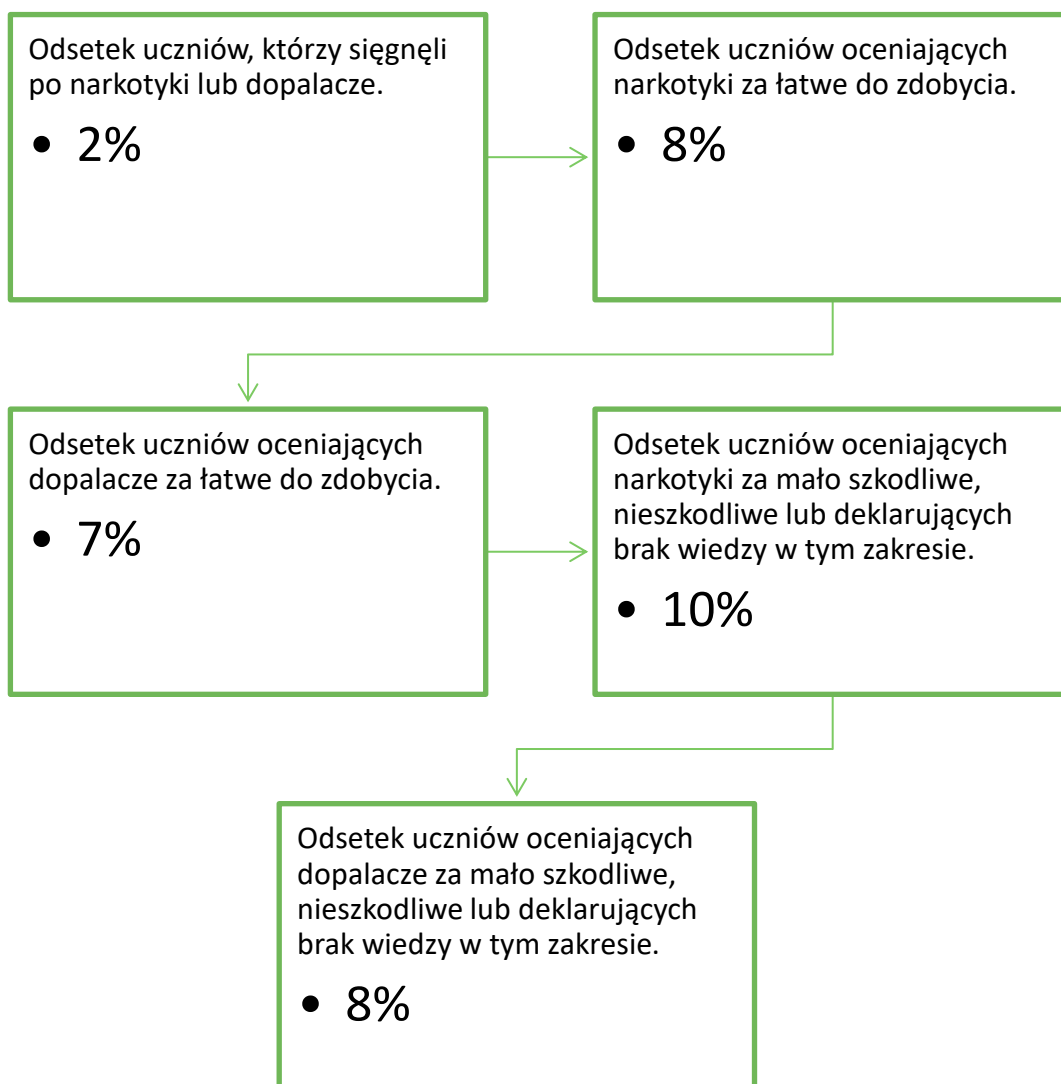
„Na realizację pozalekcyjnych zajęć sportowych i imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym samorządy lokalne wydają blisko sześciokrotnie więcej funduszy niż na realizację rekomendowanych programów profilaktycznych, czyli ponad 62 mln zł. Te dysproporcje są szczególnie niepokojące, zważywszy na fakt, że nie udowodniono poprzez badania naukowe pozytywnego związku pomiędzy uczestnictwem młodzieży w takich działaniach a zmianą ich postawy wobec substancji psychoaktywnych. Należy podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek.”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

Zajęcia sportowe powinny wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem zasad zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Istotne jest również, aby osoba prowadząca takie zajęcia miała odpowiednie przygotowanie i wiedzę w zakresie profilaktyki.

- Rekomenduje się również zorganizowanie warsztatów/zajęć mających na celu wzmacnianie poczucia własnej wartości, naukę asertywności i umiejętności przeciwstawiania się presji grupy rówieśniczej.
- Skutecznym działaniem będzie także prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Pomocne w realizacji tej strategii, może być zaproszenie wykwalifikowanej osoby (np. lekarza), który w profesjonalny sposób przekaze uczniom odpowiedni zasób wiedzy, na temat skutków podejmowania takiego zachowania.
- Konieczne jest rozwijanie u uczniów umiejętności budowania samokontroli, która jest uniwersalnym czynnikiem chroniącym przed paleniem papierosów, a także ogranicza inne zachowania ryzykowne młodych ludzi.
- Skutecznym działaniem będzie też ograniczanie dostępności papierosów dla dzieci i młodzieży poprzez szkolenia dla sprzedawców wyrobów nikotynowych z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży papierosów osobom nieletnim oraz konsekwencji moralnych i prawnych za tym idących.

PROBLEM NARKOTYKOWY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy

- Obraz jaki wyłania się z badania to znikomy odsetek uczniów mających kontakt z narkotykami, dopalaczami lub innymi środkami psychoaktywnymi. Sięgnęły po nie dwie osoby, a jeden uczeń przyznał, że miał wówczas mniej niż 10 lat. Mimo niewielkiej skali sięgania po środki psychoaktywne wśród uczniów, należy zauważyć, że respondenci sięgają po nie regularnie, a w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zażywali je więcej niż 10 razy. Ponadto uczniowie ci eksperymentują z różnymi rodzajami substancji.

Dostępność środków psychoaktywnych

- W kwestii dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym uczniów, wyniki kształtują się na następującym poziomie – 8% uznaje narkotyki, a 7% dopalacze za łatwo dostępne w swoim mieście.

Opinia na temat substancji psychoaktywnych

- Zdecydowana większość uczniów ma świadomość na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia, natomiast nie zdaje sobie z tego sprawy lub nie posiada wiedzy 10% uczniów w przypadku narkotyków, a dopalaczy – 8% badanych.

Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem środków psychoaktywnych badania pozwala stwierdzić, że problem ten wśród młodzieży występuje w bardzo małym stopniu, gdyż: niewielki odsetek badanych ma doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy. Niemniej sięgają oni po te substancje regularnie, co stanowi istotne ryzyko w aspekcie demoralizacji ich rówieśników. Na szczególną uwagę zasługuje fakt, iż część uczniów deklaruje łatwą dostępność narkotyków i dopalaczy w mieście. Pozytywnym wnioskiem z badania jest fakt, że większość badanych posiada świadomość na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- W celu skutecznego przeciwdziałania uzależnieniom od narkotyków wśród uczniów konieczne jest prowadzenie działań profilaktycznych w szkole dążących do przekazywania wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat.
- Ważne będzie także podjęcie obserwacji, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających. Przydatny w tym zakresie może być materiał udostępniony na stronie *Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii*, która zawiera przykłady objawów mogących wskazywać na używanie przez dzieci i młodzież narkotyków.
Link do strony: <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=490267>
- Istotnym działaniem jest zapewnienie współpracy różnych instytucji i ośrodków zajmujących się profilaktyką i leczeniem uzależnień w społeczności lokalnej. Skuteczna interwencja wobec nastolatków już sięgających po środki psychoaktywne wymaga pozyskania ich zaufania, zapewnienia możliwie jak największej dyskrecji, kompetencji i szybkości działania.
- Rekomenduje się także przeprowadzanie programów rozwijania umiejętności psychospołecznych ucznia – realizowane przez cykl kilku lub kilkunastu zajęć, wsparte przez zajęcia uzupełniające w późniejszych latach edukacji oraz oparte na interaktywnej metodyce kształcenia. Nieskuteczne będą obrazy, statystyki i historie w celu wzbudzenia lęku przed konsekwencjami używania substancji oraz tradycyjne metody edukacji np. wykład/ pogadanka.
- Skuteczne będzie również organizowanie szkoleń nauczycieli na realizatorów programów profilaktycznych – wtedy w większym stopniu przyczyniają się oni do rozwijania pozytywnych zachowań, niż prowadzący spoza szkoły. Szkoły, w których część kadry

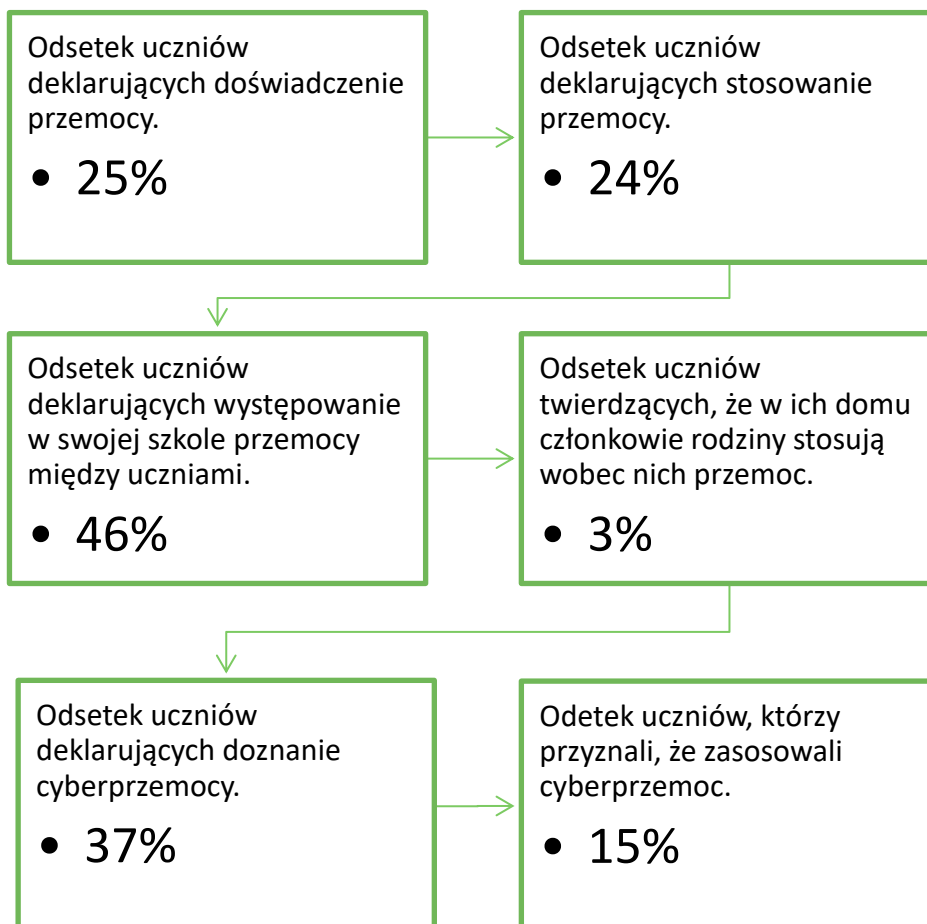
pedagogicznej przeszła szkolenia dla realizatorów, łatwiej radzą sobie w pracy wychowawczej i profilaktycznej, mają też mniej trudności przy konstruowaniu programu wychowawczego.

- Konieczne jest włączenie również innych grup do przeciwdziałania uzależnieniom, czyli prowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.

„Pozytywna i silna więź z rodzicami, normy dotyczące substancji psychoaktywnych wyniesione z domu oraz umiejętność budowania wokół dziecka nie tylko systemu kontroli, ale i wsparcia są bardzo ważnymi czynnikami chroniącymi młodych ludzi przed sięganiem po substancje psychoaktywne. Rodzice mają największą możliwość podejmowania skutecznych oddziaływań wychowawczych. Szkoła i inne instytucje mogą wspierać rodziców w wychowaniu dzieci i uzupełniać ewentualne braki wynikające ze specyficznych trudności danej rodziny”

- Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

PROBLEM PRZEMOCY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- W kontekście przytoczonych danych można wysnuć wniosek, że przemocy kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek uczniów ze szkół znajdujących się na terenie miasta – zadeklarował to co czwarty respondent (25%).
- Warte uwagi jest to, że do stosowania przemocy przyznała się podobna część uczniów. Na pytanie „czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby” twierdzącej odpowiedzi udzieliło 24% respondentów.
- Najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemocy okazała się przemoc psychiczna – wskazało na nią 19% ankietowanych (*spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*). Doświadczenie przemocy fizycznej zadeklarowało natomiast 10% badanych, natomiast zaniedbania i przemocy seksualnej doświadczyło 3% uczniów (*spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).
- Z uzyskanych danych wynika również, że wśród uczniów stosujących przemoc, zdecydowanie dominują osoby dopuszczające się przemocy fizycznej (16% *spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*) oraz psychicznej (14% *spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).

Przemoc rówieśnicza

- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania ankietowego wynika, że większość respondentów doświadczyło przemocy ze strony kolegów ze szkoły (13% *spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).
- Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o stosowanie przemocy – większość ankietowanych stosowało ją wobec swoich rówieśników (16% *spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).
- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemocy w szkole występuje w zauważalnej skali – w swojej szkole dostrzega ją niemal połowa uczniów (46%), przy czym 8% uważa, że dochodzi do niej często, 21% – czasami, a 17% – rzadko.

Przemoc domowa

- Wśród uczniów biorących udział w badaniu byli również tacy, którzy zadeklarowali doznanie przemocy ze strony taty lub mamy. W obu przypadkach osoby te stanowiły 3% respondentów.
- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 3% domów ankietowanych – taki odsetek badanych stwierdził bowiem, że doznaje przemocy w swoim domu.

Cyberprzemoc

- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania, wyłania się również obraz znacznej części respondentów deklarujących doświadczenie cyberprzemocy. Zadeklarowało to 37% uczniów, natomiast do stosowania cyberprzemocy przyznało się 15% badanych.
- Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy okazało się wyzywanie (24%), a na drugim miejscu pod tym względem znalazło się ośmieszanie/poniżanie (17%). W przypadku stosowania cyberprzemocy, jej najczęstszą formą było wyzywanie (10%).

Analizując odpowiedzi uczniów w zakresie problemu przemocy i cyberprzemocy możemy stwierdzić, że występuje wśród uczniów z Miasta Radlin na wysokim poziomie i domaga się podjęcia szerokich działań profilaktycznych. Co czwarty młody mieszkaniec doświadczał przemocy, w tym często jej fizycznej formy. Problem przemocy domowej dotyczy z kolei około 3% młodych mieszkańców miasta.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- W celu kompleksowego oddziaływania na uczniów w zakresie przeciwdziałania przemocy konieczne jest przeprowadzenie zajęć poszerzających wiedzę z zakresu tej problematyki. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: **psychodrama** (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); **burza mózgów** (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); **praca w grupach** (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Pomocne będzie również przekazanie uczniom ulotek bądź plakatów dotyczących hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.
- Konieczne jest włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.
- Ważne, aby wprowadzić na terenie szkoły jasne zasady zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania. Skuteczne zapobieganie działaniom przemocowym jest możliwe tylko wtedy, gdy w szkole funkcjonuje czytelny system norm współżycia społecznego i jasny system konsekwencji w przypadku złamania zasad. Istotne jest, aby zasady te odnosiły się do traktowania innych w społeczności szkolnej i powstały w wyniku pracy zespołowej uczniów, przy współudziale nauczycieli. Zasady te muszą być konsekwentnie egzekwowane.
- Skutecznym działaniem będzie też prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doświadczających przemocy), trening atrybucji (ćwiczenia w wyjaśnianiu przyczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia drugiej osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).

- Wśród jednych z najskuteczniejszych działań będzie realizacja programu rekomendowanego „**Archipelag Skarbów**”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym). Wszelkie informacje na ten temat można uzyskać na stronie <https://programyrekomendowane.pl/>. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaleca przeprowadzanie w pierwszej kolejności programów rekomendowanych, które mają udowodnioną skuteczność.

„Warto podkreślić, iż wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności”.

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

- Pomocna będzie też realizacja zajęć integracyjnych w klasach mających na celu budowanie konstruktywnego środowiska wychowawczego, wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami, tworzenie związków opartych na partnerstwie, dobrych relacjach i wzajemnym wsparciu.
- Wprowadzenie programów rówieśniczych jako pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy, czy rówieśniczy mediatorzy to kolejne z działań mających realny wpływ na zachowania dzieci i młodzieży. Program wsparcia rówieśniczego opiera się na założeniu, że w wieku dojrzewania rówieśnicy wywierają na siebie nawzajem silny wpływ, a pozytywne relacje rówieśnicze mogą zostać wykorzystane w organizowaniu konstruktywnych działań pomocowych na terenie szkoły. Program polega na organizowaniu grupy szkolnych liderów/pomocników, którzy pomagają rówieśnikom w różnych obszarach ich funkcjonowania.
- Dbanie o klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami, a także wykorzystanie w planowaniu działań służących poprawie klimatu szkoły wyników badań, które mogą być pomocne w określeniu kierunków i celów interwencji (a systematyczne ich prowadzenie może też posłużyć do monitorowania skutków podejmowanych działań). Poprawa klimatu szkoły wymaga zaangażowania wszystkich grup społeczności szkolnej, ponieważ kształtują go praktyki, które są w niej stosowane. Wiele badań wskazuje, że pozytywny klimat szkoły sprzyja adaptowaniu się uczniów do obowiązków i wymagań, jakie stawia im szkoła, przekłada się na lepsze wyniki w nauce oraz zapobiega występowaniu problemów.
- Rekomenduje się także przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom, gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.

- Niezbędne będzie również opracowanie procedur reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy oraz podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.
- Dla nauczycieli należy prowadzić szkolenia, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmacniania pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
- Dążenie do współpracy całego personelu szkoły poprzez szkolenie oraz zapoznanie ze szkolnym podejściem do przeciwdziałania przemocy (rozwiązywania konkretnych przypadków przemocy rówieśniczej) nie tylko personelu pedagogicznego, ale także administracyjnego i obsługi.
- Wspieranie personelu medycznego w profilaktyce i zgłaszaniu przypadków krzywdzenia dzieci. Istotne w tym zakresie będzie zapewnienie wsparcia merytorycznego oraz inwestowanie w profilaktykę w celu wzmacniania personelu medycznego w tym zakresie.
- Innym niezbędnym działaniem jest organizowanie i finansowanie szkoleń dla nauczycieli dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty”), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
- W załączniku nr 1 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka*, który zawiera informacje przydatne w diagnozie czy dane dziecko doświadcza przemocy oraz w jaki sposób należy w takim przypadku postępować. Zaleca się rozpowszechnić kwestionariusz i algorytm wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi. Można go pobrać bezpośrednio ze strony <https://www.niebieskaLinia.pl/>.

PROFILAKTYKA

Odsetek uczniów, którzy nie brali udziału w zajęciach profilaktycznych.

• 29%

Odsetek uczniów, którzy stwierdzili, że zajęcia profilaktyczne nie wniosły nic nowego i były nieciekawe.

• 20%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia o zajęciach profilaktycznych

- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że niemal co trzeci uczeń nie brał udziału w zajęciach profilaktycznych, natomiast 20% ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego.

- Dla respondentów najciekawszym rodzajem zajęć profilaktycznych byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, natomiast najmniej ciekawe zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych.

Bazując na uzyskanych wynikach badań można stwierdzić, że duża część uczniów nie brała udziału w zajęciach profilaktycznych, ocenia je negatywnie lub nie ma w tym zakresie wiedzy.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).
- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.

Projektując sieć profilaktyki należy w pierwszej kolejności korzystać z profesjonalnych działań – programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Mając na uwadze rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku żadne działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. pogadanki, spektakle, festyny) nie zastąpią działań profesjonalnych i mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie. W związku z takim założeniem formy profilaktyczne wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.

- Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

„[...] placówki wsparcia dziennego stanowią skuteczny instrument wspierania rodzin, szczególnie tych, które doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; placówki świadczą pomoc adekwatną do potrzeb dzieci. Mimo skromnych warunków, w jakich funkcjonują, realizują prawidłowo swoje zadania, a ich praca przynosi wymierne pozytywne efekty w zakresie rozwoju osobowości dziecka, postępów w nauce oraz kształtowania relacji społecznych, opartych na wzajemnej pomocy. Pozytywne efekty pracy z dziećmi w placówkach potwierdzili zgodnie rodzice, nauczyciele, jak i same dzieci”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Odsetek uczniów, którzy grali w gry na pieniądze.

- 24%

Odsetek uczniów grających w gry na pieniądze częściej niż 11 razy w ciągu ostatnich 12 miesięcy (*spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).

- 2%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala grania w gry na pieniądze

- Badanie ankietowe pokazało, że bezpośredni kontakt z grami na pieniądze miał co czwarty uczeń z Miasta Radlin.
- Połowa uczniów, która kiedykolwiek grała w gry na pieniądze, w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie grała w nie, natomiast pozostali obstawiali gry na pieniądze zazwyczaj 1-5 razy (*8% spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).

Doświadczenia związane z graniem w gry na pieniądze

- Poważnych problemów w szkole w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył 1% uczniów (*spośród całej próby badawczej, tj. 119 osób*).

Badania wykazały, że w gry za pieniądze grał kiedykolwiek w życiu co czwarty uczeń z Miasta Radlin. Z nadmierną częstotliwością gra w nie tylko 2% respondentów, w związku z czym możemy stwierdzić, że problem ten jest widoczny u znikomej części uczniów. Warto jednak podjąć działania profilaktyczne w tym zakresie, gdyż jedna osoba doświadczyła problemów związanych z graniem w gry za pieniądze.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Działaniami profilaktycznymi należy objąć te miejsca, gdzie istnieje możliwość grania w gry na pieniądze czy też podejmowania zakładów, bowiem osoby do 18. roku życia obowiązuje zakaz wstępu do salonów gier oraz punktów na przyjmowanie zakładów wzajemnych. Młodzi ludzie przed osiągnięciem pełnoletności nie mogą również uczestniczyć w grach losowych, poza loteriami fantowymi i promocyjnymi. Należy umieścić informacje o zakazie dotyczącym osób niepełnoletnich w widocznym miejscu na maszynach do gry i innych miejscach (np. zakłady bukmacherskie). Osoby pracujące w takich miejscach powinny zostać przeszkolone.
- Zaleca się zastosowanie strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie dzieciom wiadomości na temat negatywnych konsekwencji grania w gry na pieniądze. Zajęcia takie mogą się odbywać np. w ramach godziny wychowawczej.

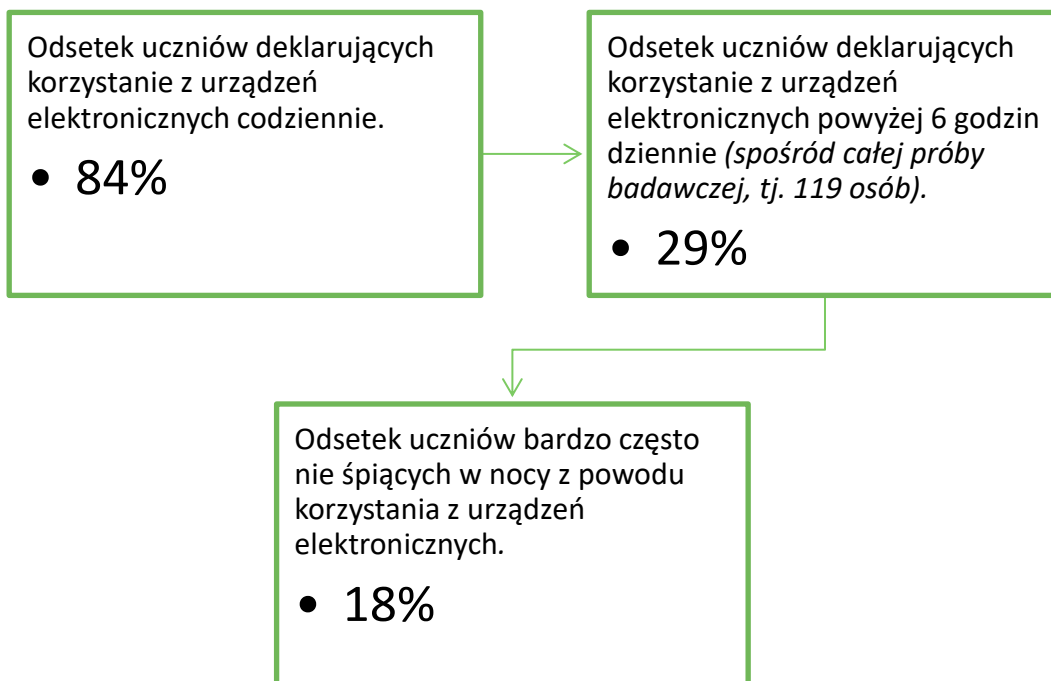
- Warto zwrócić uwagę rodzicom na występowanie tego problemu i konsekwencje jakie może za sobą nieść. Wskazane jest podejmowanie rozmów z dzieckiem na temat podejmowania hazardu w młodym wieku, a także uważne przyglądanie się symptomom wskazującym na to, że dziecko podejmuje się tego typu zachowań. Wśród rodziców można rozpowszechnić pytania, na które warto szukać odpowiedzi podczas rozmowy z dzieckiem:

- czy dziecko czuje potrzebę grania i myśli o nim, nawet jeżeli nie gra?
- czy wydaje na nie coraz więcej pieniędzy?
- czy czuje czasami taką silną potrzebę, żeby zdobyć pieniądze, że nawet myśli, że mogłoby ukraść?
- czy granie staje się na tyle ważne, że inne sprawy, w tym szkoła traci na znaczeniu?
- czy czuje, że grając zaczyna czuć przyjemny dreszczyk emocji i ma potrzebę powtarzania tego doświadczenia?
- czy zdarza dziecku przeznaczyć pieniądze np. na przejazdy na granie?

Odpowiedź twierdząca na którekolwiek z powyższych pytań powinna wzbudzić czujność.

- Przed podejmowaniem się grania w gry hazardowe przez dzieci i młodzież oraz przed jego negatywnymi konsekwencjami może uchronić właściwa komunikacja na linii rodzic-dziecko. Wśród rodziców można rozpowszechnić ulotki, które uświadomią rodzicom wagę pozostawania w bliskiej relacji i kontakcie z dzieckiem.

KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Częstotliwość korzystania z urządzeń elektronicznych

- Z urządzeń elektronicznych korzystają niemal wszyscy młodzi mieszkańcy miasta (99%).
- Bardzo duże ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin dziennie, poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 29% uczniów.
- Do kłamania w celu ukrycia prawdziwej ilości czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych przyznało się 48% badanych, w tym 9% robiło to bardzo często, a 23% czasami.
- Warto mieć na uwadze odpowiedzi respondentów na temat ich doświadczeń związanych z korzystaniem z urządzeń elektronicznych – wyniki są dosyć niepokojące: próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 3% badanych, najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 14% badanych, a późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 18% uczniów.

Najczęstsze powody korzystania z urządzeń elektronicznych

- Najczęstszą formą korzystania z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi, nauka, słuchanie muzyki, granie w gry oraz oglądanie filmów/seriali.

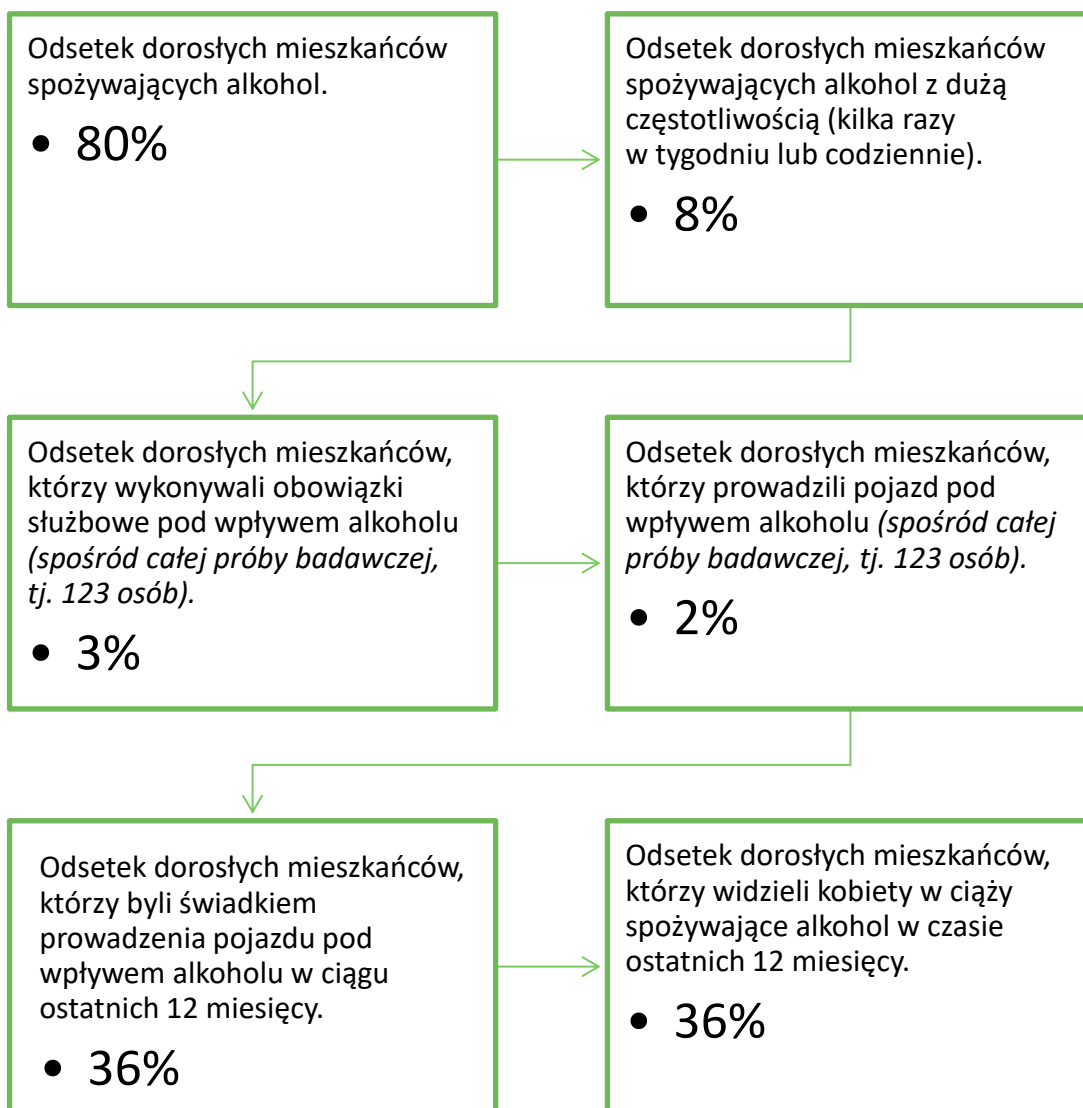
Badania wykazały, że z urządzeń elektronicznych codziennie korzysta większość młodych mieszkańców Miasta Radlin, a problem nadmiernego korzystania z nich może dotyczyć nawet co trzeciego ucznia. W związku z powyższymi wynikami badań zaleca się przeprowadzenie długoterminowych działań profilaktycznych.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rekomenduje się przeprowadzenie warsztatów poruszających problematykę użytkowania oraz wykorzystywania współczesnych mediów. Warsztat powinien uczyć dzieci jak bezpiecznie poruszać się po świecie cyberprzestrzeni. Podczas tych zajęć uczniowie zdobywają takie umiejętności jak zdolność bezpiecznego poruszania się w świecie massmediów, kontroli czasu spędzanego w Internecie, przed telewizorem czy grami komputerowymi, zdolność krytycznej oceny prezentowanych przez media wartości i postaw oraz reagowania w sytuacji zagrożenia.
- Zaleca się także przeprowadzenie zajęć dla uczniów mających na celu zwrócenie uwagi na problem uzależnienia od urządzeń elektronicznych. Pomocne przy realizacji takich zajęć może być rozpowszechnienie ulotek informujących o takim problemie.
- Projektując sieć oddziaływań pod kątem uzależniania od Internetu należy skupić się również na pozytywnych stronach korzystania z Internetu (możliwość rozwoju, nauki języków, zdobywanie informacji) oraz uświadamianiu dzieciom i młodzieży negatywnych skutków nadmiernego przebywania w sieci. Warto również skupić się na wyidealizowanych wzorcach przekazywanych przez portale społecznościowe oraz na tym, jak nie dać się przez te wzorce manipulować i im podporządkowywać.

2. DOROŚLI MIESZKAŃCY

PROBLEM ALKOHOLOWY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala spożywania alkoholu

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że spożywanie alkoholu zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców Miasta Radlin, czyli 80%. Połowa z nich wskazała jednak, że sięga po niego okazjonalnie – kilka razy w roku (41%).
- Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga 8% mieszkańców.

Wykonywanie obowiązków służbowych pod wpływem alkoholu

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że część mieszkańców miasta wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu. Do takiego zachowania przyznało się 3% respondentów (spośród całej próby badawczej, tj. 123 osób).

Prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu

- Do kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu przyznało się 3% respondentów (*spośród całej próby badawczej, tj. 123 osób*), a wszyscy zadeklarowali, że taka sytuacja miała miejsce raz.
- Niepokojące jest również to, że co trzeci ankietowany był świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu (36%), co oznacza, że problem ten występuje na terenie miasta w widocznej skali.

Spożywanie alkoholu w ciąży

- Badania wykazały, że 1% respondentów nie ma wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka, natomiast żaden z ankietowanych nie stwierdził, że nie ma on wpływu na rozwój dziecka.
- Warto zwrócić uwagę na to, że świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy był co trzeci mieszkaniec (36%).

Opinia na temat alkoholu

- Wyniki uzyskane w badaniu dorosłych mieszkańców pod kątem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu dla zdrowia jednoznacznie wskazują na to, że część respondentów nie ma na ten temat świadomości – 11% badanych uznało, że jest on w małym stopniu szkodliwy.

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców Miasta Radlin nie występuje w znacznym natężeniu – spożywanie alkoholu zadeklarowała większość respondentów, natomiast znaczna część spośród nich, sięga po niego okazjonalnie. Jednakże, badanie wykazało występujący na terenie miasta problem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży. Niepokojący jest również odsetek osób będących świadkami sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu oraz kierujących pojazdem pod wpływem alkoholu.

Rekomendowane działania profilaktyczne

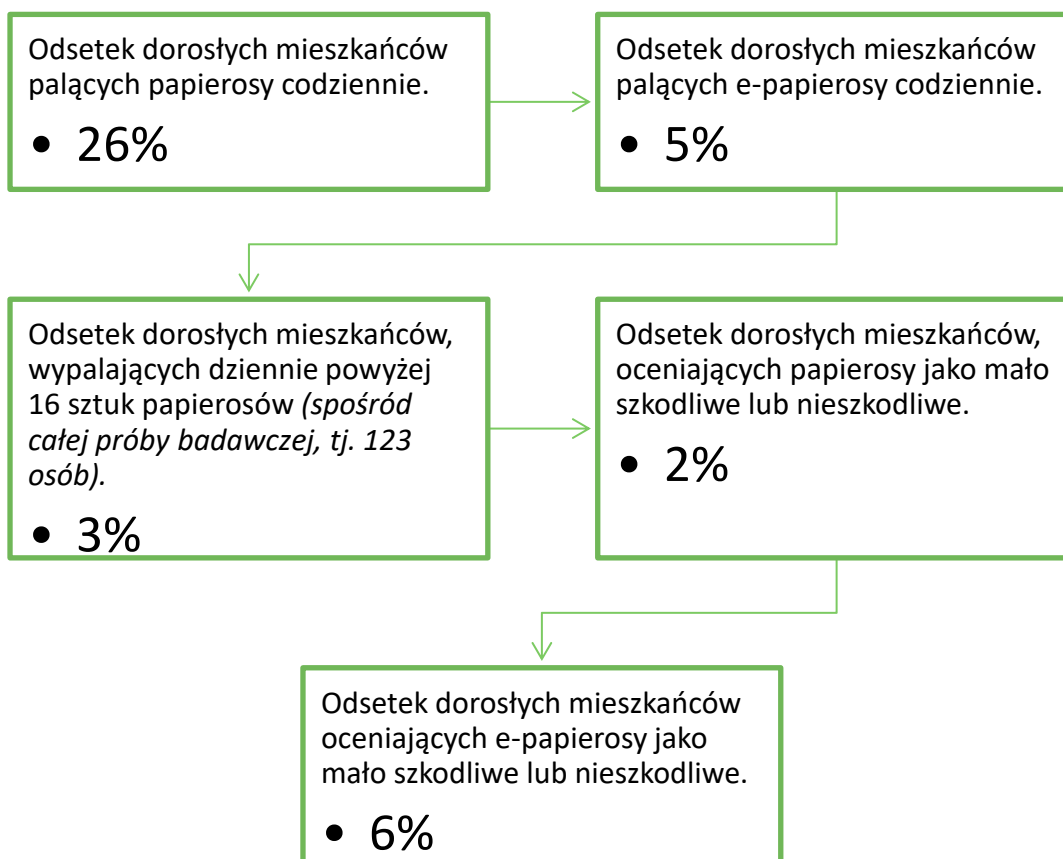
- Jednym z zalecanych działań jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie miasta plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych, np. Ośrodka Pomocy Społecznej, ośrodkach zdrowia, Komisariacie Policji, parafii, punkcie konsultacyjnym, szkołach itp. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców miasta, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).

- Konieczne jest wspieranie istniejących miejsc wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym poprzez wdrażanie standardów udzielania pomocy, realizację działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących z dziećmi.
- Zaleca się wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Ważnym aspektem jest przy tym finansowanie szkoleń dla personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek) w zakresie WRKI oraz zaopatrzenie personelu POZ w materiały do wykonywania badań przesiewowych, materiały dla pacjentów (broшуry, ulotki), książki i materiały na temat problemów alkoholowych oraz listy teleadresowej do placówek leczenia uzależnienia.
- Działalność profilaktyczną należy rozwinąć o organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami jest koniecznym działaniem w świetle wniosków z badania – problemu kierowania pojazdami w mieście.
- Należy też prowadzić zajęcia profilaktyczne w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Implikacje prawne zawarte są w *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* z dnia 26 października 1982 r., gdzie art. 17 ust.1 mówi: kierownik zakładu pracy lub osoba przez niego upoważniona mają obowiązek niedopuszczenia do pracy pracownika, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stawiał się on w pracy w stanie po spożyciu alkoholu albo spożył alkohol w trakcie pracy. Okoliczności stanowiące podstawę decyzji powinny być podane pracownikowi do wiadomości. Ustawodawca określa również, kto przeprowadza kontrolę stanu trzeźwości, art. 17 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy: Na żądanie kierownika zakładu pracy, osoby przez niego upoważnionej, a także na żądanie pracownika, o którym mowa w ust. 1, badanie stanu trzeźwości pracownika przeprowadza uprawniony organ powołany do ochrony porządku publicznego. Zabiegu pobrania krwi dokonuje fachowy pracownik służby zdrowia. Do badania stanu trzeźwości stosuje się przepisy, wydane na podstawie art. 47 ust. 2. Należy zatem podejmować działania skierowane zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- Organizowanie szkoleń dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników będących w miejscu pracy w stanie nietrzeźwym.
- Działalność miasta w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi powinna uwzględnić prowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży

konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki, które będą zawierać informację na ten temat.

- Wymierne rezultaty może przynieść także włączenie się w następującą kampanię edukacyjną i realizację jej założeń na szczeblu lokalnym: *Ciąża bez alkoholu*, która uświadamia szkodliwy i nieodwracalny wpływ alkoholu na prawidłowy rozwój dziecka w życiu płodowym. Realizowane w ramach projektu działania edukacyjne uwrażliwiają na zakres szkód związanych z piciem alkoholu przez kobiety w okresie ciąży i karmienia piersią. Kampania dostarcza również rzetelnej wiedzy na temat zachowań prozdrowotnych w okresie ciąży.
- Konieczne jest dostarczanie wiedzy lekarzom, psychologom, pedagogom oraz wszystkim osobom, które zajmują się pomocą dzieciom z FASD oraz ich rodzinom.
- Zwiększenie dostępności do pomocy dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Należy podejmować współpracę z instytucjami w zakresie tworzenia systemowego wsparcia i terapii dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Pomocne mogą okazać się również domowe wizyty u kobiet w ciąży lub u młodych matek z grupy ryzyka np. przez przeszkoloną pielęgniarkę lub pracownika socjalnego, których celem jest wspieranie i edukacja matek w zakresie potrzeb dziecka oraz pomoc i konsultacje w sprawach zdrowia, zatrudnienia, sytuacji mieszkaniowej i prawnej.

PROBLEM NIKOTYNOWY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala palenia papierosów i e-papierosów

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że codziennie papierosy pali co czwarty dorosły mieszkaniec Miasta Radlin (26%), a co piąty sięga po nie codziennie (19%).
- Blisko co trzeci palący mieszkaniec nigdy nie próbował zerwać z nałogiem, a połowa z nich próbowała wielokrotnie rzucić palenie (53%).
- Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności miasta znacznie mniej popularne niż tradycyjne papierosy – codziennie sięga po nie 5% ankietowanych.

Opinia na temat palenia papierosów i e-papierosów

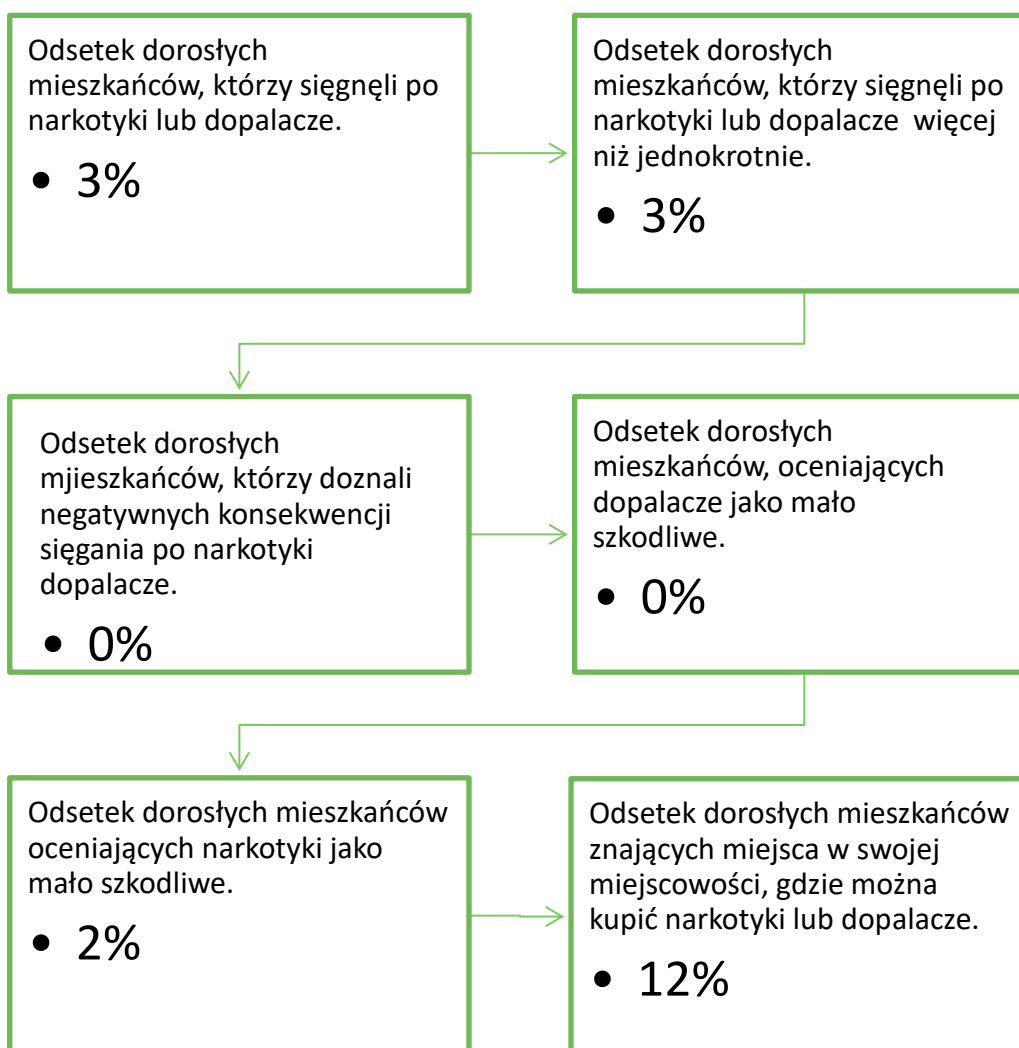
- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że większość respondentów zdaje sobie sprawę ze szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów dla zdrowia. Jedynie 2% mieszkańców uważa papierosy za nieszkodliwe, natomiast w przypadku e-papierosów jest to 6%.

Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problem palenia papierosów nie występuje w znacznym natężeniu wśród dorosłych mieszkańców Miasta Radlin, ale jest widoczny. Mieszkańcy palą średnie ilości papierosów (6-15 sztuk), a większość palących zdaje sobie sprawę z ich szkodliwości. Niepokojące jest to, że blisko co drugi palący mieszkaniec miasta wielokrotnie, ale bezskutecznie próbował zerwać z nałogiem.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rekomenduje się rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Skuteczne będzie również podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu, w szczególności dzieci.

PROBLEM NARKOTYKOWY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy

- Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 3% respondentów, w tym 1% zażywa je kilka razy w roku, natomiast 2% badanych przyznało, że robi to raz w tygodniu.

Rodzaje zażywanych substancji

- Wyniki badania ankietowego pokazały, iż osoby sięgające po środki psychoaktywne zażywają różne rodzaje narkotyków i dopalaczy. Najpowszechniejszą substancją psychoaktywną wśród badanych jest jednak jest marihuana. W dalszej kolejności pod względem wskazań znalazła się amfetamina oraz mefedron.
- Z deklaracji respondentów wynika, że żaden z nich nie doznał negatywnych konsekwencji sięgania po narkotyki i dopalacze.

Dostępność nielegalnych substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym

- Na znajomość miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wskazał stosunkowo znaczny odsetek respondentów – 12% ankietowanych. Przeważająca część spośród tych osób wskazała na osiedle i znajomość konkretnej osoby.

Opinia na temat narkotyków i dopalaczy

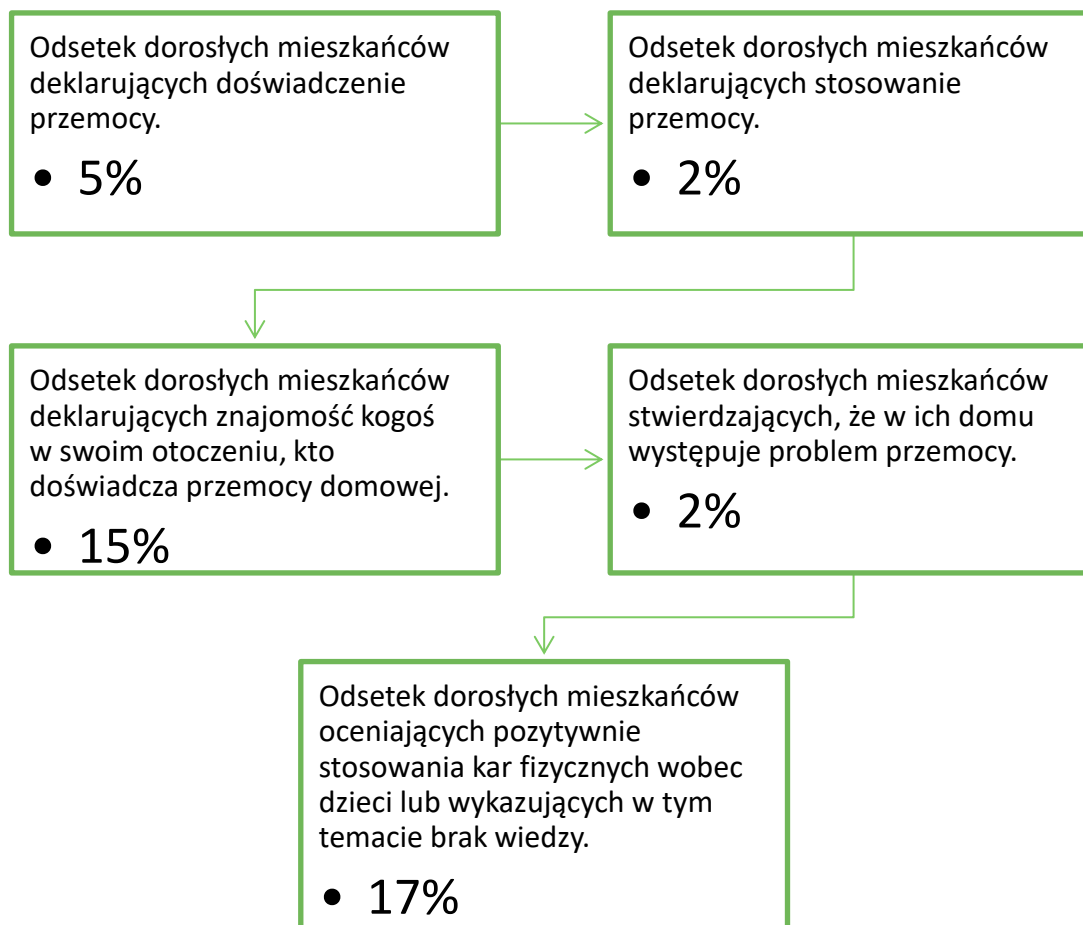
- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że wszyscy mieszkańcy zdają sobie sprawę ze szkodliwości dopalaczy dla zdrowia. W przypadku narkotyków, 2% respondentów uważa je za mało szkodliwe.

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki związane z zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców Miasta Radlin można stwierdzić, że problem ten nie występuje w znacznej skali, gdyż tylko nieliczni respondenci przyznali się do ich zażywania. Niepokojące jest to, że część mieszkańców zażywa je regularnie – raz w tygodniu, a część zna miejsca w swojej miejscowości, gdzie może kupić takie substancje.

R e k o m e n d o w a n e d z i a ł a n i a p r o f i l a k t y c z n e

- Koniecznym do wdrożenia działaniem jest rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościół, szpitale, przychodnie itp.
- Niezbędne będzie również realizowanie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.
- Dodatkowym działaniem może być również organizowanie miejskiego festiwalu profilaktycznego przy współpracy międzyinstytucjonalnej, tj. z podmiotami kultury, sportu i rekreacji, placówkami oświatowymi itp. Wspólnie opracowany, atrakcyjny dla wszystkich mieszkańców, zarówno dzieci jak i dorosłych mieszkańców i całych rodzin może skutecznie przekazać najważniejsze elementy przeciwdziałania narkomanii i wzmocnić pożądane postawy abstynenckie.

PROBLEM PRZEMOCY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem przemocy w rodzinie badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 2% mieszkańców miasta – stwierdzili oni bowiem, że w ich domu występuje przemoc.
- Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu zadeklarował co siódmy respondent, tj. 15%.
- Bazując na uzyskanych wynikach można również stwierdzić, że problemu przemocy doświadczyła i stosowała mała część dorosłych mieszkańców. Przemocy doznało 5% respondentów, a stosowało ją 2%.
- Z zebranych odpowiedzi mieszkańców Miasta Radlin wynika, iż respondenci najczęściej doświadczali przemocy psychicznej (*83% spośród tych, którzy doświadczyli przemocy*). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się przemoc fizyczna i mobbing (33%).
- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Okazało się, że mieszkańcy najczęściej doświadczali przemocy ze strony nieznajomych osób (*50% spośród tych, którzy doświadczyli przemocy*) oraz partnera/partnerki (33%).

- Połowa osób, które doświadczyły przemocy przyznała, że wystąpiła ona w domu, a co trzeci respondent podał, iż miało to miejsce w pracy (33% spośród tych, którzy doświadczyli przemocy).

Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci

- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że 13% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie, a 4% odnosi się do niej pozytywnie.
- Z zebranych danych wynika, że przemoc 2% dorosłych mieszkańców była stosowana wobec dziecka/dzieci i miała charakter przemocy fizycznej.

Analizując uzyskane od mieszkańców Miasta Radlin odpowiedzi w zakresie problemu przemocy, można stwierdzić, iż występuje on w ograniczonej skali. Niewielka część mieszkańców doświadczyła i stosowała przemoc. Alarmujący powinno być jednak fakt, że co siódmy dorosły mieszkaniec zna w swoim otoczeniu kogoś kto doświadcza przemocy domowej. Należy zwrócić również uwagę, że część badanych uważa, że stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą lub wykazało w tym temacie brak wiedzy.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Jednym z rekomendowanych działań jest prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów. Badania pokazują, że w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu, nierzadko dochodzi do przemocy. W załączniku nr 2 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dorosłego i propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej*, który można rozpowszechnić wśród pracowników ochrony zdrowia.
- Oczekiwany rezultat, tj. zmniejszenie skali przemocy w mieście przyniesie także zorganizowanie dla mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy. Zaleca się, aby podczas warsztatów mieszkańcy uczeni byli w jaki sposób reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy.
- Konieczne jest stałe upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.

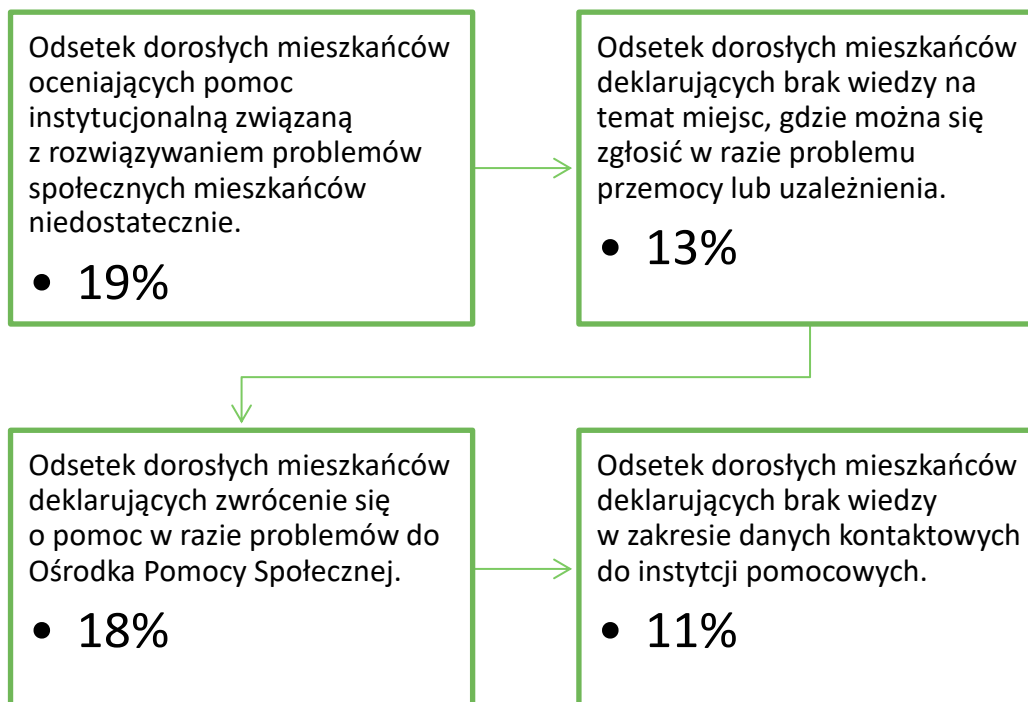
- Dodatkowo zaleca się rozpowszechnienie wśród podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” plakatu udostępnionego na stronie www.niebieskalinia.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w załączniku nr 3, jednak można go zamówić pisząc na adres sekretariat@niebieskalinia.pl lub pod numerem tel. 22 824-25-01.
- Konieczne jest zacieśnianie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.
- Skuteczne okażą się też lokalne kampanie społeczne, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Zaleca się cykliczne podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.

„Rekomenduje się również, aby gminy zadbały o to, aby profesjonaliści pracujący z członkami rodzin z problemem przemocy posiadali certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nadany przez dyrektora PARPA, który można otrzymać w ramach Programu potwierdzania kwalifikacji osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

- Konieczne jest również systematyczne zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.

P R O F I L A K T Y K A

W n i o s k i i p o d s u m o w a n i e w y n i k ó w b a d a ń

Opinia na temat pomocy instytucjonalnej

- Z uzyskanych danych wynika, że część mieszkańców nie ma wiedzy na temat pomocy instytucjonalnej związanej z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców (13%), natomiast co piąty mieszkaniec ocenia ją jako niedostateczną (19%).
- Warto podkreślić, że niemal połowa badanych nie wie, jakie działania podejmuje miasto, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (46%), a co piąty jest zdania, że nie podejmuje takich działań w ogóle (21%).

Znajomość miejsc, do których można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemów

- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo niski odsetek respondentów deklarujących brak wiedzy odnośnie miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemów, co przyznało 13% respondentów.
- Z uzyskanych danych wynika, że najczęściej mieszkańcy w razie problemów uzależnień lub przemocy w rodzinie udaliby się do policji lub rodziny.
- Należy zaznaczyć, że aż 59% mieszkańców Miasta Radlin nie jest pewnych, czy zna dane kontaktowe do instytucji pomocowych, ale wie jak znaleźć informacje w razie problemów, natomiast 11% nie zna takich danych i nie wie gdzie szukać pomocy w razie problemów.

Odpowiedzi respondentów pokazują, że część mieszkańców miasta negatywnie ocenia pomoc instytucjonalną związaną z rozwiązywaniem problemów społecznych. Pozytywne jest jednak to, że znaczna część badanych zwróciłaby się do Policji w przypadku problemów uzależnień oraz przemocy, natomiast na Ośrodek Pomocy Społecznej wskazał blisko co piąty mieszkaniec. Niepokojący jest natomiast fakt, że część mieszkańców nie zna danych kontaktowych do instytucji pomocowych i nie wie, gdzie szukać pomocy w razie problemów, a ponad połowa respondentów nie zna ich, jednakże wie jak zdobyć takie informacje.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- W celu skutecznej działalności profilaktycznej na terenie miasta konieczne jest włączanie i angażowanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Przydatne będzie włączanie w działania edukacyjne i informacyjne lokalnych i regionalnych VIP-ów, czyli osoby, które są znane w środowisku lokalnym, sportowców, artystów i innych autorytetów.
- Rekomenduje się prenumeratę lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. W zakresie działań przewidzianych dla karty wspierającej osoby z problemami należy pamiętać o systematycznych szkoleniach i wsparciu, aby nie dopuścić do ich wypalenia zawodowego.
- Skutecznym działaniem będzie interaktywne komunikowanie się ze społecznością lokalną oraz reagowanie na jej potrzeby i oczekiwania. W tym celu konieczne jest systematyczne przeprowadzanie badań i sondaży oraz tworzenie lokalnych diagnoz.
- Nie należy zapominać również o stałym rozpowszechnianiu informacji z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez wydawanie biuletynu, dodatku do gazety, stałej rubryki informacyjnej w lokalnych mediach, czy też na stronie internetowej i funpagu miasta.

PROBLEM HAZARDOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców obstawiających gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

• 4%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie problemów w związku z graniem w gry na pieniądze (spośród całej próby badawczej, tj. 123 osób).

• 0%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala grania w gry za pieniądze

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z grami za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy miało zaledwie 4% dorosłych mieszkańców Miasta Radlin, a 3% z nich grało w nie 1-5 razy.
- Respondenci podejmowali się grania w gry hazardowe stosunkowo rzadko, jednakże jak wykazał materiał badawczy 1% respondentów przyznał, że w ciągu ostatnich 12 miesięcy grał w nie częściej niż 20 razy.

Problemy związane z graniem w gry za pieniądze

- Przeprowadzone badanie wskazuje na to, iż żaden z mieszkańców grających w gry za pieniądze nie doświadczył problemów w związku z uprawianiem hazardu.

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy stwierdzić, że problem grania w gry hazardowe wśród dorosłych mieszkańców miasta przybiera niewielkie rozmiary i może dotyczyć statystycznie 1% społeczności lokalnej. Ponadto, mieszkańcy nie doświadczają w związku z tym żadnych problemów.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Skuteczne przeciwdziałanie hazardowi w mieście wymaga wprowadzenia działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym. Powinny one obejmować szerokie grupy mieszkańców: dzieci i młodzież (w celu kształtowania prawidłowych postaw oraz świadomości względem istniejących zagrożeń społecznych) oraz dorosłych mieszkańców.
- Nie należy zapominać o stałym monitorowaniu nasilenia zjawiska z uwzględnieniem powtórzenia badań pod kątem występowania problemu hazardowego w przyszłości.
- Rekomenduje się także rozpowszechnienie informacji o placówkach udzielających pomocy w zakresie uzależnień od hazardu oraz na temat wskaźników pozwalających stwierdzić czy problem w tym zakresie występuje. Pomocne mogą okazać się broszury/ulotki i plakaty informujące o negatywnych skutkach regularnego grania w gry hazardowe oraz wskazujące możliwe formy pomocy wyjścia z nałogu.
- Warto przekazać mieszkańcom informację, że na stronie <http://www.uzaleznieniabehawioralne.pl/poradnia-online/> mogą uzyskać pomoc w przypadku doświadczenia problemów z graniem w gry hazardowe. Ekspertami udzielającymi porad są osoby z wieloletnim doświadczeniem w obszarze profilaktyki i terapii uzależnień. Pytanie można przesłać drogą elektroniczną. Rozpowszechniony może zostać również numer na Telefon Zaufania - 801 889 880.

KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Odsetek dorosłych mieszkańców korzystających z urządzeń elektronicznych codziennie.

- 93%

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących korzystanie z urządzeń elektronicznych powyżej 6 godzin w ciągu dnia (*spośród całej próby badawczej, tj. 123 osób*).

- 3%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Częstotliwość korzystania z urządzeń elektronicznych

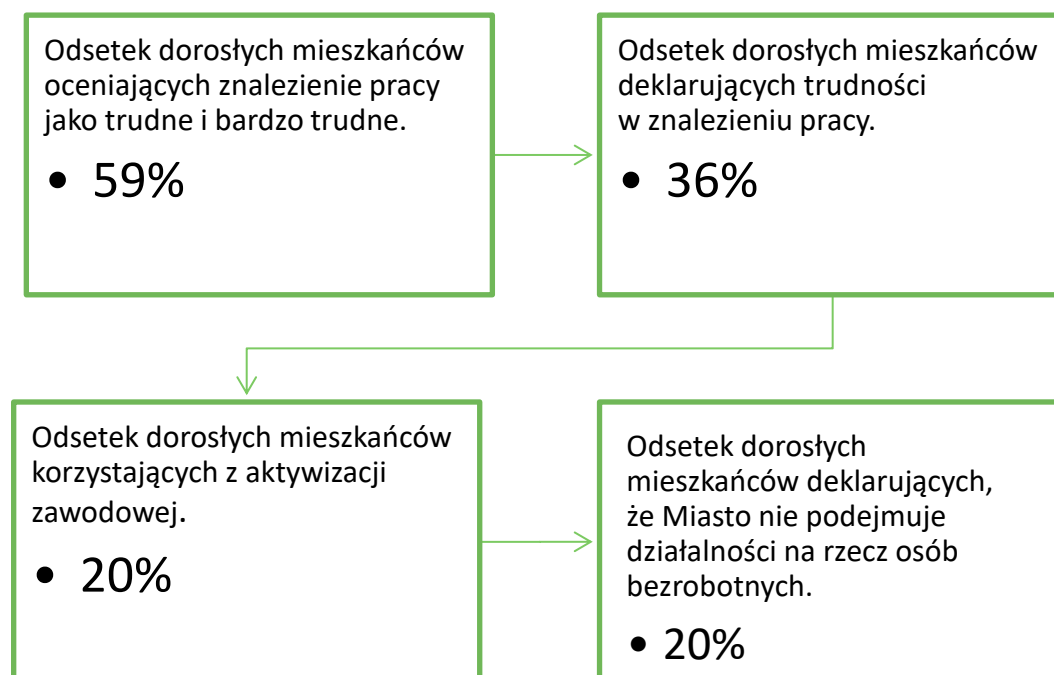
- Z urządzeń elektronicznych korzystają wszyscy dorośli mieszkańcy Miasta Radlin, a większość spośród tych osób przyznała, że korzysta z nich codziennie (93%).
- Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania pod kątem częstotliwości korzystania z urządzeń elektronicznych możemy stwierdzić, że niski odsetek badanych poświęca na to dziennie znaczne ilości czasu, tj. powyżej 6 godzin (*3% spośród całej próby badawczej, tj. 123 osób*). Niemniej, większość osób (51%) korzysta z takich urządzeń 1-3 godzin dziennie, a 28% do 1 godziny.

Biorąc pod uwagę wyniki badań możemy stwierdzić, że problem nadmiernego korzystania z urządzeń elektronicznych może dotyczyć 3% dorosłych mieszkańców miasta, którzy przyznali, iż poświęcają na to powyżej 6 godzin dziennie (z wyłączeniem pracy). Całościowa analiza materiału badawczego pozwala stwierdzić, że problem związany z nadmiernym korzystaniem z urządzeń elektronicznych nie przybiera znaczących rozmiarów, ale część respondentów doświadczyła negatywnych konsekwencji z tym związanych, w szczególności w zakresie zdrowia.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rekomenduje się przeprowadzenie kampanii informacyjno-edukacyjnej dotyczącej uzależnienia od urządzeń elektronicznych, mającej na celu poszerzenie ich świadomość na temat nadmiernego korzystania z nowych mediów i zagrożeń za tym idących.
- Pomocne będzie przeprowadzenie warsztatów wśród mieszkańców na temat mediów społecznościowych (ochrona informacji o sobie i swoim wizerunku w sieci), cyberprzemocy i jej rodzajów (sposoby radzenia sobie z tym problemem) oraz handlu w sieci (oszustwa finansowe).
- W przyszłości należy powtórzyć badanie diagnozujące problem uzależnienia od urządzeń elektronicznych wśród dorosłych mieszkańców miasta.

RYNEK PRACY

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia na temat lokalnego rynku pracy

- Z uzyskanych danych wynika, że znaczna część mieszkańców uważa, że znalezienie pracy na terenie Miasta Radlin jest trudne lub bardzo trudne (59%), natomiast tylko 7% jest zdania, że jest to łatwe. Żaden respondent nie stwierdził, aby było to bardzo łatwe.
- Warto podkreślić, że co trzeci badany negatywnie ocenia swoje szanse na rynku pracy (36%) i twierdzi, że będzie mu ciężko znaleźć nową pracę na terenie miasta.
- Respondenci nie mają wiedzy na temat działań podejmowanych przez lokalny samorząd w celu wsparcia osób bezrobotnych, co przyznało 69% badanych. Tylko 11% ankietowanych stwierdziło, że miasto inicjuje działania na rzecz tej grupy mieszkańców.

Aktywizacja zawodowa

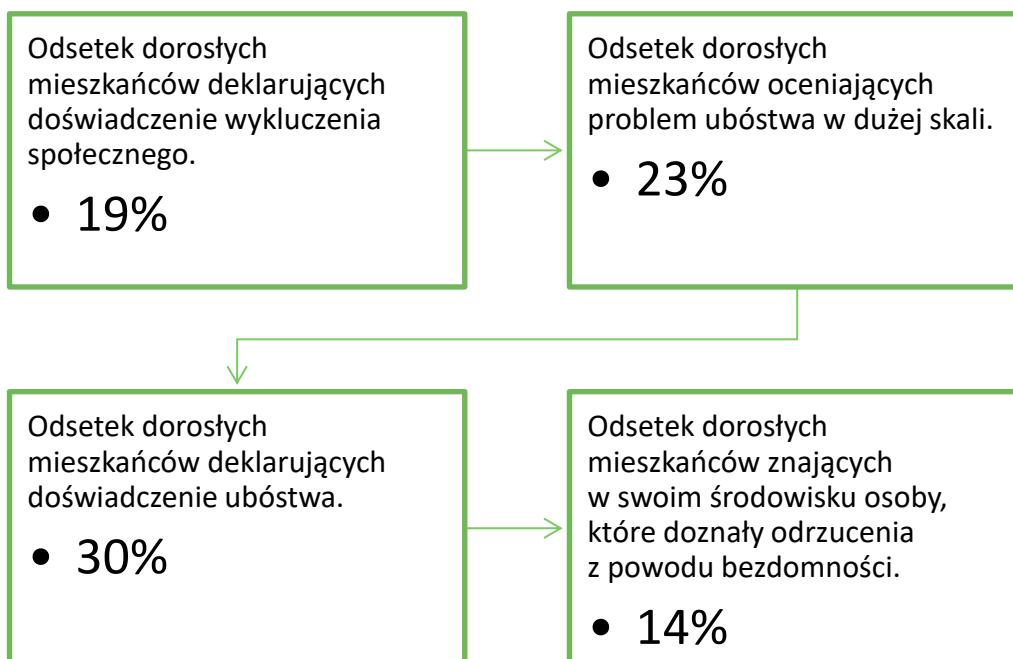
- Mieszkańcy miasta w nieznacznej części korzystają z aktywizacji zawodowej oferowanej przez PUP (20%). Najpopularniejszą jej formą są jednak staże i praktyki, z których korzystało 13% respondentów.

Odpowiedzi respondentów pokazują, że mieszkańcy miasta w większości oceniają rynek pracy negatywnie, a co trzeci badany jest zdania, że ma niewielkie szanse na rynku pracy. Ponadto, z aktywizacji zawodowej korzystał tylko co piąty respondent.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Należy zwrócić szczególną uwagę na wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, w zakresie informowania o różnych formach aktywizacji zawodowej na rynku pracy.
- Rekomenduje się także szkolenia kadry pracującej w instytucjach szkolnych w celu podnoszenia ich kwalifikacji i umiejętności w zakresie nauczania przedmiotów związanych z zagadnieniem przedsiębiorczości.
- Konieczne jest informowanie mieszkańców o nowych ofertach pracy, różnych formach aktywizacji zawodowej np. stażach, praktykach zawodowych organizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy.
- Zaleca się również wzmocnienie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz samorządem lokalnym w celu zaplanowania wdrożenia form aktywizacji zawodowej. Równocześnie rekomenduje się aplikowanie o środki unijne bądź dofinansowanie z Funduszu Pracy na rzecz szkoleń dla pracodawców, przedsiębiorców i osób bezrobotnych.
- Dobrą praktyką będzie także informowanie na temat realizowanych przez miasto działań mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych i Internecie.

UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Poziom wykluczenia społecznego

- Z odpowiedzi mieszkańców Miasta Radlin wynika, że wykluczenia społecznego doświadczył co piąty respondent (19%). Najczęstszym powodem odrzucenia było ubóstwo, bezrobocie oraz wielodzietność rodziny.
- Stosunkowo niewielki odsetek mieszkańców spotkał się z odrzuceniem z powodu niepełnosprawności oraz podeszłego wieku.
- W środowisku 42% mieszkańców znajdują się osoby, które doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia społecznego, a najczęstszym tego powodem były niskie dochody, uzależnienie oraz bezrobocie.
- Co siódmy ankietowany mieszkaniec miasta wskazał, że zna w swoim otoczeniu osoby z niepełnosprawnościami oraz bezdomne, które doznały odrzucenia (14%).

Poziom ubóstwa

- Obraz jaki wyłania się z badania to bardzo wysoki odsetek respondentów deklarujących występowanie ubóstwa na terenie miasta – 46% uważa, że występuje ono w niedużej skali, natomiast 23% – w dużej skali. Zaledwie 2% stwierdziło, że problem ten nie jest obecny w Mieście Radlin.
- Warto podkreślić, że co trzeci badany doświadczył w swoim życiu ubóstwa (30%).

Poziom bezdomności

- W badaniu żaden z respondentów nie zadeklarował doświadczenia wykluczenia ze względu na problem bezdomności. Niemniej, co siódmy ankietowany przyznał, że zna w swoim środowisku osoby bezdomne dotknięte marginalizacją społeczną.

Analizując pozyskane w badaniu odpowiedzi dorosłych mieszkańców Miasta Radlin można stwierdzić, iż problem ubóstwa i wykluczenia społecznego przybiera duże rozmiary i należy na nie zwrócić szczególną uwagę kreując lokalny system rozwiązywania problemów społecznych. Problem bezdomności występuje w stosunkowo małym natężeniu, jednakże mieszkańcy znają w swoim środowisku osoby nim dotknięte, przez co należy podjąć działania w celu ograniczenia tego negatywnego zjawiska.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zaleca się podjęcie działań mających na celu szeroko rozumianą integrację społeczną. Pomocne może okazać się przeprowadzenie warsztatów dla mieszkańców rozwijających zdolność empatii i rozumienia inności. W tym celu rekomenduje się skorzystać z pomocy lokalnych psychologów i psychoterapeutów. Bardzo ważne jest, aby działania profilaktyczne w tym zakresie kierowane były zarówno do osób dorosłych, jak i do najmłodszych mieszkańców miasta. Do współpracy w zakresie warsztatów i kampanii społecznych zachęcić można jednostki kulturalne, oświatowe i z zakresu rekreacji.

- Należy też poszerzać oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, wykluczonych społecznie lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- Istotnym działaniem jest upowszechnienie wolontariatu – sąsiedzkiego i wśród dzieci. Przygotowywaniem wolontariuszy i zapewnianiem im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem powinien zajmować się Ośrodek Pomocy Społecznej, ale także jednostki oświatowe itp.
- Na poziomie profilaktyki uniwersalnej, kierowanej do wszystkich mieszkańców, zaleca się kampanie społeczną, uświadamiającą, jak istotne jest niesienie pomocy i wsparcia emocjonalnego osobom w wieku podeszłym (ulotki, plakaty).
- Rekomenduje się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- Pomoc osobom wykluczonym społecznie można realizować również poprzez wspieranie grup i inicjatyw społecznych oraz mobilizowanie ludzi do pomocy społecznej i sąsiedzkiej, z wykorzystaniem form wsparcia środowiskowego takich jak: kluby samopomocy, świetlice, domy sąsiedzkie pomocy społecznej, placówki wsparcia dziennego.
- Niezbędne jest przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary=chory, co ograniczy skalę ich marginalizacji.
- Konieczne jest eliminowanie nierówności w kształceniu, promowanie równego dostępu dla wszystkich, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób w ubóstwie, poprzez udzielanie stypendiów i zasiłków szkolnych oraz pomoc rzeczową (zakup książek i innych artykułów szkolnych).
- Należy umożliwić osobom, rodzinom i ich członkom, będącym w trudnej sytuacji życiowej korzystania ze wspólnych dóbr, lokalnych usług społecznych oraz zasobów instytucjonalnych dostępnych w środowisku lokalnym, a także wprowadzać specjalne zniżki i ulgi dla członków rodzin dotkniętych ubóstwem, w celu zapewnienia ich uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym.
- Ważne jest, aby integrować młodzież, szczególnie zagrożoną wykluczeniem społecznym, z lokalnym środowiskiem poprzez działania edukacyjno-integracyjne.
- W zakresie wsparcia osób dotkniętych bezdomnością szczególną rolę pełni Ośrodek Pomocy Społecznej, dlatego należy rozwijać kompetencje pracowników OPS w zakresie wspierania tej grupy mieszkańców. Prowadzenie polityki społecznej wobec osób bezdomnych powinno obejmować tworzenie Indywidualnych Planów Wychodzenia z Bezdomności, kreowanie miejsc pracy we współpracy z PUP oraz rozwijanie lokalnej infrastruktury wsparcia, m.in. o noclegownie, ogrzewalnie i jadłodajnie.
- Zaleca się również umożliwienie mieszkańcom przekazywania przedmiotów/żywności osobom w potrzebie poprzez utworzenie punktu, gdzie możliwe będzie pozostawienie nadmiaru żywności, tzw. jadłodielni oraz cykliczne organizowanie zbiórek innych przedmiotów, które docelowo posłużą osobom dotkniętym problemem ubóstwa.

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ I STAROŚĆ

Odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne jako główną potrzebę osób starszych.

• 64%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających ofertę pomocy osobom starszym jako niewystarczającą lub raczej niewystarczającą.

• 44%

Odsetek dorosłych mieszkańców oceniających stopień dostosowania infrastruktury technicznej Miasta do osób z niepełnosprawnością jako niewielki lub żaden.

• 35%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Stopień dostosowania infrastruktury technicznej do osób z niepełnosprawnościami

- Obraz jaki wyłania się z badania to niewystarczający stopień dostosowania infrastruktury technicznej do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Potwierdziło to 35% badanych, natomiast pozytywnie dostosowanie infrastruktury oceniło 21% ankietowanych.

Potrzeby osób starszych

- Z materiału badawczego wynika, że do głównych potrzeb osób starszych mieszkańcy Miasta Radlin zaliczyli usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne, doradztwo i załatwianie spraw urzędowych, a także wsparcie emocjonalne.

Oferta pomocy osobom starszym

- Obraz jaki wyłania się z badania to niewystarczająca oferta pomocy osobom starszym w Mieście Radlin, co potwierdziły odpowiedzi 44% mieszkańców.
- Lokalny katalog usług dla osób starszych pozytywnie oceniło jedynie 16% badanych.

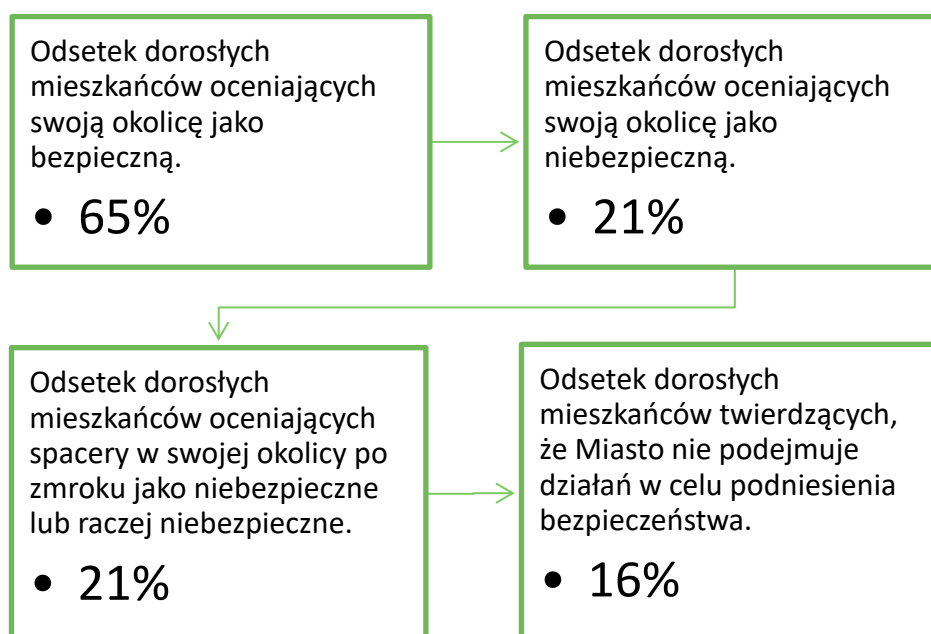
Mając na uwadze odpowiedzi mieszkańców Miasta Radlin na temat problemów i potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami możemy stwierdzić, iż w mieście konieczne jest rozwijanie infrastruktury inkluzywnej, czyli umożliwiającej osobom z ograniczeniami ruchowymi i zależnymi uczestnictwo w życiu społeczno-kulturalnym. Główną potrzebą osób starszych zdaniem mieszkańców są usługi opiekuńczo-pielęgnacyjne, doradztwo i załatwianie spraw urzędowych oraz wsparcie emocjonalne, co należy mieć na uwadze kreując lokalną politykę senioralną.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Osoby niepełnosprawne narażone są na większe ryzyko wykluczenia. Powinno się im zapewnić równy dostęp do opieki zdrowotnej, rehabilitacji, edukacji, zatrudnienia i integracji społecznej poprzez zapewnienie dostępu do środków transportu, obiektów budowlanych, informacji i komunikacji oraz udział w życiu publicznym i kulturalnym.
- Rekomenduje się aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnościami, a więc kursy zawodowe, czy też szkolenia z zakresu ich możliwości i potencjału na obecnym rynku pracy. Szczególny wpływ na sytuację tej grupy mieszkańców będzie miało utworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej, w którym osoby ze szczególnymi potrzebami będą miały możliwość podjęcia zatrudnienia.
- Korzystne mogą okazać się także szkolenia skierowane do potencjalnych pracodawców pod kątem korzyści płynących z zatrudnienia osób z niepełnosprawnością oraz zachęcanie lokalnych NGO do tworzenia podmiotów ekonomii społecznej zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami.
- Zaleca się również kontakt i wykorzystanie możliwości oferowanych przez PFRON (Państwowy Fundusz Osób Niepełnosprawnych) oraz rozmieszczenie wiadomości na temat działalności funduszu w łatwo dostępnych miejscach miasta.
- Konieczne jest stałe ubieganie się o środki publiczne w celu zwiększenia dostępności budynków użyteczności publicznej, przestrzeni publicznej i transportu.
- Wśród mieszkańców należy prowadzić szeroką edukację, w szczególności w zakresie potrzeby budowania społeczeństwa bez barier, uniwersalnego projektowania. Edukacja ta powinna mieć jak najszerszy zakres i dotyczyć potrzeby budowania społeczeństwa bez barier i sposobów, jakimi różnego typu bariery mogą być niwelowane.
- Rekomenduje się stałe zwiększenie kompetencji cyfrowych osób z niepełnosprawnościami oraz starszych i dostępu do sprzętu komputerowego, co jak ukazała pandemia SARS-CoV-2 ma niebagatelny wpływ na sposób i możliwości ich codziennego funkcjonowania.
- Zaleca się promowanie aktywnego spędzania wolnego czasu i zdrowego stylu życia poprzez zmianę nawyków osób starszych.
- Ogromny wpływ na poprawę osób starszych w mieście będzie mieć rozwijanie infrastruktury zdrowotnej, oferującej seniorom szybsze terminy wizyt oraz krótsze kolejki, a także wspieranie studentów kierunków medycznych z terenu miasta w ich karierze zawodowej, poprzez kreowanie dla nich dogodnych warunków życia i pracy.
- Ważne jest także promowanie wśród seniorów różnych aktywności społecznych na rzecz miasta oraz wolontariatu międzypokoleniowego.
- Zaleca się tworzenie kampanii informacyjno-edukacyjnych, które mają na celu przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez angażowanie osób starszych w różne inicjatywy społeczne, integrację międzypokoleniową, a także eliminację przemocy i dyskryminacji seniorów.

- Rekomenduje się organizowanie cyklicznych kampanii informacyjnych dotyczących profilaktyki zdrowotnej (choroby serca, choroby stawów, zespoły otępienne).
- Prowadzenie edukacji zdrowotnej seniorów poprzez szkolenia, warsztaty, spacerzy połączone z aktywnością fizyczną na wolnym powietrzu również pozytywnie wpłynie na sytuację osób starszych w mieście.
- Zaleca się tworzenie miejsc aktywności dostosowanej do osób starszych np. siłownie na wolnym powietrzu, kluby seniora, świetlice integracyjne, uniwersytet trzeciego wieku itp.
- Ważne jest również, aby stale podnosić jakość i zwiększać różnorodność oferty instytucji edukacyjnych, bibliotek, ośrodków kultury, klubów seniora, organizacji pozarządowych (zajęcia językowe, komputerowe, teatralne, muzyczne, koncerty, wieczorki taneczne, spotkania autorskie, spotkania okolicznościowe, prelekcje historyczne i przyrodnicze, gry towarzyskie oraz pogadanki na temat zdrowego żywienia i promocji zdrowia).

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala bezpieczeństwa w mieście

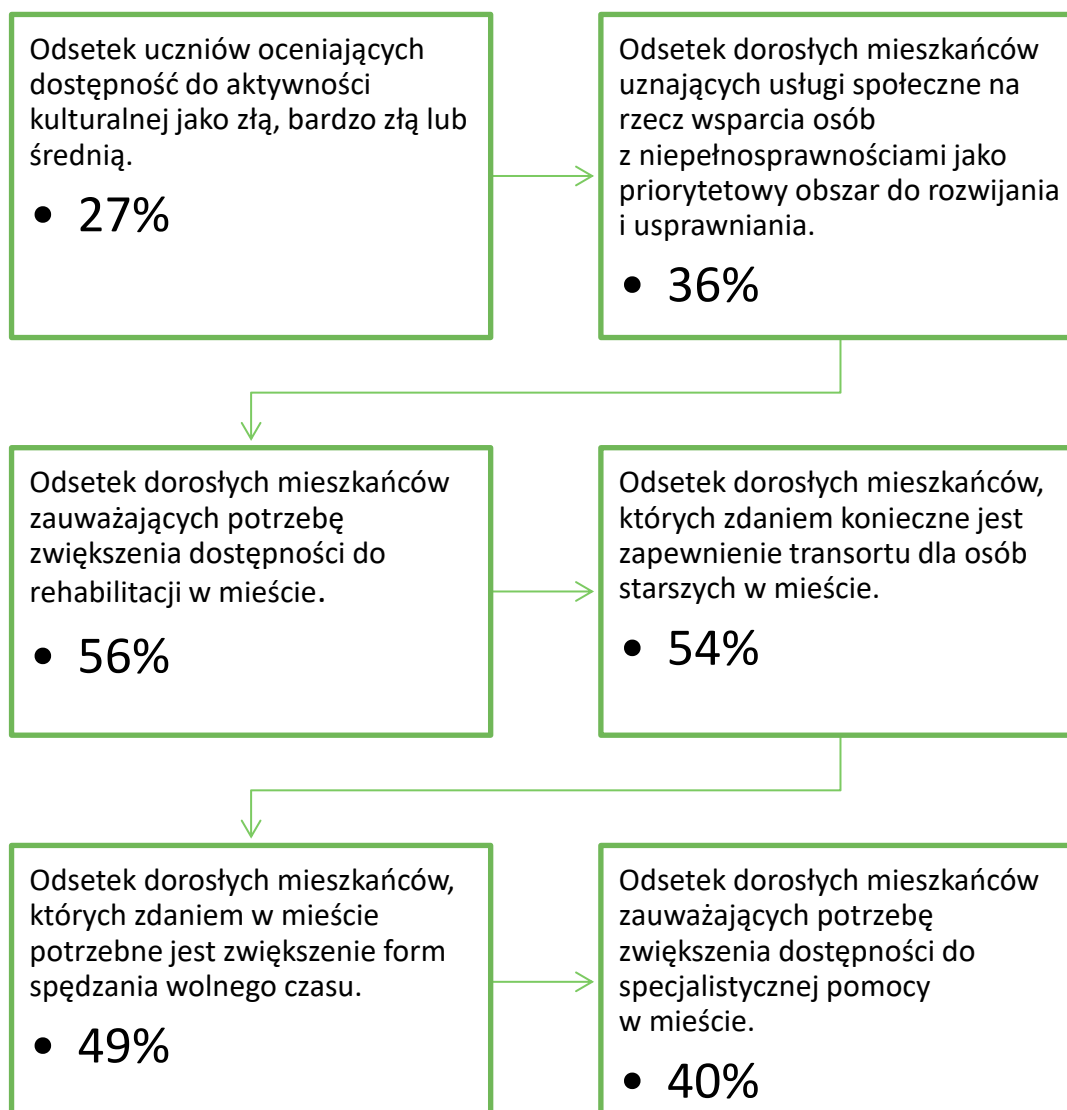
- Z materiału badawczego wynika, że większość mieszkańców miasta ocenia swoją okolicę jako bezpieczną (65%), a co piąty ankietowany jest zdania, że jest ona niebezpieczna.
- Spacerując po nocy w swojej okolicy bezpiecznie czuje się 68% mieszkańców, a przeciwnego zdania jest 23%.

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy stwierdzić, że mieszkańcy w większości czują się bezpiecznie w swojej okolicy oraz spacerując po zmroku.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rekomenduje się stałe podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.
- Skutecznym działaniem będzie zwiększenie liczby patroli na terenie miasta przez funkcjonariuszy Straży Miejskiej, w szczególności po zmroku i w miejscach często uczęszczanych przez młodzież.
- Konieczna jest również aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania, jak i w miejscach publicznych.

ZAPOTRZEBOWANIE NA USŁUGI SPOŁECZNE WŚRÓD UCZNIÓW I DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Priorytetowość działań

- Z materiału badawczego wynika, że głównymi działaniami, które powinny być priorytetowo rozwijane w mieście są te, związane ze **wspieraniem osób z niepełnosprawnościami** (36%) oraz **promocją i ochroną zdrowia** (32%). Co czwarty mieszkaniec zauważył również potrzebę usprawniania działalności z zakresu wspierania rodziny, przeciwdziałania bezrobociu oraz ochrony środowiska.
- Najmniejsza liczba wskazań respondentów padła na rozwijanie systemu pieczy zastępczej (5%), kultury fizycznej i turystyki (8%), reintegracji zawodowej i społecznej (9%), a także aktywności obywatelskiej (11%) i mieszkalnictwa (12%), przez co można wnioskować, iż nie są to obszary, w zakresie których istnieje pilna potrzeba podejmowania działań, a jedyne systematyczne monitorowanie i dostosowywanie oferty wsparcia do rzeczywistych potrzeb.

Ocena dostępności do aktywności w mieście

- Bazując na uzyskanych od uczniów wynikach można wskazać dostępność do poszczególnych form aktywności w mieście. Uczniowie z Miasta Radlin **najlepiej ocenili dostęp do aktywności rekreacyjnej** (tj. basenów, placów zabaw, parków, siłowni zewnętrznych itp.), który w opinii 66% badanych jest dobry lub bardzo dobry. **Dostęp do aktywności sportowej** w mieście (tj. klubów sportowych, zajęć sportowych, turniejów, sekcji sportowych itp.) również cechuje się bardzo wysoką dostępnością w opinii respondentów (65%), natomiast możliwość uczestnictwa w **aktywności kulturalnej** (tj. zajęciach plastycznych, tanecznych, muzycznych, wernisażach, klubach czytelniczych itp.) jest bardzo dobra lub dobra zdaniem 62% badanych. Należy zauważyć, że największy odsetek uczniów, bo co czwarty, ocenił dostęp do aktywności kulturalnej jako zły lub bardzo zły (24%).

Potrzeby w zakresie oferty działań na rzecz osób starszych i z niepełnosprawnościami

- Mieszkańcy w badaniu diagnozującym lokalne problemy społeczne stwierdzili, że istnieje potrzeba rozwijania oferty wspierania osób z niepełnosprawnością i starszych na terenie miasta. Najczęściej zaznaczanym przez nich obszarem było **zapewnienie rehabilitacji** (56%) i **możliwość wypożyczenia sprzętu rehabilitacyjnego** (50%), natomiast na dalszym miejscu znalazło się zapewnienie całodobowej opieki (40%), pomoc w domowych czynnościach (40%), naprawach (39%), świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania (37%) oraz udzielanie specjalistycznej pomocy psychologicznej, psychiatrycznej itp. (34%) i prowadzenie placówek wsparcia dziennego, m.in. klubów i świetlic integracyjnych (33%). Respondenci zwrócili również potrzebę zwiększenia dostępności do transportu dla osób zależnych i organizowania kursów, warsztatów, zajęć podnoszących ich wiedzę i rozwijających zainteresowania.

- Osoby dorosłe zamieszkujące Miasto Radlin wskazały również w badaniu na potrzebę wdrożenia nowych rozwiązań służących wsparciu i integracji osób starszych i z niepełnosprawnościami, wśród których wymienili **utworzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego** (54%), **zapewnienie transportu dla osób starszych** (49%), usługi porządkowe i pomoc w naprawach (46%), a także szkolenia dla opiekunów faktycznych (33%).

Potrzeby w zakresie oferty działań na rzecz wspierania rodzin

- Wyniki badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Miasta Radlin wskazują, że najczęściej wymienianymi potrzebami w zakresie wspierania rodzin zamieszkujących miasto zdaniem respondentów są kolejno według liczby wskazań: **organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży** (49%), **zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3** (41%), **specjalistyczna pomoc udzielana przez psychologa, pedagoga i logopedę** (40%), **organizowanie większej ilości działań profilaktycznych dotyczących uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży** (40%) oraz **osób dorosłych** (39%), a także **poradnictwo specjalistyczne np. prawne, psychologiczne, rodzinne** (38%). Wśród najrzadszych potrzeb wskazywanych przez mieszkańców znalazło się prowadzenie kampanii społecznych/edukacji społecznej (16%), rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców (19%) oraz udzielanie wsparcia przez asystenta rodziny (19%). Zebrane dane pokazały, iż w zakresie usług społecznych skierowanych do rodzin występuje potrzeba rozwijania infrastruktury wsparcia, czyli miejsc, gdzie dzieci mogłyby przebywać podczas pracy rodziców oraz po zajęciach szkolnych.

Bazując na uzyskanych wynikach badań możemy stwierdzić, że mieszkańcy dostrzegają szereg potrzeb w zakresie kreowania adekwatnej do potrzeb lokalnej polityki społecznej.

Szczególną potrzebę zauważają w zakresie wspierania osób starszych i z niepełnosprawnościami w mieście i to ten obszar powinien być ich zdaniem priorytetowo rozwijany.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Priorytetowym działaniem w świetle badań jest zapewnienie rehabilitacji oraz rozwijanie oferty i możliwości skorzystania z miejskiego sprzętu rehabilitacyjnego (wypożyczalnia).
- Znaczącym wsparciem dla mieszkańców miasta będzie się zapewnienie transportu dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami np. „taksówka dla seniora”, dzięki której z łatwością będą się przemieszczać i np. uczestniczyć w wydarzeniach kulturalnych.
- Zaleca się wprowadzenie usług wspierających osoby o ograniczonej samodzielności, w tym: usług porządkowych i remontowych np. mycie okien, porządkowanie nagrobków, zapewnienie usług pralniczych; pomocy w codziennych czynnościach np. gotowanie, zakupy; a także naprawczych.
- Poprawa sytuacji osób z niepełnosprawnościami powinna obejmować również ich aktywizację zawodową, poprzez organizowanie kursów zawodowych, czy też szkoleń

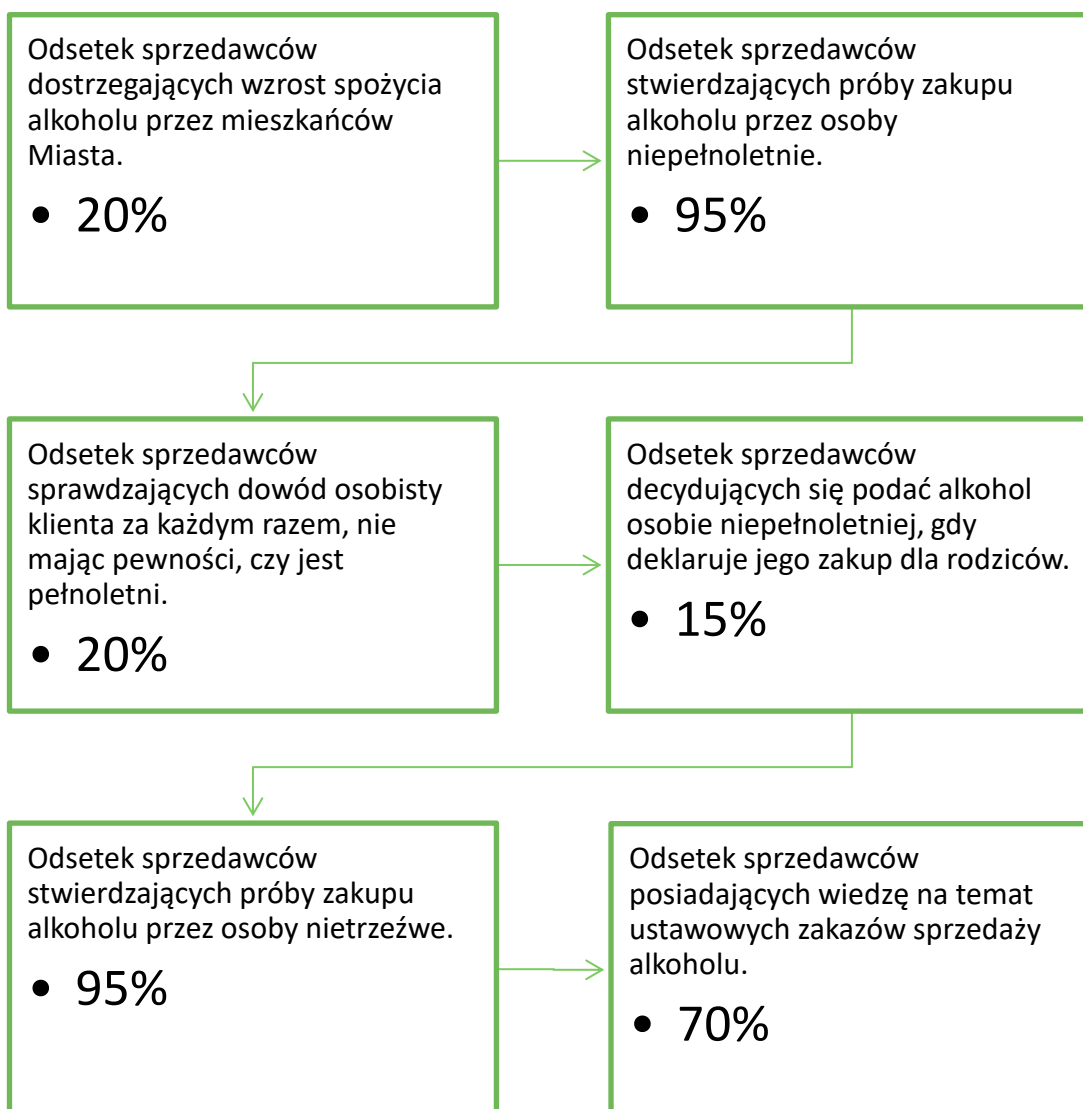
z zakresu ich możliwości i potencjału na obecnym rynku pracy. Korzystne mogą okazać się także szkolenia skierowane do potencjalnych pracodawców pod kątem korzyści płynących z zatrudnienia osób z niepełnosprawnością. Działanie to może zostać rozwinięte i zrealizowane w pełniejszym wymiarze poprzez utworzenie miejskich jednostek organizacyjnych, tj. Warsztatu Terapii Zajęciowej, w ramach którego odbywać będą się zajęcia wspomagające samodzielność i zdolności zawodowe oraz Zakładu Aktywności Zawodowej lub spółdzielni socjalnej (lub innego podmiotu ekonomii społecznej), które zapewniłyby pomoc uczestnikom WTZ w podjęciu zatrudnienia.

- Rekomenduje się zwiększenie liczby usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania, poprzez uczestnictwo w projektach, pozyskiwanie środków zewnętrznych (w tym z sektora prywatnego w ramach Społecznej Odpowiedzialności Biznesu), prowadzenie wolontariatu oraz organizowanie szkoleń i staży.
- Zapewnienie pakietu szkoleń wspomagających osoby w rodzinie, które opiekują się osobą starszą, schorowaną lub z niepełnosprawnościami za pośrednictwem krótkiego instruktażu lub broszury dla członka rodziny.
- Objęcie specjalistycznym/terapeutycznym wsparciem (psycholog, pedagog, logopeda itp.) dzieci i młodzież według indywidualnych potrzeb.
- Prowadzenie warsztatów w celu podniesienia kompetencji rodzicielskich oraz zapobieganiu negatywnych zjawiskom społecznym (przemoc, uzależnienia, agresja, umiejętności społeczne i emocjonalne itp.).
- Prowadzenie mediacji rodzinnych, międzypokoleniowych oraz partnerskich.
- Organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, a także dla rodzin z dziećmi, poprzez rozwijanie działalności jednostek organizacyjnych miasta (CUS, MOK, MBP, MOSiR, OPP, ŚŚ), w szczególności w zakresie aktywności kulturalnej.
- Konieczne jest utworzenie na terenie miasta samorządowego żłobka umożliwiającego podjęcie zatrudnienia rodzicom dzieci do lat 3.
- Zaleca się prowadzenie zajęć dotyczących uzależnień i przemocy wśród dzieci i młodzieży, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu powyższej problematyki.
- Działaniem skierowanym do dorosłych mieszkańców miasta powinno być organizowanie warsztatów i zajęć na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania.
- Działaniem pożądanym jest również tworzenie samopomocowych grup wsparcia w siedzibie CUS, w szczególności dla osób dotkniętych problemem uzależnienia i przemocy, ale także dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze.
- Zaleca się utworzenie telefonu zaufania dyżurującego 24h/dobę dostępnego zarówno w przypadku problemów uzależnień i przemocy, ale także dla osób w kryzysie emocjonalnym i podczas załamania zdrowia psychicznego.
- Rekomenduje się systematycznie poszerzenie katalogu działań i usług (np. profilaktycznych) związanych z promocją zdrowia i edukacją zdrowotną.
- Konieczne jest także zwiększenie liczby specjalistów w zakresie zdrowia psychicznego

dzieci i młodzieży oraz zatrudnienie certyfikowanego specjalisty/konsultanta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Punkcie Interwencji Kryzysowej wraz z Punktem Konsultacyjnym.

- Prowadzenie kampanii informacyjnych, których celem będzie zwiększenie poziomu informowania w zakresie miejsc, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa. Skutecznym działaniem w tym obszarze byłoby zakładki informacyjnej na stronie internetowej UM oraz OPS, gdzie znajdowałyby się dane kontaktowe do instytucji zajmujących się danym problemem.
- Należy zwrócić szczególną uwagę na zwiększenie liczby miejsc pobytu dla osób w kryzysie lub z zaburzeniami psychicznymi, osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych. Należy pamiętać, że potrzeba zapewnienia osobom zależnym miejsc w całodobowych placówkach opieki była jednym z głównym obszarów, na których konieczność rozwijania wskazali mieszkańcy, co świadczy o słuszności podejmowania działań w zakresie rozwijania polityki mieszkaniowej skierowanej do osób o szczególnych potrzebach lokalowych, czyli m.in. tworzenia mieszkań chronionych, wspomaganych oraz budowania osiedli przystosowanych do możliwości i potrzeb osób zależnych.
- Szczególnie rekomenduje się upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy mieszkańcom, a także świadczenie usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami, którzy zapewniłoby kilkugodzinną pomoc i wsparcie.
- Zaleca się sukcesywne rozszerzenie działań na rzecz współpracy instytucji, organizacji pozarządowych i podmiotów prywatnych działających w mieście pod kątem budowania partnerskiej współpracy, a na ich kanwie podejmowanie działań integracyjnych wśród mieszkańców miasta, budowanie relacji między nimi, jak i zaproponowanie szerokiej oferty spędzania czasu wolnego w atrakcyjny sposób. Ważne, aby umożliwić mieszkańcom oddolne inicjatywy w zakresie wolontariatu, realizacji działań w klubach osiedlowych, czy samopomocy sąsiedzkiej.

3. SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Ocena spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat

- Na mogący się zwiększyć problem spożywania alkoholu przez mieszkańców miasta wskazało 4 sprzedawców, natomiast większość, tj. 7 osób, jest zdania, że spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat jest na stałym poziomie.

Sprzedaż napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim

- Analizując odpowiedzi sprzedawców napojów alkoholowych można zauważyć, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie zdarzają się w niemal wszystkich punktach sprzedaży, w których realizowane było badanie ankietowe. Do jednokrotnej lub kilkukrotnej sprzedaży alkoholu osobie poniżej 18 roku życia przyznał się 1 respondent, z kolei 4 nie wie, czy zdarzyło im się podać alkohol osobie niepełnoletniej.

- Niepokojący jest fakt, że tylko 4 sprzedawców sprawdza dowód osobisty klienta za każdym razem, gdy nie pewności, co do jego pełnoletności. Większość, bo 8 badanych robiło to wiele razy, a 7 osób zweryfikowało wiek raz lub kilka razy.
- Większości respondentów nigdy nie zdarzyło się również sprzedać alkoholu osobie niepełnoletniej, gdy deklarowała ona jego kupno dla swoich rodziców, jednakże 3 osobom przydarza się to rzadko.

Sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim

- Bazując na uzyskanych w procesie badawczym wynikach możemy stwierdzić, że problem sprzedaży papierosów osobom niepełnoletnim w mieście jest obecny – 3 osoby przyznały, że podały je osobom poniżej 18 roku życia.

Prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu

- Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród osób pracujących w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych wykazały występujący na terenie miasta problem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu – w ocenie 7 osób miało to miejsce rzadko, według 9 osób – czasami, a w opinii 3 – często.

Sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym

- Większość sprzedawców biorących udział w badaniu stwierdziła, że zdarzała się im sytuacja, kiedy osoby nietrzeźwe próbowały kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie (19 osób). Połowa respondentów stwierdziła, że miało to miejsce wiele razy (10 osób).
- 20% sprzedawców przyznało się do sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Wiedza na temat ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu

- Z odpowiedzi respondentów wynika, że w 19 punktach sprzedaży alkoholu znajduje się informacja o szkodliwości alkoholu, do której zobowiązuje ustawa.
- Warto zwrócić uwagę na to, że nie wszyscy badani respondenci uczestniczyli w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, a część nie pamięta czy brała w nim udział.
- Wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród osób pracujących w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych wykazały brak wiedzy wśród respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu – 6 sprzedawców zaznaczyło nieprawidłową odpowiedź twierdząc, że zabrania ona sprzedaży alkoholu kobietom w ciąży.

Przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych badanie nie wykazało występujących w znacznym stopniu problemów sprzedaży alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim. Opinie na temat skali spożycia alkoholu na przestrzeni ostatnich lat są podzielone, jednakże zauważalny jest w szczególności problem jazdy po wypiciu alkoholu oraz brak wiedzy na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu.

R e k o m e n d o w a n e d z i a ł a n i a p r o f i l a k t y c z n e

- W świetle deklaracji i odpowiedzi udzielonych przez sprzedawców napojów alkoholowych zaleca się zapoznać pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacniać ich umiejętności asertywności oraz wskazać sposoby wspomagające współpracę tej grupy z Policją oraz Strażą Miejską.
- Rekomenduje się przeprowadzenie **szkolenia stacjonarnego** wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści *Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.
- Szerszy obraz problemu sprzedaży napojów alkoholowych osobom niepełnoletnim dostarczy realizatorem lokalnej polityki antyalkoholowej zorganizowanie badania „**Tajemniczy Klient**”. Badanie to polega na wizycie kontrolowanej w punkcie sprzedaży alkoholu oraz próbie zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią. Specjalnie przeszkoleni audytorzy, jako klienci przeprowadzają zgodnie z wcześniej ustalonym scenariuszem wizytę w wyznaczonym punkcie, a następnie, zaraz po zakończeniu, notują wyniku w odpowiednio do tego przygotowanym kwestionariuszu. Po badaniu zaleca się przeprowadzenie **szkolenia terenowego** wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych, społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu⁴⁵.

„Zgodnie ze stanowiskiem WHO Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nie rekomenduje podejmowania współpracy w obszarze profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych z przedstawicielami przemysłu alkoholowego.”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

⁴⁵ Źródło: Ośrodek Psychoprofilaktyki Nowa Perspektywa, Szkolenie dla właścicieli oraz punktów sprzedaży alkoholu. Tajemniczy klient.

VII. BIBLIOGRAFIA

1. <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>
2. <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>
3. Babbie E., Badania społeczne w praktyce, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
4. CBOS, Palenie papierosów, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.
5. Centrum Badania Opinii Społecznej, Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych, Warszawa 2015.
6. Czajkowska- Majewska D., Człowiek globalny, Wydawnictwo PIW, Warszawa 2009.
7. Grzegorzewska I., Cierpiątkowska L., Uzależnienia behawioralne, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
8. Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.
9. Jarosz E., Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć! Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.
10. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych, Wydawnictwo IPSIR UW, Warszawa 2006.
11. Kmiecik-Jusięga K., Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji, red. D. Kowalczyk, A. Szczówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
12. Miedzik M., Godlewska-Szurkowa J., Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
13. Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.
14. Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.
15. Pilch T., Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, Wydawnictwo Akademickie Żak, Warszawa, 2003 r.
16. Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.
17. Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.
18. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Technologii Eksploatacji PIB, Warszawa 2009.
19. Pyżalski J., Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2012.

20. Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.
21. Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.
22. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: Nastolatki 3.0, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.
23. Sierostawski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 r., Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa 2020.
24. Szatur-Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej, Oficyna Wydawnicza ASPRA, Warszawa 2007.
25. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”, Katowice 1995.
26. Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk, Warszawa 2019.
27. Sytuacja osób starszych w Polsce w 2018 roku, GUS.
28. WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.
29. Włodarczyk E., Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.
30. Wódcz J., Socjologia dla prawników i politologów, Wydawnictwo Prawnicze PWN, Warszawa 2000.
31. Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.
32. Zgliczyński, W. S., Palenie tytoniu w Polsce, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

VIII. SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

1. SPIS TABEL

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu.....	7
Tabela 2. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? N=17	15
Tabela 3. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=17	16
Tabela 4. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? N=17	16
Tabela 5. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu? N=17	17
Tabela 6. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol? N=17	17
Tabela 7. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy? N=12	19
Tabela 8. Jak często paliłeś/aś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=12	19
Tabela 9. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa? N=19	20
Tabela 10. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=19.....	21
Tabela 11. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=2	22
Tabela 12. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne? N=1	22
Tabela 13. Jakie były to substancje? N=2	23
Tabela 14. Skąd wziąłeś(ęłaś) tę substancję? N=2	24
Tabela 15. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?	24
Tabela 16. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=30.....	29
Tabela 17. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=30	30
Tabela 18. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=28.....	31
Tabela 19. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=28	31
Tabela 20. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=29	37
Tabela 21. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze? N=29.....	37
Tabela 22. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych? N=118	39
Tabela 23. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych? N=118	40
Tabela 24. Odnies się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali. N=118 ..	41
Tabela 25. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na	41
Tabela 26. Proszę ocenić obecny poziom dostępności do niżej wymienionych form aktywności dla dzieci i młodzieży na terenie miasta. N=119	42
Tabela 27. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej? N=98.....	47
Tabela 28. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). N=98.....	48
Tabela 29. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? N=98	48
Tabela 30. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? N=98	48
Tabela 31. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala? N=32	52
Tabela 32. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie? N=32	52
Tabela 33. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i? N=3	55

Tabela 34. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych? N=3.....	55
Tabela 35. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=6	58
Tabela 36. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=6	59
Tabela 37. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy? N=6.....	59
Tabela 38. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a? N=2.....	60
Tabela 39. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe? N=2	61
Tabela 40. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów? N=5	67
Tabela 41. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)? N=123	69
Tabela 42. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych w ciągu ostatnich 12 miesięcy doświadczył Pan/i? N=123.....	69
Tabela 43. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania osób z niepełnosprawnością i osób starszych?	82
Tabela 44. W jakich obszarach widzi Pan/i potrzebę poszerzenia oferty wspierania rodzin na terenie miasta?	84

2. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Wiek: N=119	13
Wykres 2. Klasa: N=119	14
Wykres 3. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?	15
Wykres 4. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? N=119	18
Wykres 5. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? N=119	20
Wykres 6. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=119.....	22
Wykres 7. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=119	25
Wykres 8. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=119.....	26
Wykres 9. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów? N=119.....	26
Wykres 10. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami? N=119	27
Wykres 11. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=119.....	29
Wykres 12. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=119.....	30
Wykres 13. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? N=119	32
Wykres 14. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? N=119.....	32
Wykres 15. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? N=119.....	33
Wykres 16. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, któregoś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=119	33
Wykres 17. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=119	34

Wykres 18. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/ najefektywniejsza? N=119	35
Wykres 19. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie? N=119	35
Wykres 20. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? N=119	36
Wykres 21. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon.....	38
Wykres 22. Wiek:.....	43
Wykres 23. Wykształcenie:.....	44
Wykres 24. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?	44
Wykres 25. Stan cywilny:.....	45
Wykres 26. Miejsce zatrudnienia:	45
Wykres 27. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=123	47
Wykres 28. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, w której ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=123.....	49
Wykres 29. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=123	49
Wykres 30. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie miasta kobiety w ciąży spożywające alkohol? N=123	50
Wykres 31. Czy na terenie miasta należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych? N=123	50
Wykres 32. Jak często pali Pan/i papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem e-papierosów)? N=123	51
Wykres 33. Jak często pali Pan/i e-papierosy? N=123	53
Wykres 34. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? N=123	54
Wykres 35. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=123	56
Wykres 36. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=123	56
Wykres 37. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=123.....	57
Wykres 38. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=123	58
Wykres 39. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby? N=123	60
Wykres 40. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? N=123.....	61
Wykres 41. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?.....	62
Wykres 42. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, któreś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=123	62
Wykres 43. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?	64
Wykres 44. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?	64
Wykres 45. Jakie działania według Pana/i podejmuje miasto, aby ograniczyć zażywanie narkotyków lub dopalaczy?	65
Wykres 46. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?	66

Wykres 47. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=123	67
Wykres 48. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? N=123	68
Wykres 49. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie miasta jest: N=123	70
Wykres 50. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy w obrębie swojego miasta? N=123.....	71
Wykres 51. Czy miasto prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych? N=123.....	71
Wykres 52. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory? N=123.....	71
Wykres 53. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na? N=123.....	73
Wykres 54. Czy w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzucenia ze społeczności lokalnej? N=123	73
Wykres 55. Czy problem ubóstwa jest obecny w Państwa mieście? N=123.....	74
Wykres 56. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu? N=123	74
Wykres 57. W jakim stopniu infrastruktura techniczna w Pana/i mieście (instytucje publiczne, szkoły, ulice, przychodnie itp.) dostosowana jest do osób niepełnosprawnych tak, aby umożliwić im samodzielne funkcjonowanie?	76
Wykres 58. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych osób w Państwa środowisku lokalnym?	77
Wykres 59. Czy uważa Pan/i, że oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie, usługi opiekuńcze) jest wystarczająca w mieście?.....	77
Wykres 60. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?	78
Wykres 61. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?	79
Wykres 62. Czy miasto prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców?	79
Wykres 63. Które z niżej wymienionych obszarów w zakresie usług społecznych powinny być priorytetowo rozwijane i usprawniane na terenie miasta?	81
Wykres 64. Które z poniższych usług społecznych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością uważa Pan/i za potrzebne do prowadzenia/realizowania na terenie miasta?	83
Wykres 65. Pana/i wiek mieści się w przedziale:	85
Wykres 66. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?.....	86
Wykres 67. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w miejscowości w której Pan/i pracuje/prowodzi działalność:.....	86
Wykres 68. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?.....	87
Wykres 69. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	87
Wykres 70. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol?	88
Wykres 71. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest on pełnoletni?.....	88
Wykres 72. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców?	89
Wykres 73. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości?.....	89

Wykres 74. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?.....	90
Wykres 75. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	90
Wykres 76. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?	91
Wykres 77. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	91
Wykres 78. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?	92
Wykres 79. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:	92
Wykres 80. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu? ...	93
Wykres 81. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?	93
Wykres 82. Czy utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu nieletnim jest:	93

3. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej.....	4
Rysunek 2. Etapy badania.....	5
Rysunek 3. Wykorzystane techniki badawcze podczas badania	10
Rysunek 4. Dobór próby badawczej	11
Rysunek 5. Struktura próby badawczej	11
Rysunek 6. Płeć: N=119	13
Rysunek 7. Płeć:.....	43
Rysunek 8. Płeć:.....	85

1. ZAŁĄCZNIK NR 1

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEK DZIECKA

LISTA A

Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. ☐
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp. ☐
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. ☐
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.). ☐
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). ☐
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. ☐
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp. ☐
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy. ☐
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. ☐
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. Dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej. ☐
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu. ☐
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki. ☐

INFORMACJA DOTYCZĄCA RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobrem, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka. ☐
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku. ☐
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny. ☐
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków, itp. lub nie zgłasza się po odbiór dziecka. ☐
- B.10.** Którąkolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej. ☐

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

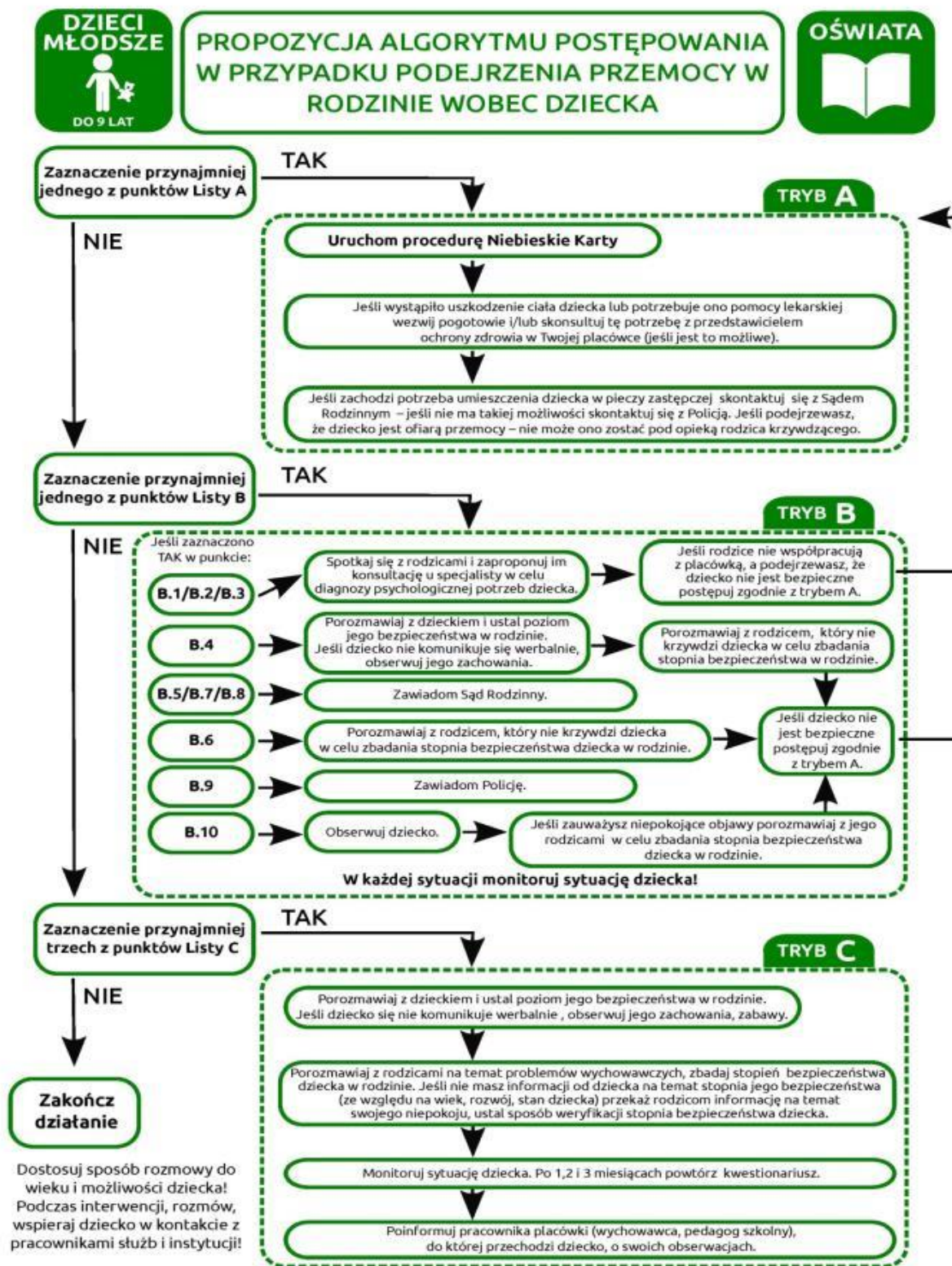
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie. ☐
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka. ☐
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp. ☐
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem. ☐
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa. ☐
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność. ☐
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka. ☐
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka. ☐
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców. ☐

Sprawdź, czy występują sygnały ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji Finansowanego z Funduszy EOG

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DZIECKA

LISTA A

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. ☐
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp. ☐
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. ☐
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.). ☐
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). ☐
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. ☐
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp. ☐
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy. ☐
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. ☐
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występuje zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp. ☐
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu. ☐
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki. ☐

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka. ☐
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku. ☐
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny. ☐
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp. ☐
- B.10.** Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej. ☐

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

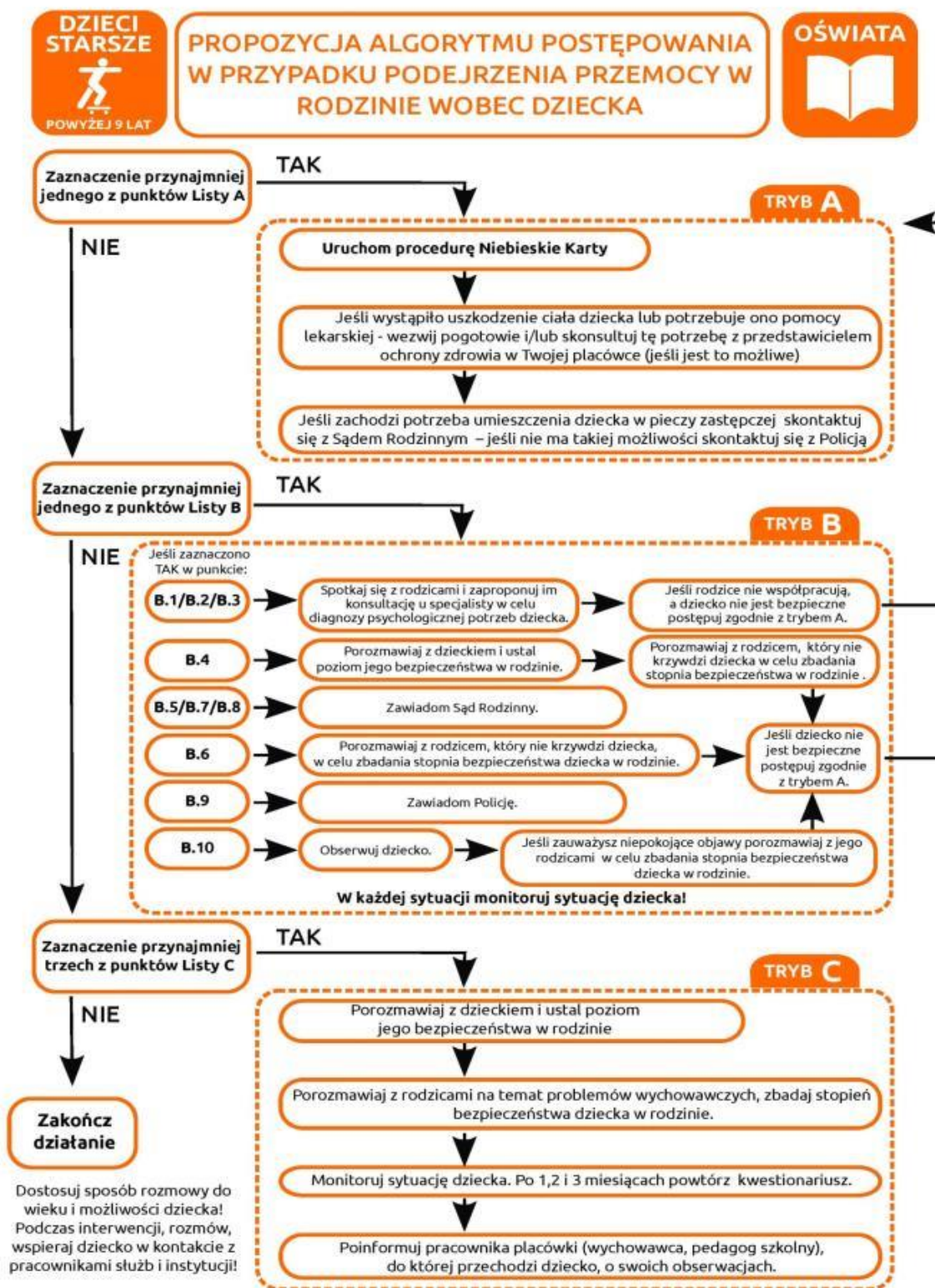
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie. ☐
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka. ☐
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp. ☐
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem. ☐
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa. ☐
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność. ☐
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka. ☐
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka. ☐
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców. ☐

**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywateli dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

2. ZAŁĄCZNIK NR 2

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DOROŚŁEGO

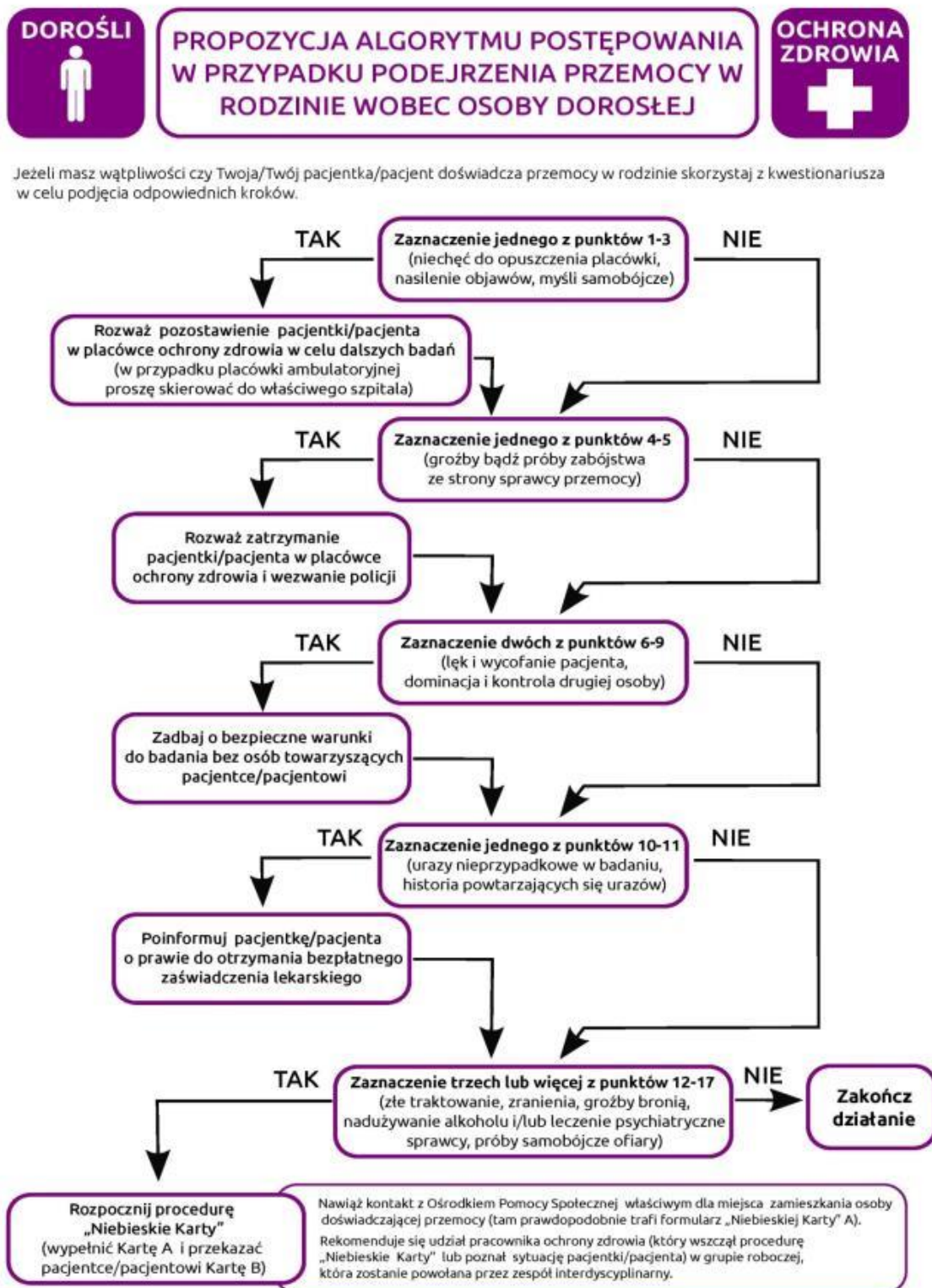
W przypadku wystąpienia czynników ryzyka proszę zaznaczyć X w kratce.
Na podstawie zaznaczonych punktów w kwestionariuszu możesz wykonać kroki według proponowanego algorytmu.

1. Pacjentka/Pacjent przejawia niechęć/obawę przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia..... ☐	} Zaznaczenie jednego z punktów 1-3: proszę rozważyć pozostawienie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia w celu dalszych badań (w przypadku placówki ambulatoryjnej proszę skierować do właściwego szpitala)
2. U pacjentki/pacjenta bezpośrednio przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia pojawiają się/nasilają się objawy chorobowe (proszę właściwie podkreślić)..... ☐	
3. Z powodu sytuacji domowej pacjentkę/pacjenta natchodzą myśli o tym, żeby zakończyć swoje życie..... ☐	
4. Osoba dopuszczająca się przemocy groziła pacjentce/pacjentowi pozbawieniem jej/jego życia..... ☐	} Zaznaczenie jednego z punktów 4-5: proszę rozważyć zatrzymanie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia i wezwanie policji
5. Osoba dopuszczająca się przemocy próbowała pacjentkę/pacjenta pozbawić życia..... ☐	
6. Pacjentka/Pacjent boi się mówić (odpowiadać na pytania pracownika ochrony zdrowia)..... ☐	} Zaznaczenie dwóch lub więcej z punktów 6-9: proszę zadbać o bezpieczne warunki do badania bez osób towarzyszących pacjentce/pacjentowi
7. U pacjentki/pacjenta można zaobserwować nadmierne (nieadekwatne do sytuacji) wycofanie/lęk/poczucie winy (proszę właściwie podkreślić)..... ☐	
8. Osoba towarzysząca pacjentce/pacjentowi nie dopuszcza jej/go do głosu, sama odpowiadając na pytania pracownika ochrony zdrowia..... ☐	
9. Osoba towarzysząca nie chce zostawić pacjentki/pacjenta sam na sam z pracownikiem ochrony zdrowia..... ☐	
10. Podczas badania pacjentki/pacjenta zauważono zmiany wskazujące na urazy nieprzypadkowe..... ☐	} Zaznaczenie jednego z punktów 10-11: proszę poinformować pacjentkę/pacjenta o prawie do otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie
11. Historia pacjentki/pacjenta (w postaci dokumentacji medycznej i/lub wynikająca z przekazu ustnego) wskazuje na powtarzające się urazy mechaniczne..... ☐	
12. Pacjentka/Pacjent jest (lub kiedykolwiek była/był) źle traktowana/traktowany przez osobę bliską..... ☐	} Zaznaczenie trzech lub więcej z punktów 12-17: proszę rozpocząć procedurę „Niebieskie Karty” (wypełnić Kartę A i przekazać pacjentce/pacjentowi Kartę B)
13. Pacjentka/Pacjent została/został zraniona/zraniony fizycznie przez osobę bliską (raz, czy więcej razy?)..... ☐	
14. Osoba stosująca przemoc grozi pacjentce/pacjentowi posiadaną bronią..... ☐	
15. Osoba stosująca przemoc nadużywa alkoholu i/lub innych środków psychoaktywnych..... ☐	
16. Osoba stosująca przemoc leczy się psychiatrycznie..... ☐	
17. Pacjentka/pacjent próbowała/ próbował targnąć się na swoje życie z powodu sytuacji domowej..... ☐	

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji finansowanego z Funduszy EOG

3. ZAŁĄCZNIK NR 3

